

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Charitativní projekt *Vězeňská korespondence*

Diplomová práce

Bc. Zdislava Stachová

PhDr. Jaroslav Hála

Datum odevzdání práce: 25.5. 2009

Charitativní projekt *Vězeňská korespondence*

Pobyt ve vězení znamená ztrátu svobody a z toho vyplývající strádání v oblasti mnoha potřeb a lidských práv. Vězeň se setkává s novým psychosociálním systémem a postupně se adaptuje na život ve vězení.

Projekt *Vězeňská korespondence* může být jedním z mála způsobů, jak uspokojit důležitou lidskou potřebu. Může částečně posloužit jako náhradní zázemí vězně s cílem doprovázet ho velice náročným obdobím jeho života se snahou zvýšit jeho aktivitu a zlepšit tak jeho šance na reintegraci do společnosti.

Pro zmapování této problematiky byl zvolen kvalitativní přístup metodou polostandardizovaných rozhovorů s dobrovolnicemi, které se věnují projektu *Vězeňská korespondence* při Diecézní charitě v Českých Budějovicích. Pro rozhovory byly předem připraveny otázky. U všech rozhovorů byl pořízen zvukový záznam a proveden jejich doslovný přepis. Pro organizaci dat a identifikaci témat byla použita tabulková metoda vycházející z rámcové analýzy. Výzkumu se účastnilo 6 dobrovolnic, které si aktivně dopisují s vězni. Jeden rozhovor byl pro dokreslení celkového pohledu uskutečněn ještě s koordinátorkou tohoto projektu.

Cílem práce bylo zjistit, jak je projekt *Vězeňská korespondence* rozvíjen v českých věznicích. Dalším úkolem bylo zjistit, jak dobrovolnice prožívají hrozící rizika spojená s účastí v projektu.

Z výzkumu vyplynuly tyto skutečnosti:

Od počátku zahájení projektu se zvyšuje zájem o dopisování na obou zúčastněných stranách. Počty přeposlaných dopisů se také zvyšují – v roce 2008 byl zaznamenán rapidní vzestup oproti roku předchozímu. Výsledky analýzy tedy přispívají k příznivému rozvoji tohoto dobrovolnického projektu.

Z výzkumu dále jednoznačně vyplynulo, že se účastnice projektu necítí být ohroženy žádnými riziky. Bezpečnostní pravidla projektu shledávají jako naprosto dostačující.

Analýza vztahů mezi vězněm a rodinou ukázala, že do projektu vstupují vězni bez funkčního rodinného zázemí.

Problémem však zůstává nedostatečný zájem ze strany vězňů, který je možný vyřešit lepší propagací a spoluprací s vězeňskými kaplany. Domnívám se, že oslovení vězeňských kaplanů a seznámení je s výsledky výzkumu je cestou k rozvíjení pomoci osobám ve vězení. S výsledky výzkumu bych také ráda seznámila pracovnice Dobrovolnického centra, které tento projekt realizují.

Zapojení penitenciárního psychologa a poskytování pravidelných supervizí účastnicím je důkazem komplexního pojetí tohoto projektu.

Charitable project *Prison correspondence*

Stay in prison brings about loss of freedom and resulting deprivations in many areas of needs and human rights. The prisoner encounters new psychosocial system and gradually adapts to life in prison.

Project Prison correspondence can be one of few ways how to satisfy an important human need. It can partially serve as a substitute backing for the prisoner with the aim to accompany him during a very demanding period of his life and with aspirations to increase his activity and thereby improve his chances for reintegration into society.

To make a survey of this issue qualitative approach was chosen, using the method of semi-standardized interviews with female volunteers who participate in project Prison correspondence organized by Diocesan charity in České Budějovice. Questions for the interviews were prepared in advance. All interviews were recorded and they were verbatim put in writing. To organize the data and identify the topics the table method was used resulting from frame analysis. 6 female volunteers, who are active pen pals with prisoners, took part in the research. The coordinator of this project was also interviewed to get general view of the issue.

The objective of the thesis was to find out how is the project Prison correspondence being developed in Czech prisons. Another objective was to find out how female volunteers view the risks associated with participation in the project.

The outcomes of the research are as follows:

The interest in correspondence has been growing in both concerned parties since the beginning of the project. The number of forwarded letters has also been growing – there was a rapid growth in 2008 compared to the year before. The analysis results thus contribute to favourable development of this volunteer project.

The research results also explicitly show that female participants do not feel threatened by any risks. They find the safeguards of the project completely sufficient.

Analysis of relationships between a prisoner and his family disclosed that prisoners without functional family background joined the project.

Insufficient interest of prisoners remains a problem which can be solved by better promotion and cooperation with prison priests. I believe that addressing prison priests and presentation of research results to them is a way of bringing help to prisoners.

I would also like to present the research results to Volunteer centre staff who carry out the project.

Involvement of penitence psychologist and provision of regular supervision to participants is a proof of complex approach to this project.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Charitativní projekt *Vězeňská korespondence* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 25.5. 2009

Bc. Zdislava Stachová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce panu PhDr. Jaroslavu Hálovi za laskavé vedení, cenné rady a připomínky při zpracovávání této práce.

Další poděkování patří koordinátorce projektu Lucii Prokopové, DiS. a všem dobrovolnicím, které mi poskytly důležité informace při zkoumání tohoto projektu.

Obsah

Úvod	11
1. Současný stav.....	12
1.1 Vybrané osobnosti českého vězeňství	12
1.2 Rozvoj vězeňství v České republice	13
1.2.1 Transformace vězeňského systému	14
1.3 Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni	16
1.4 Evropská vězeňská pravidla (EVP)	17
1.5 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání.....	18
1.6 Přínos Rady Evropy	19
1.7 Moderní principy evropského vězeňství.....	19
1.7.1 Princip humanizace.....	20
1.7.2 Princip účinnosti	20
1.7.3 Princip bezpečnosti	21
1.8 Filozofie trestu	22
1.8.1 Vyrovnávací funkce trestu	22
1.8.2 Regulativní funkce trestu	23
1.9 Obvinění a odsouzení.....	24
1.10 Zacházení s vězni.....	26
1.10.1 Programy zacházení ve Vazební věznici České Budějovice	28
1.11 Funkce vězeňské korespondence	29
1.11.1 Poslání a cíl Diecézní charity České Budějovice.....	30
1.11.2 Projekt Vězeňská korespondence	31
1.11.3 Historie a vývoj projektu	31
1.11.4 Dopisovatel	32
1.11.5 Vězeň	32

1.11.6	Koordinátor	33
1.11.7	Zásady a doporučení při vedení korespondence	33
1.11.8	Bezpečnost dopisovatelů.....	34
1.12	Rozvoj projektu Vězeňská korespondence v dalších městech.....	34
1.12.1	Městská charita Plzeň (MCHP)	34
1.12.2	Maltéžská pomoc o.p.s.....	35
1.12.3	SOS centrum Praha.....	36
1.12.4	Arcidiecézní charita Praha	36
1.13	Alternativy projektu Vězeňská korespondence a dobrovolnická činnost v zahraničí.....	37
1.13.1	Německo	37
1.13.2	Organizace WriteAPrisoner	38
1.13.3	Organizace SWO (Sufi Woman Organization)	38
1.13.4	Prison Art.....	39
1.13.5	Židovské programy	39
1.13.6	Organizace CPF (California Prison Focus)	39
2.	Cíl práce a výzkumné otázky	40
2.1	Cíl práce	40
2.2	Výzkumné otázky	40
3.	Metodika	41
3.1	Metodický postup	41
3.2	Charakteristika zkoumaného souboru.....	41
4.	Výsledky.....	43
4.1	Rozhovor s dobrovolnicí „A“	43

4.2 Rozhovor s dobrovolnicí „B“	54
4.3 Rozhovor s dobrovolnicí „C“	61
4.4 Rozhovor s dobrovolnicí „D“	67
4.5 Rozhovor s dobrovolnicí „E“	76
4.6 Rozhovor s dobrovolnicí „F“	81
4.7 Rozhovor s vedoucí projektu Vězeňská korespondence.....	85
5. Diskuze.....	91
6. Závěr	104
7. Seznam použitých zdrojů	106
8. Klíčová slova.....	115
9. Přílohy.....	116

Úvod

Pobyt ve vězení znamená ztrátu svobody a z toho vyplývající strádání v oblasti mnoha dalších potřeb a lidských práv. Vězení je takové sociální prostředí, které se značně odlišuje od prostředí běžného života. Vězeň zde ztrácí role, které zastával. Nyní se nachází v roli trestance, kterého společnost vyloučila.

Vězeňská korespondence se stává jedním z mála způsobů, jak uspokojit důležitou lidskou potřebu. Vězeň potřebuje vědět co se děje „venku“, tyto kontakty s „vnějším“ světem jsou pro něho velmi důležité. Komunikace by mu měla být umožněna co možná nejčastěji.

Jako náhradní zázemí může vězni posloužit tento projekt. Jeho smyslem je doprovázení vězně pro něho velice náročným obdobím jeho života a snaha o to, aby na sobě začal pracovat a tím zvýšit jeho šance na reintegraci do společnosti.

Tato práce si klade za cíl vysledovat, jak je projekt Vězeňská korespondence rozvíjen v českých věznicích. Bude se zaměřovat také na osobnost dobrovolníků, kteří se tomuto projektu intenzivně věnují.

Pro zmapování této problematiky byl zvolen kvalitativní výzkum metodou polostandardizovaných rozhovorů s dobrovolnými pracovníky, kteří se věnují projektu Vězeňská korespondence při Diecézní charitě v Českých Budějovicích. Kromě osobnosti dobrovolníka bude sledována také problematika bezpečnostních aspektů mezi účastníky tohoto projektu: vězeň a jeho dopisovatel. Výzkumná část této práce bude ještě doplněna rozhovorem s koordinátorkou tohoto důležitého projektu se zaměřením na otázky týkající se bezpečnosti a řešení problematických situací při vedení vězeňské korespondence.

Důvodem zvolení toto tématu je získání nového pohledu a pochopení vězňů, objasnění jejich strádání, motivace, ale i přístup charity a psychologů při jejich integraci do každodenního života.

1. Současný stav

1.1 Vybrané osobnosti českého vězeňství

J. A. Komenský (1592 – 1670) biskup Jednoty bratrské, humanistický filozof a pedagog nezanechal svůj odkaz pouze českému školství. Ve svém nedokončeném díle „Obecná porada o nápravě věcí lidských“ (De rerum humanarum emendatione consultatio catholica) se obrací ke všem společenským institucím od rodiny po stát a vyzývá je k účasti na nápravě lidské společnosti. Jeho názory je možno rozvést se zřetelem na využití v kriminologii, penologii a penitenciární nauce (Kýr, 2003a).

Za další významnou osobnost českého vězeňství se pro své humanizační myšlenky považuje Josef Sonnenfels (1732 – 1817), který se narodil v Mikulově a stal se profesorem trestního práva na vídeňské univerzitě. Roku 1775 napsal knihu „O odstranění mučení“ (Mařádek, 2003).

V dobách rakousko-uherské monarchie můžeme nalézt obrazy české penologie prostřednictvím osobnosti Františka Josefa Řezáče (1819 – 1879) (Hála, 2006d). V září roku 1851 byl pověřen vypracováním výukového plánu vězňů, který se měl stát prostředkem k jejich mravnímu polepšení a zároveň i k účelnějšímu využití jejich pracovní síly. Tento plán byl odbornou komisí ministerstva vnitra přijat a doporučen, ale nebyl pro svou humanizační náplň (v Rakousku tehdy neobvyklou) nikdy uplatněn. Své další zkušenosti uveřejnil v českém jazyce roku 1852 v základním díle českého humanizovaného vězeňství nazvaném „Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců“. Byl natolik přesvědčen o potřebnosti zveřejnění vězeňské tematiky pro většinu obyvatelstva, že spis vydal na vlastní náklady. Páter F. J. Řezáč zde zdůrazňoval nutnost vyváženosti komplexního působení jednotlivých výchovných prostředků a důležitost postpenitenciární péče. Zabýval se také prevencí kriminality, uspořádaností rodin a společnosti a posilováním morálních vlastností. Tímto pojednáním se velmi zřetelně přihlásil ke snahám po snížení zločinnosti, po humanizaci vězeňství, k myšlence nápravy delikventů výchovou a vzděláváním vězňů (Uhlík, 1997).

Další důležitou osobností byl JUDr. Emil Lány (1879 – 1945), který byl pověřen správou i organizací vězeňství na ministerstvu spravedlnosti ČSR, znal zahraniční vězeňské systémy z řady svých cest (Mařádek, 2003).

Průkopníkem novodobé české penologie se stal doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc. (1915 – 1989), klinický psycholog a sociolog ovlivněný americkým behaviorismem, který zřídil Výzkumný ústav penologický v Praze (Kýr, 2003). Penologie (z lat. poena = trest, logos = nauka, slovo) je věda o trestech a trestání (Mařádek, 2003). Tento ústav byl na základě politického rozhodnutí zrušen koncem roku 1980 (Kýr, 2003). Ústav vykazoval rozsáhlou publikační činnost a metodologicky vedl odborníky v uskutečňování programu zacházení s odsouzenými. Významná byla též výzkumná činnost, na základě které byly vypracovány různé koncepční záměry. Zrušením tohoto ústavu došlo k zániku odborné výzkumné základny českého vězeňství, která do té doby úspěšně plnila své poslání navzdory nepříznivým společenským podmínkám. Po roce 1990 se výzkum v oblasti penologické problematiky soustředil do nově založeného Institutu pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti ČR (Černíková, Sedláček, 2002).

Institut se zabývá zkoumáním projevů a příčin kriminality včetně sociálně patologických jevů a stanovuje prognózy dalšího vývoje. Řeší otázky trestní a bezpečnostní politiky se zřetelem na účinnost trestních sankcí a alternativních opatření, zacházení s pachateli a další penologickou problematiku včetně sociální prevence zločinnosti. Jeho cílem je přispívat výzkumnou, teoretickou – odbornou, analytickou a publikační činností ke kontrole trestné činnosti a ke zdokonalování právního řádu ČR (IKSP, 2009).

Prof. JUDr. Otto Novotný (nar. 1928), vyučující trestní právo na PF UK v Praze je dalším významným českým penologem (Mařádek, 2003).

1.2 Rozvoj vězeňství v České republice

Počátky tradice českého vězeňství nacházíme sice ve 20. letech minulého století (v Praze roku 1930 dokonce proběhla mezinárodní penologická konference), avšak další

vývoj byl hrubě narušen 2. světovou válkou a vývojem poválečným. Snahy po změnách lze zaznamenat v polovině šedesátých let, ale ke skutečné transformaci ve vězeňství dochází až v letech devadesátých (Meclová, 2003). České vězeňství bylo na počátku devadesátých let prostoupeno tísnivou atmosférou spojenou s morálním a profesním rozkladem vězeňského personálu, který nadále nemohl aplikovat předchozí militantní praxi a současně nebyl schopen přijmout a aplikovat moderní penologické poznatky. Potřeba změn byla důrazně požadována (Hála, 2006d).

1.2.1 Transformace vězeňského systému

Demokratické proměny naší společnosti se po roce 1989 promítly zásadním způsobem i do oblasti vězeňství. Reformní kroky, které byly postupně realizovány především v první polovině devadesátých let, se týkaly především čtyř základních oblastí. Prvním krokem byla depolitizace vězeňství, které se v minulosti stalo obávaným mocenským nástrojem. Po té následovala demilitarizace vězeňství ve smyslu odstranění militantních prvků v zacházení s vězni, přičemž část personálu Vězeňské služby zůstává i nadále v plném slova smysl příslušníky ozbrojeného sboru. Dalším krokem bylo úsilí o decentralizaci vězeňství, které si kladlo za cíl posílit pravomoci ředitelů vězeňských zařízení. Posledním etapou byl zahájen proces humanizace českého vězeňství (Meclová, 2003).

Český vězeňský systém stál tedy před složitým úkolem. Na rozdíl od vězeňských systémů vyspělé Evropy, které se vyvíjely kontinuálně, čekal český systém na zásadní změnu. Transformovat se a to v relativně krátké době. Teoretickým základem byla Koncepce českého vězeňství přijatá v roce 1991 (VSČR, Koncepce 2015).

Pro transformaci vězeňství byly určeny následující etapy :

r. 1990 – rozchod z minulostí a zmapování reálného stavu vězeňství.

r. 1991 – vypracování Koncepce rozvoje vězeňství. Cílem reformních změn je vytvořit moderní vězeňský systém zakotvený v systému sociální péče.

r. 1992 – započítí systémových změn. Do tohoto systému je zahrnut i proces humanizace vězeňství (Černíková, 2005). V rámci vězeňské služby vznikla i nová složka – justiční stráž, kterou bylo zapotřebí vybavit materiálně a současně ji proškolit (Malá, 2003).

r. 1993 – novelizován zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů, a to zákonem č. 294/1993 Sb., s platností od 1.1. 1994. Dále byl vydán zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby – jedná se o zákonnou úpravu výkonu vazby, která byla doposud upravena pouze interní směrnicí (Černíková, 2005).

r. 1997 – začínají se objevovat diskuze na téma tzv. privatizace věznic s využitím francouzského modelu. Ve většině případů si stát nechává základní odpovědnost za samotný akt odnětí svobody a zprošťuje se závazků, vyplývajících ze služeb, které jsou spojené s výkonem trestu. Patří sem většinou ubytování, stravování, zdravotní péče, vzdělávání a zaměstnání (Navrátilová, 2006).

r. 1998 – obnovené vydání Koncepce rozvoje vězeňství v ČR, doplněné a komentované.

r. 1999 – nová zákonná úprava výkonu trestu odnětí svobody – zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody (Černíková, 2005).

r. 2005 – vytvoření Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. Tato odráží nové poznatky a vytyčené cíle Rady Evropy (Havlíčková, 2004). Vězeňský systém musí být chápán jako odraz demokratických hodnot společnosti. Způsob zacházení s pachateli trestné činnosti zřetelně vyjadřuje vztah společnosti k jedinci a postoj k občanským právům a svobodám. S postupnou stabilizací společenského a politického systému dochází také ke stabilizaci českého vězeňství. Původní koncepce nemůže plně reflektovat aktuální vývojové světové trendy. Proto došlo ke zformulování nové koncepce, která bude zajišťovat další kontinuální rozvoj českého vězeňství.

Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015 si klade za svůj cíl reagovat na nové podmínky a nové souvislosti, ve kterých se české vězeňství nachází a současně naznačuje směr a priority českého vězeňského systému. Tato koncepce vyjadřuje kontinuitu vývoje a chce být přirozenou reakcí na měnící se podmínky a nové vývojové trendy (VSČR, Koncepce 2015). Česká republika nyní patří k zemím, které aplikovaly některé prvky restorativní justice do své legislativy a uplatňují je v praxi. Svědčí o tom

povaha přijímaných novel a zákonů, které lépe upravují postavení poškozeného a zavádí nové neformální řešení trestních věcí (Válková, 2003).

Pojem restorativní justice (z angl. restore – obnovit, navrátit do původního stavu) lze vyložit jako koncept zacházení s pachateli, který se odlišuje od klasické trestající justice. Jde o takové pojetí justice, ve které jsou zastoupeny prvky, které zdůrazňují práva oběti a jejich ochranu a mimosoudní projednávání trestních věcí (Karabec, 2003).

Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu vazby jsou v důsledku svého postavení vystaveny zvýšenému riziku mučení, krutého, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestání či jiného špatného zacházení. Povinnost předcházet a bránit špatnému zacházení s osobami omezenými na svobodě vyplývá pro Českou republiku z mezinárodních úmluv o lidských právech (Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání; Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání) a z Listiny základních práv a svobod.

Prvotním kontrolním mechanismem ve věznicích a vazebních věznicích je vlastní kontrolní činnost orgány Vězeňské služby ČR. Kontrolní mechanismy dodržování práv vězňenských osob ovšem existují i na úrovni mezinárodní (Marečková, 2004).

Zaměstnanci Vězeňské služby ČR se řídí kodexem profesní etiky zaměstnance Vězeňské služby ČR a vyjadřují tak, že musí při výkonu povinností postupovat zákonným způsobem, spravedlivě, uvážlivě a humánně zejména v oblasti k lidským právům. Kodex směřuje i k tomu, že zaměstnanec musí přijímat odpovědnost za své chování bez jakýchkoli pokusů zatajovat nebo zkruslovat svá pochybení (Bělecký, 2004).

1.3 Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni

Mezinárodními konvencemi chráněná práva musí plně při zacházení s vězni respektovat

nejen vězeňský personál, ale i další orgány. Již v roce 1929 odborníci sdružení v International Penal and Penitentiary Commission zformulovali minimální pravidla pro zacházení s vězni. Tato pravidla schválila Společnost národů. Rada OSN v roce 1957 schválila rozšířený text minimálních pravidel pod názvem Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni (Bajcura, 1999).

Tato pravidla představují minimální předpoklady, které OSN přijala jako žádoucí pro zacházení s vězni. Jsou projevem morálních a filozofických hodnot, které se vztahují k člověku a k jeho životu. Staly se kritériem posuzování dosaženého standardu ve vězeňství v jednotlivých zemích a přispěly k ujednocení základního nezbytného standardu věznic a zacházení s vězněnými osobami, který by měl být dodržen v každém členském státě. Dalším cílem těchto pravidel bylo iniciovat zkvalitňování vězeňství a zacházení s odsouzenými jak na úrovni teoretické (vězeňské režimy, pojetí trestní politiky, koncepce vězeňství), tak i úrovni praktické (otázka správy vězeňství, odborná příprava a fungování personálu, realizace penitenciárního procesu jako systému). Tato pravidla byla považována za nejvýznamnější mezinárodní dokument v oblasti vězeňství (Černíková, Sedláček, 2002).

1.4 Evropská vězeňská pravidla (EVP)

Evropské státy měly zájem o nastavení kvalitativně mnohem vyšší úrovně při ochraně lidských práv. Jejich kritéria byla včleněna do Evropských vězeňských pravidel, která byla vyhlášena Rezolucí Rady Evropy č. 5 v roce 1973. EVP jsou přepracovanou verzí Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni. V EVP se klade obrovský důraz na zachování důstojnosti člověka, na závazek vězeňských správ jednat lidsky a prospěšně, na význam role personálu a na účinné moderní pojetí řízení.

Pravidla slouží jako návod, povzbuzení a směrnice těm, kteří jsou činní na všech úrovních vězeňské správy (Černíková, 2005). Zdokonalování EVP s ohledem na neustálé zkvalitňování úrovně evropských věznic a zpřísňování kritérií kladených na zacházení s vězni vyústilo zavedením přepracované verze Evropských vězeňských pravidel formou Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy. Ve zvýšeném nákladu

vyšel text EVP jako příloha časopisu České vězeňství č. 3/1996 (Bajcura, 1999). Modernizovaná podoba tohoto nejvýznamnějšího evropského penologického dokumentu pochází z roku 2006 a plně reflektuje politické i ekonomické změny, k nimž v posledním období došlo (Hála, 2006d).

EVP se dělí na několik částí :

- a) první část – Základní principy
- b) druhá část – Podmínky pro výkon trestu
- c) třetí část – Zdraví a zdravotní péče
- d) čtvrtá část – Pořádek
- e) pátá část – Vedení věznice a personál
- f) šestá část – Inspekce a kontroly
- g) sedmá část – Neodsouzení vězni
- h) osmá část – Režim pro odsouzené vězně a jeho realizace
- i) devátá část – Aktualizace pravidel (EVP, 2006).

Základem práce expertů Rady Evropy se při koncepci nových vězeňských pravidel stala Evropská vězeňská filozofie. Její podstatu lze shrnout do těchto základních tvrzení:

1. Prokazovat úctu k základním lidským právům vězně.
2. Odnětí svobody je samo o sobě dostatečným trestem. Vlastní pobyt ve vězení nemá být trestem navíc.
3. Umožňovat vězňům zlepšování jejich znalostí a schopností s cílem zvýšit jejich šance na reintegraci do společnosti (Hála, 2006d).

1.5 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání

Dne 26.11. 1987 byla ve Štrasburku přijata Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Pro tento účel byl vytvořen Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání (European Committee for Prevention of Torture and Inhuman or Degrading

Treatment or Punishment – anglická zkratka CPT). Tento výbor prostřednictvím pravidelných inspekčních návštěv zjišťuje, jak je zacházeno s osobami, které byly zbaveny svobody. Cílem CPT je preventivně posilovat ochranu lidských práv těchto osob (Bajcura, 1999).

Česká republika má povinnost přijmout návštěvu CPT a umožnit jí kontrolu jakéhokoli místa, kde jsou lidé zbaveni své svobody (věznice, policejní stanice, migrační centra, ústavy pro mladistvé, psychiatrická a jiná léčebná zařízení). Kontrolu provádí nezávislý mezinárodní a národní orgán za účelem prevence mučení a špatného zacházení (Černá, 2004).

Zatímco EVP můžeme chápat jako doporučení, práce CPT může mít pro státy, jež tuto úmluvu podepsaly, závažné důsledky. Z toho jednoznačně vyplývá, že periodické návštěvy CPT budou znamenat ve svých důsledcích neustálé zkvalitňování péče o lidská práva v naší zemi (Bajcura, 1999).

1.6 Přínos Rady Evropy

Rada Evropy se snaží vybudovat spravedlivou Evropu tím, že hájí demokracii, lidská práva a zákony. To se samozřejmě vztahuje i na osoby vězněné, které mají přístup jako každý jiný občan k evropskému systému ochrany základních svobod. Nejnovějším trendem, který vyplývá z dlouholeté spolupráce odborníků a specialistů v oblasti trestně-právní a vězeňské na platformě Rady Evropy, je tzv. „europeizace vězeňských systémů“.

Jejím cílem je sjednotit trestně právní a vězeňské systémy v Evropě tak, aby plně odpovídaly humánní koncepci Nové Evropy na prahu třetího tisíciletí (Černíková, 2002).

1.7 Moderní principy evropského vězeňství

Moderní evropské vězeňství je založeno na integrativním pojetí tří principů: humanizace, bezpečnosti a účinnosti.

1.7.1 Princip humanizace

Roku 1984 byla v New Yorku sjednána Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, vycházející z Charty Organizace spojených národů, Všeobecné deklarace lidských práv a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Mezinárodní politická vůle dala jednoznačně najevo, že bude princip humanizace v zacházení s každým lidským jedincem, i kdyby se jednalo o pachatele nejzávažnějších trestných činů. Moderní vězení je vězení humánní (Hála, 2006a). V užším slova smyslu jde především o respektování lidské důstojnosti včetně nenarušování osobnostní integrity a sebeúcty.

Humanizace se projevuje především diferencovaným zacházením s vězni, snižováním agresivity mezi vězni a vězeňským personálem, bez projevů mocenské nadřazenosti vězeňského personálu vůči vězňům a nezbytnou návazností další postpenitenciární péče po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Podstatu humánního přístupu lze jednoduše vystihnout latinským rčením *primum non nocere* (především neškodit) (Mařádek, 2003). Vězně je zapotřebí vnímat jako subjekty a nikoli jako objekty. Nezáleží na tom, pro jaký trestný čin byli obžalováni nebo odsouzeni. Stále se jedná o lidské bytosti s právem na respekt (Coyle, 2004).

1.7.2 Princip účinnosti

Moderní vězení je vězení efektivní. Princip účinnosti nelze před odbornou ani laickou veřejností prokazovat přesvědčivěji, nežli dlouhodobými výzkumnými projekty. Takovými projekty, které budou statisticky vykazovat nižší podíl recidivy trestné činnosti u jedinců, kteří prošli terapeutickými programy ve výkonu trestu odnětí svobody v porovnání s kontrolními skupinami bez ovlivňování jakýmkoli programy v průběhu věznění.

Je nutno brát také na vědomí celoživotní zkušenosti vězeňských praktiků, kteří upozorňují na realitu formou třetinového dělení. Jedna třetina osob, která se poprvé ocitla ve vězení se do vězení nikdy nevrátí, druhá třetina se bude vracet vždycky. U třetí

třetiny je možné dobře vedeným výkonem trestu odnětí svobody ovlivnit prodloužení doby návratu těchto lidí do vězení.

1.7.3 Princip bezpečnosti

Do popředí se začal akcentovat také jeden z dalších principů – bezpečnost. Moderní vězení je vězení bezpečné. A to jak z hlediska veřejnosti, vězeňského personálu a v neposlední řadě i pro vězně samotné. Bezpečnost z hlediska veřejnosti je nutné chápat tak, že výkon vazby nebo trest odnětí svobody není pro žádné občany nijak ohrožující, nadbytečně je nezneklidňuje nebo neobtěžuje. Vězeňský personál má právo na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Samotní vězni, přestože sami zákon porušili, mají nezadatelná práva na osobní bezpečnost a další lidská práva (Hála, 2006d).

Vězeňský bezpečnostní systém je tvořen vnější a vnitřní bezpečností. Vnější bezpečností věznic se rozumí účinné střežení jejich obvodu, vstupů a vjezdů, zamezení průniku nedovolených a nebezpečných předmětů a bezpečné provádění eskort. Patří sem i bezpečnostní opatření proti útokům z vnějšku věznice s cílem osvobodit vězně. Všude, kde je to možné, bude postupně lidský faktor nahrazován technikou (VSČR, Koncepce 2015). Bezpečnosti se nedosahuje pouze pomocí technických prostředků (vysoké betonové zdi, drátěné přepážky, elektronické signální a střežící systémy).

Vnitřní bezpečnost je nedílnou a nezastupitelnou součástí bezpečnostního systému. Vedle technických prvků (vnitřní signalizace, komunikační prostředky, detekční zařízení) jde především o uplatňování zásad dynamické bezpečnosti. Tuto dynamickou bezpečnost můžeme definovat jako bezpečnost dosahovanou průběžným monitorováním a pozitivním ovlivňováním psychosociálního klimatu konkrétní věznice zejména prostřednictvím intenzivní a všestranné komunikace vězeňského personálu s vězněnými osobami zaměřené na prevenci a řešení problémů. Jde o to zachytit, správně diagnostikovat a účinně regulovat vnitřní dynamiku celého vězeňského společenství (Hála, 2006a).

Dynamická bezpečnost se vyznačuje pevností postojů a náročností na straně jedné a vstřícností a ochotou na straně druhé. Je výrazem vysoké profesionality.

Směřuje ke snižování napětí a má především preventivní charakter. Předchází problémům či konfliktním situacím s vězňenými osobami a i v předcházení vzniku mimořádných událostí ve věznicích a vazebních věznicích (Hospodka, 2006). Pouze v bezpečné věznici lze zajistit důstojný život, práci a humánní zacházení s vězňenými osobami. Zajištění bezpečnosti a bezpečí je důležitým předpokladem ke kvalitnímu provádění programů zacházení a mnoha dalších aktivit (VSČR, Koncepce 2015).

1.8 Filozofie trestu

Trest je následné opatření po předchozím provinění (Mařádek, 2003). Bývá charakterizován také jako újma či bolest, která je záměrně způsobená provinilci. Bolest je tedy charakteristickým znakem a nezbytnou vlastností trestu (Hála, 2007). Trest zůstává trestem pouze tehdy, obsahuje-li sankci, ale jde také o požadavek zamezit prizonizaci a naplnit funkce trestu (VSČR, Koncepce 2015). Intenzita s jakou Američané trestají je extrémní a je zapotřebí tuto problematiku blíže analyzovat pomocí výzkumných projektů. Poslední dobou se ale ukazuje, že i Velká Británie, která se od USA značně odlišuje, začíná používat americký systém trestní politiky (Garland, 2005).

1.8.1 Vyrovnávací funkce trestu

Tato funkce trestu si klade za cíl vyrovnat se s realitou trestného činu a to ve dvou rovinách.

V první řadě jde o vyrovnání se oběti s trestným činem. Vychází z předpokladu, že negativní emoce (zoufalství, ponížení, hněv) poškozených lze eliminovat nebo kompenzovat určitou újmu způsobenou pachatelem trestného činu (Hála, 2006d).

V druhé řadě jde o narovnání mezi pachatelem a obětí (neboli mediace v trestních věcech). Mediace je mimosoudní zprostředkování řešení trestního konfliktu mezi poškozeným a obviněným – pachatelem za účasti třetí osoby – mediátora (zprostředkovatele). Může mít podobu osobního setkání nebo může probíhat i zprostředkovaně (Matoušek, 2005). Poškozený má příležitost vyjádřit protistraně své

negativní emoce (vztek, bolest, nejistota, obavy), dochází tak k abreakci tj. uvolnění emočního napětí. Obviněný má příležitost k tomu, aby se dozvěděl vše, co svým jednáním způsobil. Může se lépe vcítit do situace oběti, vhodným způsobem se jí omluvit a tím zahájit pozitivní změny svého chování. Výsledkem úspěšného jednání je písemná dohoda o náhradě škody, která slouží jako podklad pro rozhodování státního zástupce nebo soudce (Hála, 2006c).

Programy narovnání je možné praktikovat pouze u vybraných pachatelů a jen u některých trestných činů. Mediace v trestně právní justici je v České republice prováděna úředníky Probační a mediační služby na základě zákona o probační a mediační službě (Matoušek, 2003).

Nejvíce naplňuje vyrovnávací funkci trest odnětí svobody. Vězněnému člověku pomáhá probudit vlastní svědomí a uvědomit si nehumánnost a protiprávnost spáchaného trestného činu, za který byl přísně, ale spravedlivě odsouzen. Poté následuje přijetí a přiznání viny, tj. převzetí osobní odpovědnosti za spáchaný zločin a z toho vyplývající praktické důsledky a povinnosti. Tato cesta vedoucí k pokání, vede na jedné straně k narovnání mezi pachatelem a obětí a k postupnému opětovnému začleňování člověka do občanské společnosti na straně druhé (Hála, 2007). Tato bolest vězení je šance na cestě životem. Pouze v bolesti se ze špatného vytváří nové, lepší (Hála, 2008).

1.8.2 Regulativní funkce trestu

Regulativní funkce trestu spočívá v regulaci rizik směřujících k recidivě trestné činnosti (VSČR, Koncepce 2015). Můžeme rozlišit tři způsoby naplňování regulativní funkce trestu.

Prvním způsobem je izolace. Pokud se odsouzený nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, je mu znemožněno páchat další trestnou činnost.

Odstrašování je dalším způsobem v naplňování regulativní funkce trestu. Je založeno na předpokladu, že potenciaální pachatelé trestných činů jsou konfrontováni s posloupností zločin – trest, zváží své budoucí jednání a rozhodnou se trestný čin raději nespáchat (Hála, 2006d). Foucault (2000) tento způsob regulativní funkce označuje jako

pravidlo vedlejších účinků. Trest musí působit i na ty, kteří žádný špatný skutek nespáchali.

Třetím způsobem je úsilí o změny chování nebo osobnosti provinilce. Toto zacházení představuje „soubor aktivit vězeňských pracovníků aplikovaný s cílem motivovat vězně (tj. poskytovat mu společensky hodnotné a osobně přitažlivé výzvy) k práci na sobě samém a tím pomáhat zvyšovat jeho šance na život v zákonnosti i po propuštění z vězení a na reintegraci do demokratické společnosti“ (Hála, 2006d, s. 44).

1.9 Obvinění a odsouzení

Situace uvěznění může pro člověka představovat výrazný stresor. Tato situace nastává zejména tehdy, pokud se jedná o první setkání s realitou věznice nebo vazební věznice.

Při setkání s vězeňským prostředím může nastat šok z uvěznění, který je způsobený změnou materiálního i psychosociálního prostředí. Dochází k zužování volného prostoru k pohybu a intimitě. S uvězněním je spojené i omezení podnětů, což je stresující zvláště pro mladé dospělé vězně (Hála, 2006d).

Mezi negativní vlivy uvěznění prokazatelně patří: přerušení pozitivních sociálních vazeb (s rodinou, přáteli...), přerušení pracovních aktivit a vztahů, vykořenění z běžného života (Marešová, 2004).

Vězeň zůstává „obnažen“, vyhledává společníky mezi ostatními vězni, aby znovu nabyl sebevědomí a dokázal zavrhnout osoby, které zavrhly jeho a zabránil tak ničivým důsledkům izolace od svobodné společnosti. Pro sociální vztahy ve věznicích je charakteristický rozkol mezi vězni a personálem (Asher, 2003).

Reakce na zátěž ve výkonu vazby (vazbové reakce) mohou mít různé charakteristické projevy. Nejvíce však oscilují mezi tendencí k agresi a různými únikovými projevy. Agresivní chování může být zaměřeno na okolí nebo i na sebe. Zvláštním typem je autoagrese, jejímž cílem je obvykle vydírání vězeňského personálu. Únik ze zátěžové situace je pouze symbolický. Jde o tendence ke stažení do sebe, k úniku do fantazie, ale i k nemoci (Vágnerová, 2008). Mezi nejzávažnější události, ke kterým může ve vězení dojít jsou bez pochyby sebevraždy. Jako rizikové faktory

suicidálního chování se uvádějí: výskyt psychických poruch (především schizofrenie, afektivní poruchy a syndrom závislosti), přemýšlení o sebevraždě, navozování konkrétních představ (příprava - např. shromažďování léků) a suicidální pokusy (Konrad, 2001).

Nově přicházející vězeň se setkává s novým psychosociálním systémem a širší subkulturou, prochází procesem prizonizace, tj. adaptace na život ve vězení (Vágnerová, 2008). Subkulturou rozumíme kulturu dílčí skupiny, která se odlišuje od kultury převládající (Jandourek, 2001).

Člověk se adaptuje na vysoce organizovaný způsob života ve vězení, který je spojený se ztrátou samostatnosti a iniciativy. Tato adaptace má za následek ztrátu aktivity, může vést až k apatii, k zúžení zájmových aktivit a úpadku schopností. Osobnost degraduje, je závislá na rozhodování jiných, ztrácí schopnost plánovat, individualita je potlačena. Tuto složku prizonizace označujeme jako institucionalizaci. Neméně významnou složkou v procesu prizonizace je i složka druhá – ideologizace. Ideologizace znamená přijmout normy a pravidla vězeňského prostředí. Jde o to ztotožnit se s minoritní skupinou.

Adaptace na nové prostředí se projevuje i přijetím specifického žargonu, který je specifickým projevem vězeňské subkultury (má svou strukturu, hierarchii rolí se specifickými statuty a tím jsou vymezena i pravidla) (Vágnerová, 2008). Ta je různá od věznic k věznic, odráží odchylky v osobnostech vězňů, ale i styl vedení věznic. Specifická vězeňská mluva představuje zastrašující účinek na méně otrlé vězně a tím je povýšena na psychologickou zbraň.

Vězeňský argot je mluva částečně uměle vytvořená, ale z větší části se jedná o slova vzniklá komolením, jejich přejímáním z jiných jazyků a přenášením významu (Hála, Soudková, 2002). Argot není pouze výsadní mluvou a výrazem kriminální kultury. Prokázalo se, že jej používají i vězni velmi inteligentní a formálně společensky kultivovaní. Jeho užíváním dává vězeň svému okolí najevo, že je plnoprávným členem vězeňské komunity a je třeba ho respektovat (Hála, 2006d).

1.10 Zacházení s vězni

Program zacházení se zpracovává na základě komplexní zprávy o odsouzeném s ohledem na délku trestu, charakteristiku jeho osobnosti a příčiny trestné činnosti (Řeháček, 2007). Odsouzený, tj. osoba pravomocně soudem odsouzená (Matoušek, 2008).

Ve věznici se pro každého odsouzeného vypracuje penitenciární diagnóza, která zachycuje bio-psycho-socio-duchovní stav ve kterém se odsouzený nachází v době svého nástupu do výkonu trestu odnětí svobody (Hála, 2006b). To vše probíhá v týmové spolupráci lékaře, psychologa, speciálního pedagoga, sociální pracovníce a duchovního. Koordinace této spolupráce přísluší zkušenému speciálnímu pedagogovi. Materiál obsahuje tedy tato fakta:

- základní data o osobě odsouzeného, o jeho trestném činu a uloženém trestu (i případné předchozí zločiny)
- lékařská doporučení (upozornění na omezení a zdravotní rizika, které se vztahují k pracovním, vzdělávacím, sportovním a jiným aktivitám)
- sociální anamnézu (výskyt problémů s alkoholem, drogami či hazardními hrami představuje významné rizikové faktory)
- psychologickou charakteristiku odsouzeného včetně jeho postojů ke spáchanému trestnému činu event. i oběti a uloženému trestu
- podstatná rizika – Risk Assessment (Hála, 2006d).

Risk Assessment lze definovat jako vyhodnocení podstatných nebezpečí, rizik, problémů, obtíží a překážek, které nyní, tj. v začátku výkonu trestu odnětí svobody brání budoucí dobré reintegraci odsouzeného do společnosti. Na odstranění nebo zmírnění faktorů, které jsou nepříznivé pro reintegraci je potřeba zaměřit zacházení s odsouzeným po celou dobu jeho uvěznění (např. zařazení odsouzeného do kurzu snižování agresivity, motivace odsouzeného k životu bez drog – bezdrogová zóna, činnost poradny protidrogové prevence, umožnění získání kvalifikace v průběhu uvěznění).

Program zacházení představuje časově rozvržený sled vhodných činností, které směřují k dosažení pozitivních změn v chování a osobnosti odsouzeného (Hála, 2006b).

Rozděluje se na:

- a) pracovní aktivity (zaměstnávání, práce potřebná k zajištění chodu věznice, pracovní terapie vedená zaměstnanci VSČR)
- b) vzdělávací aktivity (profesní i všeobecné)
- c) speciálně výchovné aktivity (sociálně právní poradenství a terapeutická složka: sociální výcvik, psychoterapie, arteterapie, pohybová terapie...)
- d) zájmové aktivity (nejrůznější formy individuální a skupinové zájmové činnosti organizované a vedené zaměstnanci s potřebným odborným vzděláním)
- e) oblast utváření vnějších vztahů (Řeháček, 2007).

Sociální pracovníci věznic pomáhají vězňům zprostředkovat styk s vnějším světem, ale i s kurátory. V rámci programů zacházení vedou také osvětové programy (Matoušek, 2007).

Vězeňská služba České republiky a Česká biskupská konference uzavřeli v srpnu 2008 „Dohodu o duchovní službě“, kde jsou stanoveny podmínky pro vzájemnou spolupráci při duchovním a výchovném působení na obviněné, odsouzené a chovance ve výkonu zabezpečovací detence. Smluvní strany se dohodly, že budou ve věznicích vytvářet vhodné podmínky pro duchovní a pastorační činnost a zajišťovat pomoc při duchovní, pastorační a charitativní službě. Vzájemnou spolupráci zajišťuje hlavní kaplan ve spolupráci s předsedou Vězeňské duchovenské péče (Kula, Graubner, Černý, 2009). Duchovní služba přispívá k překonání kriminogenních vlivů a přijetí vlastní viny, změně smýšlení a zlepšení kvality mezilidských vztahů (VSČR, Koncepce 2015). Ředitel vězeňského komplexu Krems – Stein v Rakousku například inicioval a podporoval vydávání vlastního duchovně zaměřeného časopisu pro vězně v evropském měřítku (Hála, 2004).

V souvislosti s problematikou zařazování odsouzených do programů bylo navrženo rozlišovat tři druhy programů zacházení – minimální, standardní a individuální.

Minimální program je tvořen pouze pracovní činností ve prospěch věznice a je stanoven těm, kteří odmítli standardní nebo individuální program zacházení. Standardní program se skládá ze zájmových, vzdělávacích a pracovních aktivit. Speciálně výchovnými aktivitami se zaměřením na nejrizikovější oblasti by se zabýval individuální program zacházení (Petras, 2006).

Konkrétní programy zacházení jsou v České republice formálně celostátně sjednocené, avšak na jednotlivých pracovištích je ponecháno, jakými způsoby budou své programy realizovat (Hála, 2006d).

Schopnost věznice vytvářet a rozvíjet cenné aktivizační programy nezávisí pouze na dostatečných peněžních prostředcích, ale také hlavně na postoji vězeňského personálu (Casale, 2005).

1.10.1 Programy zacházení ve Vazební věznici České Budějovice

Především pro mladistvé a mladé dospělé obviněné jsou realizovány pracovní, vzdělávací, sportovní, psychoterapeutické, zájmové a další aktivity. Kladou si za cíl snížení stresu, který je spojen s vazbou. Mladiství se každodenně věnují úklidu ubytovacích prostor, výrobě didaktických pomůcek (pro speciální školství), péči o akvária a květiny, posilování, košíkové a dalším sportům a rozvíjejí své počítačové dovednosti. Nabízené aktivity se uskutečňují také ve čtenářském, hudebním a přírodovědném kroužku. Na psychoterapeutických aktivitách se podílejí i vyučující a studenti Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity a duchovní různých církví. Podobným aktivitám se věnují i obviněné ženy.

U žen se klade obvykle důraz na relaxační a komunikační charakter poradenských a psychoterapeutických sezení (VVČB, 2003). K rozšíření vzdělání a všeobecného přehledu odsouzených slouží využívání odborné literatury z knihovny vazební věznice (Vězení nejsou jen mříže, 2004). Programy zacházení vycházejí z tradice smysluplného zaměstnávání každého odsouzeného užitečnou prací. Daří se zajišťovat pracovní příležitosti ve vnitřním prostoru věznice (prádelna, kuchyně, údržba), ale i spolupracovat se stavebními a dřevozpracujícími firmami, také při třídění

a odvozu komunálního odpadu. Ti, kteří plní své povinnosti mají umožněno účastnit se výletů nebo kulturních a sportovních akcí pod výchovným vedením věznice (VVČB, 2003).

1.11 Funkce vězeňské korespondence

Korespondence je jedním z mála způsobů, jak uspokojit důležitou lidskou potřebu – vězeň potřebuje vědět, co se děje venku, co dělá a o čem přemýšlí jeho rodina. I vězeň je člověk a i když čeká na svou spravedlnost, má přirozené právo být dál člověkem. Za korespondenci jsou dle řádu výkonu vazby považována pouze písemná sdělení (Bajcura, 1999). Kontakt s rodinami vězňů, s jejich přáteli a vnějším světem by měl mít takový rozsah a kvalitu, aby dovoľoval udržovat a nadále rozvíjet odpovídající vztahy (Coyle, 2004).

Dá se říci, že jednotlivá vězeňská zařízení by se dala mimo jiné klasifikovat i podle míry komunikativity. Komunikování je totiž jediným univerzálním nástrojem působení na vězně pro všechny, kteří s nimi přicházejí do styku. Pokud chybí komunikativní návaznost, vznikají závažné problémy (Mařádek, 2003a).

Styk s vnějším světem je upraven i v Evropských vězeňských pravidlech: „Vězňům musí být dovoleno komunikovat co možná nejčastěji, písemně, telefonicky nebo jinými formami komunikace s jejich rodinami, jinými osobami a zástupci externích organizací a přijímat návštěvy těchto osob. Vězeňská správa musí napomáhat vězňům při udržování dostatečných kontaktů s vnějším světem a k tomuto účelu jim poskytnout příslušnou sociální podporu. Vězni musí mít možnost získávat pravidelné informace o veřejných záležitostech předplacením a četbou novin, časopisů nebo jiných publikací, poslechem rozhlasu nebo sledováním televizních přenosů“ (EVP, 2006, s. 10 – 11).

Několik vězňů vydalo svou vězeňskou korespondenci knižně. Příkladem mohou být dopisy z vězení, které psal vězeň svým dětem již v roce 1517: „Nyní ale má láska tak vzrostla, že se mně zdá, jako bych Vás dříve dosti nemiloval. Je to tím, že máte už v dětském věku chování dospělých, protože je Váš rozum formován vzděláním, Vaše

řeč je školená a každé slovo uvážlivé. Tedy, milovaný dětský houfečku, žijte dál tak, abyste se svému otci líbili. Vy jste svým snažením dosáhli, že se mně nyní zdá, že jsem Vás dříve dosti nemiloval. Usilujte tedy dále o to (a Vy jste toho schopni), aby se mi později zdálo, že jsem Vás ani teď dosti nemiloval“ (Sonntag, 2006, s. 52).

Dalším příkladem může být ukázka z vězeňského deníku B. Robeše ze dne 7. srpna 1964: „Myšlenka na život je tak silná, že přehlušuje samotnou smrt. Smrt vlastně není nic jiného, než varianta stejné věci (života). Proto smrt zmlká tam, kde zní fanfáry bytí. Co říká o smrti Wolker, je tragické a bolestné, byť upřímné. S tím nemůže souhlasit nikdo, kdo věří, že po smrti bude žít, ač Wolker sám věřil v Boha, ale trochu jinak než mladí mučedníci, umírající předčasně. Básník má hovořit o všem, co cítí, a co tuší, že je třeba říci. Dát do toho kus vlastního prožitku, raději méně, ale ne thesi. Pak se zrodí umění, jež překonává nejen pesimismus, depresi či jakoukoliv jinou negaci: vždyť pak vítězí život a touha zvěčnit se v památníku lidstva alespoň jedinou trvajícím větou“.

8. srpna 1964: „Tak tedy zase jedna sobota se přehnala s vehementní gradací kroků. Sobota – to je rekapitulace týdne. Tohle klasické rozdělení dní se zdá neměnné, že až člověk žasne nad oním řádem logiky, který nás obklopuje. Sobota, to je vždy mytí, desítky kartáčů se rozpustí na dřevěné podlaze a shrnuje kal celého týdne. Dnes nás mimo jiné čeká i koupání. Doufám, že bude dost horká voda“ (Robeš, 2002, s. 52 – 53).

1.11.1 Poslání a cíl Diecézní charity České Budějovice

Diecézní charita České Budějovice (DCH) je zařízením římskokatolické církve a je součástí sdružení Charita Česká republika. Byla zřízena roku 1991 dekretem biskupa ThDr. Antonína Lišky. DCH má svou působnost na území českobudějovické diecéze, zahrnuje Jihočeský kraj, jižní část Plzeňského a západní cíp kraje Vysočina. Na tomto území jsou zřizována zařízení, která se zaměřují na sociální, zdravotní, charitativní a humanitární pomoc (Výroční zpráva, 2007). Charita to je křesťanská láska k bližnímu, která se projevuje pomocí poskytovanou lidem v nouzi. (Matoušek, 2008).

Pomáhá všem, kteří pomoc potřebují bez ohledu na příslušnost k rase, národnosti či náboženství. Je vyjádřena v evangeliu sv. Matouše slovy:

„Neboť jsem měl hlad a dali jste mi najíst,
měl jsem žízeň a dali jste mi napít,
byl jsem cizí a ujali jste se mě,
byl jsem nahý a oblékli jste mě,
byl jsem ve vězení a přišli jste ke mně“ (Mt 25, 35 – 36) (Výroční zpráva, 2006).

1.11.2 Projekt Vězeňská korespondence

Vězeňská korespondence je jedním z mnoha programů, kterému se věnuje Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice. Pomocí toho projektu je nabízena pomoc a podpora lidem, kteří se ocitli ve vězení. Jeho hlavním smyslem a cílem je doprovázení vězně velice náročným obdobím jeho života ve věznicí a motivování k aktivní práci na sobě samém, aby se tak zvýšila jeho šance na reintegraci do společnosti (Prokopová, 2009).

1.11.3 Historie a vývoj projektu

Historie tohoto projektu sahá do roku 1990 (porevoluční změny), kdy JUDr. Helena Brabencová založila program s názvem „Pomoc vězňům“. Doktorka Brabencová se začala zabývat odsouzenými z vlastní iniciativy po amnestii v roce 1990 a o čtyři roky později se program Pomoc vězňům stal součástí Arcidiecézní charity Praha (Program Vězeňská korespondence, 2007). Později byla část projektu pod názvem „Vězeňská korespondence“ předána do Českých Budějovic a v roce 2005 byl projekt kompletně předán Dobrovolnickému centru při Diecézní charitě České Budějovice.

Na začátku roku 2007 byl program akreditován u Ministerstva vnitra ČR. Poté se uskutečnilo první školení pod vedením PhDr. Jaroslava Hály a podařilo se zaregistrovat první dopisovatele (Prokopová, 2009). Možnost dopisování je umožněna v první řadě těm vězňům, kteří mají buď sporadickou nebo žádnou vazbu s vnějším světem (Program Vězeňská korespondence, 2007).

1.11.4 Dopisovatel

Zájemci o dopisování nejprve prochází vstupním pohovorem a úvodním proškolením.

Při tomto proškolení se dobrovolník mimo jiné dozví základní informace o historii vězeňství a jeho moderních principech, o typech věznic, Vězeňské službě ČR, možných programech zacházení a o samotném životě ve věznici. Tyto informace dobrovolníkům chybí a pro vytvoření základní představy o životě ve vězení jsou velice důležité.

Další nezbytnou záležitostí je seznámení dobrovolníků se zásadami při vedení vězeňské korespondence. Nakonec dobrovolník podepisuje smlouvu o dopisovatelské činnosti a je pojištěn (Prokopová, 2009).

Dobrovolníkem je dle §3 zákona 198/2002 o dobrovolnické službě „fyzická osoba starší 15 let, jde – li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu“ (Zákon o dobrov. službě, 2002).

„Být dobrovolníkem znamená věnovat nezištně a ve svém volném čase své znalosti, schopnosti a energii ve prospěch ostatních lidí“ (Dobrovolníci, 2001, s. 9).

1.11.5 Vězeň

Vězeň se dozví o projektu z letáku nebo prostřednictvím pracovníků věznice (vězeňských kaplanů). Po napsání dopisu jsou vězni zaslány základní informace o tomto programu. Pak už je veškerá agenda na Dobrovolnickém centru, které hledá vhodného dopisovatele.

V současné době si dopisují vězni z Vazební věznice České Budějovice, Věznice Kynšperk nad Ohří, Věznice Nové Sedlo, Věznice Rýnovice a Věznice Znojmo. Dobrovolnické centrum má uzavřenou smlouvu o spolupráci zatím pouze s Vazební věznicí České Budějovice (Program Vězeňská korespondence, 2007).

1.11.6 Koordinátor

Koordinátor projektu má nezastupitelnou úlohu. Provádí propagaci programu mezi dobrovolníky i vězni, sestavuje vhodné dvojice dopisujících, informuje účastníky programu o pravidlech, dopisy přeposílá, kontroluje a hlídá jejich frekvenci.

Má právo požádat dobrovolníka, aby napsal dopis znovu, pokud narazí na nějakou rizikovou informaci (Prokopová, 2009).

1.11.7 Zásady a doporučení při vedení korespondence

- Dbát na anonymitu. V zájmu vlastní bezpečnosti nesdělovat vězni své jméno, příjmení, adresu ani žádné jiné informace, které by mohly vést k jakékoli identifikaci. Pečlivě zvážit jaké informace budou o své osobě sděleny.
- K výměně dopisů používat výhradně adresu charity.
- Dodržovat zásadu mlčenlivosti o údajích týkajících se vězně, ale i ostatních dobrovolníků.
- Používat přezdívku nebo pseudonym. Tato možnost je nabízena také vězňům, ale zpravidla je jimi odmítána (Program Vězeňská korespondence, 2007).
- Do dopisů nic nevkládat. Veškerá soukromá korespondence jdoucí do věznice podléhá kontrole.
- Neposílat vězni ani na jeho výslovnou žádost žádné balíčky.
- Nic pro vězně nezařizovat.
- Dodržovat frekvenci dopisování (zhruba 1 – 2 dopisy za měsíc) i v tom případě, když vězeň píše častěji.
- Jakékoli problémy či podezření neprodleně konzultovat s koordinátorem dobrovolnického centra.
- Připravovat vězně na skutečnost, že po jeho propuštění není možné osobní setkání se svým dopisovatelem (Zásady a doporučení, 2007).

1.11.8 Bezpečnost dopisovatelů

Na zajištění bezpečnosti je kladen velký důraz. Anonymita dobrovolníka je zajištěna přezdívkou. Dopisovatel se ve své smlouvě zavazuje, že si bude pod touto přezdívkou dopisovat. Dalším ochranným opatřením je, že se dopisy přeposílají přes Diecézní charitu. Došlé dopisy jsou rozbaleny a předány do čisté obálky (Program Vězeňská korespondence, 2007).

Dopisovatelé jsou opakovaně instruováni a nabádáni, aby střežili své osobní identifikační údaje a zvažovali, které skutečnosti budou o sobě vězněným osobám sdělovat (Zásady a doporučení, 2007).

1.12 Rozvoj projektu Vězeňská korespondence v dalších městech

Pomoci vězněným osobám se nezabývá pouze Diecézní charita České Budějovice, ale i další subjekty.

1.12.1 Městská charita Plzeň (MCHP)

MCHP je členem Diecézní charity Plzeň, která je zřízena jako sdružení charit plzeňské diecéze a zajišťuje pomoc lidem v nouzi na principech křesťanské lásky a její koordinaci (MCHP, 2009). Dobrovolnická činnost MCHP realizuje svůj program nazvaný „Pomoc vězňům“. Jedná se o rozšířenou variantu projektu „Vězeňská korespondence“.

Jedná se o projekt, který je založen na dobrovolnické činnosti, kdy si dobrovolníci dopisují s vězni, kteří o to požádali. Tento anonymní kontakt s někým, kdo má pochopení a touhu pomoci člověku, i když s jeho činem nesouhlasí, má velký výchovný i podpůrný význam na psychiku odsouzených. Zájemcům o dopisování je poskytována i hodnotná beletrie, duchovní četba a některé jazykové učebnice. MCHP do věznic na Borech a v Horním Slavkově předplácí také Katolický týdeník a ve spolupráci se sociálními pracovníky a vychovateli ve vězení zasílá i balíčky základní

hygieny a civilní svršky opuštěným či nemajetným vězňům. Projekt je úzce spjat s činností Vězeňské duchovenské péče, kterou poskytují profesionální pracovníci různých církví s výrazným ekumenickým charakterem. V tomto projektu je zapojeno více než 30 dobrovolných dopisovatelů a dopisovatelek. MCHP je v kontaktu s více než 240 vězni (Dobrovolnická činnost, 2009).

1.12.2 Maltézská pomoc o.p.s.

Maltézská pomoc o.p.s. je renomovaná charitativní a humanitární organizace Suverénního řádu maltézských rytířů. Projekty Maltézské pomoci jsou regionálního či celostátního charakteru.

Poslání pomoci vyjadřuje motto: „Tuitio fidei et obsequium pauperum“ (Obrana víry a pomoc potřebným) (Maltézská pomoc, 2009).

Maltézská pomoc se věnuje také vězněným osobám, kterým prostřednictvím dopisů pomáhá překonat nelehké chvíle ve výkonu trestu. Program byl zahájen pod názvem „Dopisování s vězni“ a je zařazen mezi programy prevence a zmírňování sociálně patologických jevů.

Program je určen pouze pro vybrané osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, u kterých je naděje na pozitivní ovlivnění a zvýšení motivace k opětovnému začlenění do života. Klienti tohoto projektu se obvykle nachází v situaci, kdy je vlastní rodina zavrhla a ocitají se tak bez pozitivních vazeb.

Vstupující dobrovolníci procházejí přípravou, která zahrnuje i návštěvu věznice, aby se tak mohli lépe seznámit s prostředím. Jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky věznice a s vězeňskými kaplany. Tito pracovníci jsou jim k dispozici a poskytují odborné poradenství, supervize a vytipovávají osoby vhodné k dopisování.

Věková hranice je stanovena od 18 let. Dobrovolníci vedou korespondenci samozřejmě pod svým pseudonymem. Korespondence je zajišťována prostřednictvím P.O. Boxu, který je zřízený Maltézskou pomocí a tím zaručuje bezpečnost (Dopisování s vězni, 2009).

1.12.3 SOS centrum Praha

SOS centrum Praha funguje při Diakonii Českobratrské církve evangelické a jejím posláním je poskytovat sociální, zdravotní, pedagogickou a pastorační péči lidem, kteří se dostali do nepříznivé sociální situace a nabídnout jim tímto způsobem pomocnou ruku (Diakonie ČCE, 2009).

Kromě programu „Korespondence s vězni“ nabízí centrum spolupráci s věznicemi (se všemi složkami Vězeňské služby a vězeňskými kaplany), předvýstupní poradenství, podporu rodinám (informace a pomoc při orientaci v nastalé situaci) a služby následné péče (sociální a právní poradenství, pomoc při řešení krizových situací, pomoc při hledání ubytování, možnost telefonického kontaktu s úřady, pomoc při zprostředkování zaměstnání, psychoterapie, zapojení do motivačních programů). (Vězeňská péče v SOS centru, 2009). Pro zlepšení postpenitenciární péče, hlavně v překonávání bariér na trhu práce, je nutná spolupráce mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem spravedlnosti se zapojením neziskového sektoru a dobrovolníků (Widemannová, 2008).

Projekt Korespondence s vězni si klade za cíl vyplnit samotu odsouzených a provázet je nelehkým obdobím jejich života. Tým dobrovolníků je v problematice vězeňství průběžně proškolen a pravidelně supervidován. Všechny činnosti, které se k tomuto programu vztahují jsou vykonávány v SOS centru, kde se také veškeré dokumentace archivují (Vězeňská péče v SOS centru, 2009).

1.12.4 Arcidiecézní charita Praha

V roce 1999 se Arcidiecézní charita Praha stala členem Vězeňské duchovenské péče a tím se zařadila mezi organizace dlouhodobě akreditované ke vstupu do věznic za účelem práce s klienty. Projekt s názvem „Pomoc vězňům“ vznikl v roce 1993 s myšlenkou, že mezi odsouzenými ve výkonu trestu a propuštěnými vězni je mnoho těch, kteří potřebují podat pomocnou ruku. Na konci roku 2008 byl název projektu „Pomoc vězňům“ přejmenován a dostal název „Pevný bod“.

Klade si za cíl být pevným bodem pro muže a ženy starší 18 let propuštěné z výkonu trestu, kteří o služby programu projeví zájem (Historie projektu, 2009). Součástí tohoto projektu je dopisovatelství. Dobrovolník zašle přátelský dopis na základě zájmu klienta ve výkonu trestu. Smluvní dopisovatel vystupuje pod přezdívkou. Dopisy se posílají na adresu projektu. Bezpečnost je zajištěna anonymitou pisatelů, dobrovolníci se také účastní pravidelných supervizí (Dopisování, 2009).

Mezi další aktivity projektu dále patří poskytnutí materiální pomoci (balíček s psacími potřebami, hygienou nebo oblečením), poskytnutí přechodného ubytování, poradenství (možnost zajištění ubytování v azylovém domě, zprostředkování kontaktu s úřady včetně doprovodu), doplňování nabídky zájmových činností a kulturních aktivit), spolupráce s Probační a mediační službou při zajišťování pracovních míst pro výkon trestu obecně prospěšných prací a návštěvy ve vězení (vězeň ovšem musí patřit do teritoriálního rozsahu pražské diecéze).

Nejčastěji jsou navštěvováni vězni v tzv. výstupním oddělení (Historie projektu, 2009). Výstupní oddělení pomáhá odsouzeným při vytváření příznivých podmínek pro samostatný způsob života po propuštění a snaží se minimalizovat rizika jejich dalšího selhání. Učí se zde umění komunikovat, schopnost zvládat stresové situace, agresi, ale diskutuje se i o aktuální politické situaci, zaměstnávání v zemích EU, seznamování s cenovými relacemi v obchodní síti nebo novinkami v dopravě (Indra, 2007).

1.13 Alternativy projektu Vězeňská korespondence a dobrovolnická činnost v zahraničí

Zapojování dobrovolníků do řady programů a spolupráce s vězněnými osobami se u zahraničních organizací těší velké oblibě. Jejich pomoc je vždy vítána a kladně hodnocena.

1.13.1 Německo

V německých věznicích má při reintegraci uvězněných osob značný význam spolupráce

s dobrovolnými pracovníky. Jejich kreativita a fantazie jsou téměř bez hranic. Dobrovolníci vězně navštěvují, píší jim dopisy, během přípravy na propuštění jim zprostředkovávají nové kontakty, pomáhají při vyhledávání ubytování a zaměstnání, podílí se na skupinové práci s vězni a probouzejí v nich aktivitu.

Angažují se také jako finanční poradci při regulaci splátek, ve výuce cizích jazyků, psaní na stroji nebo jako instruktoři při práci s kovem, keramikou, barvou a dřevem. Ve spolupráci s vězeňským personálem se podílí na organizování kulturních akcí, koncertů a sportovních utkání.

Pomáhat může každý komu je nejméně 21 let, nebylo proti němu vedeno trestní řízení ani opatření trestněprávního charakteru či vyšetřování a není pod dohledem či dozorem probační služby (Nejedlý, 2005). Sociální služby v oblasti vězeňství se historicky vyvinuly z dobrovolné práce (Jehle, 2002).

1.13.2 Organizace WriteAPrisoner

Organizace vznikla v roce 2000 na popud vězňů, kteří hledali dopisovatele. Na internetu jsou k dispozici jejich osobnostní profily s fotkami a potencionální dopisovatel si může vybrat, s kterým vězněm by si rád dopisoval. Organizace dále nabízí edukační materiály a videa ze života ve vězení (Prison Pen Pals Seeking Friends, 2009).

1.13.3 Organizace SWO (Sufi Woman Organization)

Dobrovolnice se zabývají problematikou žen ve vězení. Mají široké znalosti z oblasti sociální práce, lidských práv, psychologie, sociologie a pedagogiky. Organizace si klade za svůj cíl podporovat osobnostní růst a transformovat ženské vězeňství prostřednictvím korespondence a odborných publikací. Poslední dobou se činnost organizace zaměřuje na výuku meditačních technik pro vězněné ženy (Prison Project, 2009).

1.13.4 Prison Art

Prison Art bylo založeno jako nezisková organizace. Veškerý materiál, který je při výrobě vězeňských uměleckých předmětů použit, pochází z darů. Vězni obdrží 90% z ceny výrobku, který je prodán. Prodej předmětů (keramika, obrazy, šperky, textilie, koláže) funguje již od roku 1999 (Mead, 2009).

1.13.5 Židovské programy

Vězeňské programy směřují k zmírňování pocitu izolace a k propojování s židovskou komunitou. Program nabízí pomoc kaplana, pravidelnou donášku židovských časopisů, návštěvy a pravidelnou korespondenci v rozsahu čtrnáctidenních až měsíčních intervalů po dobu minimálního období jednoho roku (Prison Outreach Program, 2009).

1.13.6 Organizace CPF (California Prison Focus)

Činnost neziskové organizace se opírá především o práci dobrovolníků. Vedou s vězni korespondenci, navštěvují je a pracují i s jejich rodinnými příslušníky (How to Volunteer, 2009).

Dobrovolníci zastávají významnou roli také v některých skandinávských zemích, v Anglii, ale také v Rakousku (Jehle, 2002).

2. Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat projekt Vězeňská korespondence rozvíjený v českých věznicích, a to především z hlediska možných obav dobrovolných pracovníků z hrozících rizik, dále ozřejmit rodinné zázemí účastníků – vězňů a rovněž projednat otázku zapojení penitenciárních psychologů do tohoto projektu.

2.2 Výzkumné otázky

1. Zjistit, jak je v podmínkách českého vězeňství rozvíjen projekt Vězeňská korespondence.
2. Zjistit, jak dobrovolní pracovníci prožívají hrozící rizika spojená s účastí v projektu.

3. Metodika

3.1 Metodický postup

Pro získání potřebných informací byl zvolen kvalitativní přístup a metoda polostandardizovaného rozhovoru. Jak uvádí Disman (2007), kvalitativní výzkum používá induktivní logiku. Cílem je vytvoření nových hypotéz, nového porozumění a vytváření teorie.

Pro rozhovory byly připraveny otázky (Příloha 9.1 a 9.2), které byly při každém individuálním rozhovoru voleny v různém pořadí dle průběhu rozhovoru s ohledem na osobní akcenty daného tématu u jednotlivých respondentek. U všech rozhovorů byl proveden zvukový záznam s následným doslovným přepisem.

Pro organizaci dat a identifikaci témat byla použita tabulková metoda (Příloha 9.3) vycházející z rámcové analýzy (Hendl, 2005).

3.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Výzkumný soubor tvořilo celkem 7 žen: 6 dobrovolnic, které se věnují programu Vězeňská korespondence při Diecézní charitě České Budějovice a koordinátorka toho projektu.

Dobrovolnice se pohybují ve věku 21 – 44 let. Nejmladším účastnicím projektu je 21 a 22 let a obě jsou studentkami Jihočeské univerzity na oborech Prevence a rehabilitace sociální patologie a Bohemistika. Ostatním účastnicím projektu je 30, 39, 41 a 44 let. Jedna z dobrovolnic je vysokoškolačka s vystudovanou klinickou psychologií. Ostatní účastnice projektu mají středoškolské vzdělání, z toho si jedna doplňuje bakalářské vzdělání studiem speciální pedagogiky.

Rozhovory probíhaly v období od poloviny ledna do poloviny února 2009. Od všech respondentek byl před začátkem rozhovoru získán informovaný souhlas. Jak uvádí Hendl (2005) znamená to, že se osoba účastní studie pouze pokud s tím souhlasí a předtím musí být plně informována o průběhu a okolnostech výzkumu.

Nejprve byly provedeny rozhovory se čtyřmi účastnicemi projektu, další dvě dobrovolnice (E, F) žádaly o zaslání otázek k rozhovoru pomocí e-mailové pošty vzhledem k jejich pracovnímu vytížení. Pro tyto dvě respondentky byly některé otázky blíže specifikovány a rozepsány (vyznačeno na příloze 9.1).

Pro úplnost zmapování tohoto projektu byl pořizen rozhovor s jeho koordinátorkou, který se zabýval problematikou otázek bezpečnosti a řešení problémů při vedení korespondence.

4. Výsledky

4.1 Rozhovor s dobrovolnicí „A“

Kolik je Vám let?

Mně bude za dva měsíce 23, ale zatím mi je 22.

Jaké máte vzdělání?

Jsem Bc., takže asi vysokoškolský, ale studuju ještě na magistra – bohemistiku, tady na filozofický fakultě, což je česká filologie, což je moc krásný obor, se kterým budu mít hodně velký uplatnění.

Jste svobodná?

Jo.

Máte děti?

Nemám.

Jak jste se o tomto projektu dozvěděla?

No, z takovýho letáčku ve škole na nástěnce. Takovýho hrozně bláznivýho. Takový ty hezký větičky. Docela mě to chytlo, bylo to tak pěkně napsané. Prostě dopisu děkovnýho, ve kterým vlastně ten klient, ten vězeň děkuje tomu svému dopisovateli za to, že mu pomáhal nějakým způsobem strávit ten jeho pobyt ve vězení. Tak mě to zaujalo, protože mě nikdy nenapadlo, že tadyten typ lidí, by taky někdy zkrátka potřeboval pomoc, že by se mocht cejtít sám, takže z tohohle důvodu. Tak jsem si řekla, že třeba bude ten dotyčnej rád, že mu konečně někdo napíše. A to mě na tom zaujalo.

Proč jste se stala dobrovolníkem?

Hlavním důvodem bylo to, že si musíme pomáhat. Jako my lidi a když..., ono se nám to všechno jednou vrátí, zkrátka. Protože když teď jsem jako ve věku, velmi mladém, produktivním, kdy ještě můžu ze sebe něco dát, tak je to fajn, to dávat, protože se mi to třeba vrátí ve stáří až za mnou budou chodit taky mladí lidé a budou mi číst třeba pohádky. Takže pomáhání, jo!

Pořád si tak říkám, že když budu někomu pomáhat, tak se mi to všechno jednou vrátí. Jsem mladá a mám přece sílu něco vytvořit nebo něco předat. Prostě věřím, že

když někomu budu pomáhat, tak zase někdo třeba pomůže jednou mně. Teda doufám aspoň. Prostě věřím, že se mi to všechno jednoho krásného dne vrátí.

Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou? Na jakém projektu?

Podobnému ne. Dělal jsem dobrovolníka v K-centru v Kadani a spolupracuji ještě s organizací pro pomoc uprchlíkům, jako že doučuju cizince česky, aby mohli získat nějakou tu zkoušku, aby taky jako mohli mít ten trvalej pobyt. Ještě tomu pořád nerozumím, ale učím je česky. No, dřív jsem teda dělala pro to K-centrum a tadyto je vlastně, ta organizace - to OPU je ve stejný době jako tohle.

Co jste od této činnosti očekávala?

Co jsem od toho očekávala? Očekávala jsem od toho asi nějakej pocit uspokojení, protože když dělám něco dobrýho, nějaký..., že přispěju k dobru světa a ono pak jako celý se to v globálu nějakým způsobem zúčtuje a lidi budou hodnější. Hm? No, někde se to dobro, který já jim dám musí přece projevit. Myslim jako resocializační účinky, změny hodnot, smíření a takovýhle věci. Jinak by to přece nemělo celý smysl?

Co Vás na této problematice nejvíce zajímá? (osobnost vězně, denní režim ve vězení, způsob komunikace...)?

Určitě mě zajímalo, jaký osobnosti, jaký vlastně charaktery lidí se tam dostávají do vězení a hlavně i jakej typ lidí má o tenhle program zájem, že jo. O to nemaj zájem úplně všichni, je to zajímavý a to jsme řešili na minulý supervizi, že vlastně se tam nehlásí žádná žena do tohohle programu, že vždycky si chtěj dopisovat jenom vězni. Takže už i to jako z toho genderovýho hlediska, je to zajímavý a i tak, no. Já jsem si teda dopisovala zatím s těma dvěma vězněma a oba byli naprosto odlišný, takže...takže je to docela zvláštní vidět, kam až může, kam až může, člověk dojít, i když se zdá být třeba úplně normální, no. A taky protože proto, že spousta lidí říkalo, že by to nikdy nedělalo. Všichni mi tvrdili, že jsou nenapravitelní, že to s nima nemá smysl. Já si připadám teď tady hrozně srandovně.

Co Vám to přináší?

No, dozvěděla jsem se, že mě dokážou lidi, který vůbec neznám pořádně naštvat. Ted' mi přišly minulý týden v pátek, mi přišly, no jakoby před třemi dny mi přišly dva dopisy

nový od mého vězně a ...ted' jsem se na něj naštvála. Protože mi vadí ten jeho způsob jednání, kterej on tam, kterej on tam používá, ten způsob tý manipulace, hry s něčím, stavění se do nějaký role. Že on je , on je ten, který mi vysvětlí ten život, protože on jako ho už zná, kdežto já jako ne, protože jsem moc naivní a mladá a bez zkušeností, tak jsem se dozvěděla o sobě, že se dokážu fakt hodně naštvat. Potřebuju to probrat s Luckou protože to je hrozná situace.

On..., já od něj cítim, jako že teda on je teda ten blahosklonný, že on si se mnou teda bude dopisovat. Ale já nechci přece, aby to vypadalo naopak, jako aby on cítil ke mně nějakou - nějakou závazek, že já jsem tak hodná, že si s nim dopisuju. Já chci aby to bylo, aby to bylo rovný, ten vztah, aby tam nebylo žádný já jsem vejš, ty si níž, já jsem starší, ty jsi mladší, je to hrozný, no. Já jsem totiž už v tom minulým dopisu mu psala, že si myslim, že některý věci vykládá dost dvojnáčně, že chvilku říká o tom, že je tam hrozně neprávem, že vlastně tam vůbec nemá bejt a v další větě jako přiznává, že vlastně jako krad nebo něco dělal - šmelil. A tak jsem mu to vyčetla a on mi na to v těchle dvou dopisech odpověděl, že já tomu nerozumim, že ten život je prostě mnohem složitější, než já si myslim já naivní chudinka bez zkušenosti a to mě prostě vytáčí. Takže jako tadyto si budeme muset nějak vyjasnit, protože mě ten člověk přijde fajn, ale to do jaký se staví role nadřazený mě hodně irituje.

Ale jinak si myslim, že z toho celkově mám dobrej pocit. Prostě hezkej pocit, že někomu můžu pomoct.

Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) o tomto projektu? Ví, že si dopisujete s vězněm?

Hm, řekla jsem to rodičům a jako přátelům. Tatínek byl teda naštvanej, co jsem za blázna, že zase chci pomáhat někomu, kdo o to vůbec nestojí prostě to nechápe a maminka řekla, že to chápe, že mě zná, takže jí je jasný, že asi, že asi to dělat budu, ale ať jsem na sebe opatrná samozřejmě. A okolí tomu moc jako nerozumí, no.

Strašně mě překvapila reakce okolí. Proč pomáhat zrovna těmhle, když jsou tady postižený lidi a..a cikáni a takhle. Když je někdo postiženej fyzicky nebo mentálně tak existuje spousta organizací a spousta lidí, který se jim věnujou a podporujou je. Tak proč zrovna těmhle, který si vlastně za tu situaci ve který jsou můžou sami. Já jsem jim

řekla, že každéj se mýlí. Že každéj člověk někdy udělá chybu, bůhví, kde já budu za pět let, jako. Třeba budu psát z Pankráce...Ale vězni jsou vlastně odsouzený dvakrát. Jednou soudem a pak je odsuzuje pořád společnost. Ale já tomu prostě věřím. Věřím, že se to dobro jednou vrátí.

Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu využíváte?

Ne, ne. Nebo nevim, ne. To určitě ne.

Přimělo Vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice? Co?

Nečetla, já se přiznávám. No, ještě stále ne. Ale jako vim, že ten hrozně hodnej pan psycholog, co učí na zdravotně sociální, no, tak jako že napsal ty knížky, to vim. Já mám seznam literatury, kterej prostě nikdy nepřečtu. Já si myslím, že by to bylo určitě přínosný, si to přečíst. Určitě, jenže... Chtěla bych si tu knížku někdy přečíst, jenže při mým studiu, který je zaměřený čistě na to co přečtu, to fakt při největší vůli nejde. Ale vim, že bych si to přečíst měla. Až budu mít čas...

Jak dlouho se projektu věnujete?

Rok, necelej. Nebo celej? Asi rok.

Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete tomuto projektu věnovat?

Nepřemejšlila jsem o tom. Asi dlouho, ale je to takový pofidérní, no. Jeden se s tebou rozloučí, nevíš proč ani. Jako já bych to viděla jako dlouhodobý projekt. V horizontu klidně doživotí. To záleží na okolnostech. Nemám omezenou dobu. To poznám. Až budu chtít skončit, tak skončím, ale fakt nevim, kdy to bude.

Kolik jste už dostala dopisů? Píšete si s jedním nebo s více vězni? Jak často?

No, to si nevzpomenu. Píšu si s jedním, ale psala jsem si dohromady se dvěma. Tady s tím novým se znám asi kolik dva měsíce nebo tři a už od něj mám asi pět dopisů nebo kolik. Takže dost často, dost často, no. Teď mi napsal během tejdne vlastně tři dopisy, což je dost jako šílený už a i tohle chci řešit s Luckou, že to je, no že to je bláznivý, no aby mi poslal jako tři dny po sobě dopis, takže... Já se snažím tak, vždycky jako třeba tejdne si dám jako pauzu, řeším si to v hlavě, co mu vlastně napíšu a pak až mu odpovím, no.

Já mu píšu tak jeden – dva do měsíce, ty dopisy. Ten předtím psal, tak nějak třeba do tejdne do deseti dnů, že odpovídal, tak jako, že jsme si měnili dva – tři dopisy za měsíc. To bylo tak fajn, že to bylo únosný a dalo se to. Bylo to příjemný i ta frekvence, že byla jako snesitelná. Říkali nám, že je optimální tak 1-2 dopisy do měsíce. Tady s tím druhým on mi napsal a než jsem mu stihla odpovědět, tak mi přišel od něj další dopis. A taky nám říkali, že nemáme odepisovat hned. Tak se toho držim.

Psala jste mu něco o sobě? Jaká témata jste spolu probírali?

No, já jsem vlastně s tím prvním, já jsem s ním měla trochu jako problém, protože jsem musela jeden dopis přepisovat, protože on se měl ptal co studuju. A tak já jako že studuju češtinu a na jihočeský univerzitě. A Lucka mi pak volá a říká, hele, tak to jako ne. To by bylo už moc informací jako, řekni mu, že studuješ na jihočeský univerzitě a neříkej mu co. Protože obor by byl už prostě moc. Že jako nás je tam, že jo, jako dvacet lidí ve třídě, takže už by si to moch nějakým způsobem kdyby chtěl, což nevylučuju, takže ale psala jsem mu kolik mi je let a co mě baví. Jako že kino, filmy, divadlo a tak. Že teda studuju a taky občas pracuju. Ale nijak jsem to nespecifikovala.

Tomu prvnímu jsem napsala i, že mám dva bráchy, že mě dost štvou a on se vlastně následně taky pak dost rozhovořil o tý svý rodině, co maminka, tatínek. Jaká tam je teď situace, když on je teď ve vězení a oni se s ním nebaví a to, no. A ten druhý, ten on mě ví, jenom kolik mi je let, pořád se mě teda ptá na to, co studuju, kde pracuju a kolik za to mám. To je hodně vtipný, no. A, on teda píše hodně o sobě tady ten druhý, já už vim seznam jeho všech milenek, přítelkyní, manželek, partnerek, družek, ale on se jako neptá na nějaký takovýhle konkrétní faktický záležitosti, spíš. Snaží se spíš na takový jako filozofičtější úrovni spíš. Jako jakej je tvůj názor na svět? A seš optimista? A co si myslíš, že je nejkrásnější vlastnost na světě a tak? Takže to je fajn, proto mě nevypátrá.

Právě ze začátku jsem si jako hodně řešila, že jsem nevěděla, jestli mu můžu napsat – já jsem byla včera v kině a dneska jdu do divadla, aby to jako necejtil, že já si tady dělám milion věcí a on tam jako sedí a přitom necejtil, že já se trošku jako chlubim, že já si tady jako můžu dělat všechno možný. A pak jsem si řekla, no tak asi je to zajímavá? Nebo? Dyt' je to normální život takovej, no. Oni tam taky koukaj na tu televizi.

Takže jsem psala taky tak nějak, že jsem byla snad na nějakým koncertě a že to bylo fajn, skvělý, že jsem byla na nějakém filmu. Snažím se je od toho úplně neodstříhávat. Když byla ta olympiáda, tak jsem psala hodně o té letní olympiádě. Jako jestli to sleduje a tak jsem se ho ptala. Je to takový zvláštní vybírat ty témata jako o kterých jo a o kterých ne, který by byly třeba už moc. Třeba dovolenou, že si řeším, jestli pojedu na dovolenou prostě do Španělska nebo do Francie to mu jako psát samozřejmě nebudu. Jako i kvůli tomu, že bylo asi už moc, jako nějaká intimní informace. Ale i proto, že by mi to vůči němu přišlo nefér.

Vždycky ty první dopisy jsou tak hrozný, já vůbec nevím, co jim tam mám psát. Takže většinou popisuju na půl strany nějaké zážitky, co se mi jako stalo a je to takový zvláštní prostě. Píšu tak dvě stránky na počítači, oni třeba dvanáct.

Víte z jaké je věznice?

Ten druhý mi to napsal určitě, myslím, že je z Kynšperku? A ten první jako já to vím, protože mi to řekla Lucka, ale nevím, jestli o tom on přímo psal. Jo, ten první je z Plzně, teda Plzeň Bory. On taky byl nějak nejdřív v jedné věznici a pak ve druhé.

Píše si pouze s Vámi?

Právě ten první neměl žádný kontakt s rodinou, takže si myslím, že mu bylo i dost smutno, byl docela mladej. Osmadvacet mu bylo, takže, myslím, že i jako prostě nějaký sociální kontakty nějak i to, že si píše s holkou, takže ho nějakým způsobem uspokojovalo a tenhle druhý, taky nemá žádný kontakty. Že jako o rodičích a sourozencích se vůbec nebaví ani a spíš ... spíš pořád mluví o nějaký ty své životní partnerce jako že některá ho opustila a s tuhleťou má dítě a tak. Ale o nějaký ty atomický nebo jak se to říká atomový, jaderný rodině nemluví.

Napsal Vám proč je ve vězení?

Jo, jo, napsali mi to oba. Toho prvního jsem se teda zeptala asi po třetím nebo po čtvrtém dopise, jestli jako mi to chce říct, že nemusí samozřejmě, ale kdyby chtěl, že jako budu ráda. A ten první mi to vlastně jako napsal okamžitě v prvním dopise aniž bych se ho na něco ptala na deseti stranách, teda. On tam právě do toho zatahuje ty svoje ženský a že tahle ho udala a že kvůli týdle musel dělat tenhle kšeft a tak. Dost složitý ty vztahy má, no. Takže pak mi to napsali obá.

Uvedl důvod proč si chce psát?

Ten druhý mi psal, že nechce být sám, že chce nějaký kontakt s tím vnějším světem a v tom dopise, kterej on posílal vlastně jakoby Lucce ještě ne mě a kterej já jsem četla, tak tam psal něco v tom smyslu, že si od toho moc neslibuje, ale že to chce jenom jako zkusit. Což mě už nenapsal teda, ale tak, že chce nějaký kontakt s tím vnějším světem, s někým normálním probrat si ty vztahy právě svoje a takhle. Že chce znát názor někoho jiného a že ty chlapi ho tam moc nebavěj, no.

Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? O čem Vám píše? Víte něco o jeho rodině?

Ten první mi napsal dvanáctistránkový dopis o českém soudnictví. Bylo to ale strašně manipulativní. Psal mi, že mu chybí holka a že by mě chtěl jako svojí holku, prostě chtěl, abych s ním začla sympatizovat. Že by si se mnou určitě rozuměl.

Ten druhý si myslím, že se o sobě snaží vytvořit dojem a chce abych ho litovala. Podle mě si vytváří falešný vědomí o své osobě, ale měl to řekla bych mnohem propracovanější než ten první. Chtěl se pořád ospravedlňovat, že za nic nemůže a chtěl všechno házet na někoho jiného.

No, třeba u toho prvního, to byl takovej, malinko jednodušší člověk, ten psal, že celý dny kouká jenom na televizi. To by se mi hrozně líbilo. No asi ne. Ale mě to hrozně překvapilo, vůbec mi tydle věci nedocházely, jako že oni mají prostě televizi a že se na ní jako koukaj a teď on mi tam vypisoval všechny ty seriály prostě. A na jedničce dávaj to a pak přepnu na Novu a tam dávaj to, tak jako takový ty stařečci, co už jako nedělaj nic jinýho než že přepínaj, tak mi to přišlo takový zvláštní. Tak jsem se ho ptala, jestli tam mají nějaký takový ty kurzy, jak se můžou něčemu vyučit nebo něco a on jako že v týdle věznici prej nic není, ale v tý předchozí, že tam chodil a tak. Takže tohle mě překvapilo, že člověk si neuvědomuje jako oni tam vlastně, že tam žijou vlastně normálně, že tam jako mají tu televizi a že prostě já tu televizi jako doma nemám. Tak je to prostě zvláštní, no.

A u toho druhého mě překvapuje ten jeho přístup, no. Poučovatelskej. Já jsem napsala, že mě štvě jako tamto, jak se jako rozchází ve svejch názorech. A pak to, že mě štvě tím svým vychloubáním. Je to takový zvláštní. On se jakoby k tobě upírá s nějakým

vědomím toho, že prostě se s tím může svěřit a konečně se jako se s někým může bavit a ježišmarja, je to dokonce holka a je to mladá proboha, to je senzace. A jako jak mu to máš teď jako vyvrátit? Nějak tu představu jako že já nechci tohle poslouchat, jo aby to zase aby on se neurazil nebo aby si to nevzal jako úplně nějak špatně. Je to, no nevím, jak mu to říct, no slušně.

Jó a tohle mě překvapilo. Tady ten vězeň mi napsal já jsem starej poctivec. Mně to přišlo tak ironický, že jsem fakt jako hrozně dlouho a nahlas smála. Já vim, že to je ode mě jako možná zrudný nebo hrozný, ale já jsem se fakt jako musela hodně smát. Protože to je prostě člověk, kterej už je prostě potřetí v tom vězení. To není, to není že by to bylo prostě teď náhoda, že jo. Ale já jsem starej poctivec. Ale to ho dost jako vystihuje. Protože on o sobě jako tady ten druhej má mínění, že on je ten dobrej a všichni ostatní mu ubližujou. Všichni ostatní jsou špatný. A nikdo není na správným místě a všichni jsou podplácený a i soudci a všichni. A když jsem mu jako napsala, že si myslím že určitě, že některý lidi se nechaj podplatit, proč ne, že jo a že jako důvěřuju tomu přece, že jsou tam lidi dobrý a že většinou jsou tam jako lidi dobrý, ale to mi právě on napsal, že já tomu vůbec nerozumím. Všechno je zkorumpovaný a všichni jsou zlí.

Ještě akorát s tím prvním jsem měla nějakej takovej jako konflikt, taky jsem si to s nim musela vyjasňovat. Tam byly takový ty záležitosti jako že bych chtěl, abych byla jeho dívka a tak, no. Tak to mě překvapilo, ale jenom asi napoprvé, když jsem to četla, tak jsem byla zhrozená, kam se to vlastně dostalo, ale pak když si to člověk uvědomí, že ten člověk tam je osum let a je to prostě mladej kluk tak je to jasný, no. Tak to mě na tom taky jako zaujalo.

Jaké o něm máte další informace?

Ten první mi napsal dva dvanáctistránkový dopisy. Psal mi, že vyrůstal na Slovensku, co kdy kde dělal a jeho životní názory. Že preferuje poctivost, upřímnost a to je na tom strašně srandovní. Jo a psal, že vyrůstal na statku, tak mi líčil, jak to tam jako že probíhalo. Psal mi, že kouká rád na westerny a že má strašně moc rád ty koně. A kreslil mi hodně i obrázků a lepil mi tam, protože on měl rád koně, tak mi tam lepil z nějakýho časopisu. A psal tam – a tohle je můj oblíbenej, jak se to řekne? Druh koně, rasa? Já

nevím, já jsem teď úplně zblblá. A kreslil mi obrázky takový různý jako kytičky a obličejy dívčí a koně opět, ty kreslil teda i ručně, no.

Hodně maloval, v každým dopise jsem něco měla. Bud' na tom dopisním papíře, že byl nějak ozdobenej nebo přiložený zvlášť ještě. Což ale pak jako se snažil trošku využít toho, že právě mi třeba jednou takhle dal dva obrázky na takovej jako na čtvrtku nebo na nějakej takovej papír a psal tam, že hrozně rád maluje, že by mi fakt jako hrozně rád ty obrázky posílal, ale že jako bohužel nemá na co to malovat, tak jestli bych mu neposlala papíry. Takže tak. Jo, a ty obrázky vypadaly, jak když to maluje nějaká dvanáctiletá holčička.

Ten druhej píše na čtverečkovanéj papír, tak v každým tom čtverečku, je prostě jedno písmenko. A to je jako neuvěřitelný. Je to hrozně malý, takže ty dopisy čtu hodinu. A hrozně mě to rozčiluje, jak je to malý, jak je to titěrný, to je fakt nečitelný. A je hodně upravený to písmo na první pohled, to jo no.

Taky jsem se toho prvního zeptala, jako jak to tam tak v tom vězení, protože s nim to bylo takový jako složitější ta komunikace. Protože nepsal, tak dlouhý dopisy, nevěděla jsem moc, o čem si s nim můžu povídat, takže jsem mu psala, já už teď nevím. Jako, že jsem zvědavá, jak to tam tak chodí, takže mi to popsal skoro po půl hodinách – prostě jako že v půl šestý snad budíček nebo tak, snídaně a to. Takže ten mi to popsal hodně podrobně tak nějak a u toho druhýho jsem to ještě nějak nestihla k tomu jsme se ještě nedostali přes tu prvotní fázi.

No, já jsem se toho... to je zvláštní. Já jsem se toho posledního toho druhýho teď ptala v tom posledním dopise jaký to má s těma jeho spolubydlícíma a on mi napsal v jednom z těch třech dopisů, už nevím teď v kterým, že jako a v jedný větě to prostě odbil, jo. O těch svejch vztazích se baví na deseti stránkách a je se kterejma už tam je nějakej rok odbil jednou větou. Že nejsou zajímavý nebo že si s nima nemá co říct. Takže zvláštní.

Ale oba teda, oba se považovali za dost výlučný z tý společnosti v těch vězeňských podmínkách. Protože oba psali jako že já si s nima nemám co říct a oni koukaj na tohle a já bych chtěl spíš koukat na tohle, no. Takže to.

Jak vypadá jejich rodinné zázemí?

Tady u toho druhýho já vůbec nevím, protože vim jako jenom fakt o tý jeho jakoby partnerce, že on jí teda už nechce už a u toho prvního ten byl vlastně mladej ještě a to vim, že ho mrzelo, že se s nim ta rodina nebaví. Že ho fakt jako odřízla. No a ta jejich osobnost..

Ten první se mi zdál spíš takovej jako primitivní. Ten byl nebo měl nějaký učiliště a bylo to znát i na jeho projevu i na jeho písmu a na gramatice. V tom prvním dopise, kterej mi napsal, tak ten byl ještě hodně pěkně napsanej a pak se to zhoršovalo a psal tam hrozně moc chyb. Ale člověk to pak jako přijmul, prostě jako součást jeho a už to bylo jako v pořádku. Takže ten byl takovej a byl... přišel mi takovej jako laskavej nebo hodnej. Takovej vcelku normální, no.

A ten druhej mě štve zatím. Ještě jsem se nedostala přes tuhle fázi. Je teda v porovnání s tím prvním je vzdělaněj, hodně. Používá krásný větný konstrukce a snad žádnou jako chybu tam ani nemá. Píše dobře i čárky proboha. Tak jako fakt tady... Je pravda, že tadyta formální stránka na mě hrozně zapůsobila v tom prvním dopise. Říkala jsem si ó, to bude úžasný, to bude prostě potěcha pro oko. Tak jsem tomu druhýmu prostě začala jakoby dávat přednost. Jo? Říkala jsem si jako, jo to je fajn a to. Ale doktor Hála, mě pak upozornil na to, že to jako to tak vůbec není. Že ten, kterej se s tím dopisem jako pižlal a chudák to napsal tak... Tak to moč myslet vlastně mnohem upřímnějc než tadyten, kterej tam píše jako by' bych byl blablabla a tak dále. Takže tady ten může bejt mnohem mazanější a je to pravda.

Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil? Jaká pravidla musíte dodržovat?

Jo, Lucka. Proškolená jsem byla. Měly jsme nějaký povídání na začátku. Říkala, že jako nemám moc psát o sobě, aby na mě nemoch přijít, že si budeme psát pod přezdívkou, že se to bude přeposílat přes tu charitu, nějak i o tý frekvenci tam byla řeč. Že by jako neměla bejt moc častá, aby oni nebyli moc fixovaný, na ty svý dopisovatele, spíš asi pravidla bezpečnosti jsme tam řešily.

Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? V čem? Necítíte se ohrožena?

Ne, jako já vůbec. Třeba tatínek, starej skeptik tomu jako nevěří a říká, no ten si tě najde, to já bych nikdy neudělal. Maminka o tom chce vědět co nejmíň, protože by se o mě moc bála a tatínek je z toho zděšený. Několikrát jsme se kvůli tomu pohádali. O tomhle nechce vůbec nic slyšet. Ale nebojím se.

Máte možnost účastnit se supervizích setkání nebo s někým konzultovat případné problémy? Řešila jste nějakou problematickou situaci?

Jo, já jsem byla jenom na jedný. Bylo to fajn, ta supervize. Bylo to takový zvláštní. Protože já jsem měla pocit, jako že každej má s tím svým vězněm úplně jiný vztahy. Já jsem si myslela, že tam budem všichni jako na tom stejně a hlavně, že se tam jako sejde stejný typ lidí a byli tam prostě takový zvláštní lidi. Prostě takový rozdílní. Využila jsem to zatím právě jenom jednou, jak jsme si řešili s tím prvním vězněm, jinak nebyly problémy.

Jak často supervize probíhají a kdo je vede?

Zatím byly dvě, ale byla jsem jenom na tý jedný. Byla tam Lucka a pan doktor Hála.

Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?

Asi jo. Já myslím, že i tenhle vězeň, kterej mě dost štve, tak že jsme navázali nějaký typ kontaktu, kterej by mohl víst k něčemu bližšímu a k něčemu co by mohlo mu malinko pomoci, aby si uvědomil něco nebo aby si připustil něco možná. Já si myslím, že je to fajn. U toho prvního vězně, jsem asi trošku selhala. Hm, je to tak. Rozhodně to pokládám za důležitý. Protože je tady mnoho jinejch lidí, potřebnejch – postižený a tak si myslím, že i tohle je sociální skupina, která potřebuje nějaký služby a že je to fajn. A že tadyty lidi, že jim to snad něco dává. Aspoň i kdyby nic jinýho prostě, tak nějaký pocit sounáležitost.

Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?

Já jsem si hodně dlouho řešila s tím prvním vězněm, bála jsem se toho co mi řekne, co udělal, proč tam je. Jestli budu schopná se s ním tak bavit, i kdyby to prostě bylo něco, co v normálním životě odsuzuju. A pak mi to řek, bylo to něco, co jsem absolutně nečekala a ten vztah mezi náma se nezměnil. No, řekla jsem si jako jo, je to hodně

hrozný, to co udělal, ale proč mu nedat tu druhou šanci. Že si člověk o sobě uvědomí, že jako snad umí být i tolerantnější, než si kdy myslel. Já si teda myslím o sobě, že jsem hodně tolerantní už tak, ale je to asi jo, asi jsem tolerantnější.

Cokoli jiného, co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, vaše postřehy...

Viděla jste film Pošli to dál? Ta prvotní myšlenka je přesně taková, jako mám já. Prostě někomu pomůžu...

4.2 Rozhovor s dobrovolnicí „B“

Kolik je Vám let?

39

Jaké máte vzdělání?

No, já mám střední školu – konzervatoř a pak mám navíc jako hotelovou školu.

Čím se momentálně zabýváte?

No momentálně pracuji v restauraci. A taky učím trošku angličtinu, zatím pár studentů.

Jste vdaná?

Ne.

Máte děti?

Ne.

Jak jste se o tomto projektu dozvěděla?

No, já jsem šla kolem vlastně těch kolem toho okýnka, šla jsem kolem toho okýnka kde má vývěsku charita a tam vlastně jsem objevila ten letáček.

Proč jste se stala dobrovolníkem?

No, já to ani jako tak neberu. Spíš mě zaujal ten nápad, mně to prostě přišlo jako bezvadnej nápad. Vlastně ty lidi mají - jsou v hodně jako těžký roli bych řekla. A myslím, si, že je dobrý těm lidem pomáhat. Ten prvotní impuls byl v tom, že jsem si říkala dyť to je výbornej nápad. Je to potřeba, já chci mluvit s tím člověkem. Ale já to stejným procentem dělám i pro sebe. Já se tím učím tady, dyť je to padesát na padesát. Je to stejně obohacující pro mě jako to může být pro jiný.

Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou? Na jakém projektu?

Ne. S charitou ne. Dělal jsem něco pro Paraple, ale to nepovažuji za charitu. Víceméně to byl jen takovej týdenní projekt, kterej mě úplně vyřídil na dva další týdny. No, takže vlastně nevzpomínám si, že bych něco dělala pro charitu.

Co od této činnosti očekáváte?

Já jsem, já jsem neověčkovála nic. Mě to prostě zajímalo. Mě to zajímalo vlastně, jak budu schopná komunikovat s člověkem, copak kterýho neznám, ale zajímalo mě, jak spolu budeme komunikovat, no. Tím jsem jako neměla vlastně očekávání, já jsem zkrátka do toho šla a nějak jsem nad tím nepřemýšlela, jako co z toho, co z toho bude.

Co Vám to přináší?

No, mě to přináší velký jako, hodně velkej poznatek. Největší poznatek kterej mi to přináší je ten, že si uvědomuju kolik vlastně zbytečnejch informací člověk neustále o sobě udává.

A ne proto, že by je ty druhý museli jako nemohli vědět, že by to bylo nějaký tajemství. Ale že vlastně pořád říká spoustu zbytečnejch věcí. Zbytečně osobních věcí. Že tady vlastně díky tý korespondenci vlastně jsem se musela naučit se tomu vyhybat, protože zkrátka je to v zájmu teda smlouvy a nějaký osobní ochrany. Zjistila jsem, že to je úplně krásně možný. Že to je, že to je jako zase jinej způsob komunikace. Jako tohle je pro mě hodně zajímavý.

Co Vás na této problematice nejvíce zajímá (osobnost vězně, denní režim ve vězení, způsob komunikace...)?

Samozřejmě tohle všechno, ale nejvíce způsob té komunikace.

Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) o tomto projektu? Ví, že si dopisujete s vězněm?

Já jsem vo tom s nikým nemluvila. Nemluvila, protože to taky právě nepovažuji za důležitý. Já si myslím, že je to vlastně jenom moje věc.

Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu využíváte?

No, tak já si uvědomuju, že jsem velmi otevřenej člověk, takže se mi často stává, že lidé

řeknou mě poprvé to co nikdy nikomu předtím neřekli. Což se jako stává hodně často, takže to bych k tomu mohla říct, no.

Přimělo vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice? Co?

Ne, to pro mě vůbec není důležité. Pro mě je důležitý, ten člověk prostě jako originál a to je pro mě prostě nejdůležitější.

Jak dlouho se projektu věnujete?

No, tak abych pravdu řekla, tak sama teda váhám, protože jsme měli vlastně druhou tu schůzku, která je po čtvrt roce, půl roku – půl roku to určitě musí být, možná třičtvrtě roku. Ono to hrozně rychle běží.

Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete projektu věnovat?

No tak dlouho, jak- jak si ten člověk se mnou bude chtít psát.

Kolik jste dostala dohromady dopisů? Píšete si s jedním nebo s více vězni? Jak často?

No, bylo to s tím prvním to bylo velice slabý, protože jsem dostala vlastně jeden dopis, kterej on napsal teda charitě, pak jsem mu napsala dopis, přišla mi odpověď a potom dlouho nepřišla od něj odpověď, tak jsem napsala takovej trošku povzbuzovací dopis a napsal mi s omluvou teda s nějakým vysvětlením mi napsal ještě jeden, ale pak už se vůbec neozval.

A dostala jsem teď nového vlastně svěřence a tomu to trvalo dlouho, než odepsal na ten první dopis, už jsem mu taky napsala, jestli vlastně o to má zájem a pak napsal vlastně on, takže těch dopisů zatím bylo pár. No vlastně dva od toho prvního a teď první dopis, teď čekám vlastně na odpověď na ten můj.

Psala jste mu něco o sobě? Jaká témata jste spolu probírali?

Já už si teda moc dobře nevzpomínám, co jsem psala tomu prvnímu člověku, snad jsem mu psala... Já jsem spíš se u toho prvního jsem toho myslím o sobě moc nepsala, já jsem se spíš ptala, já jsem se spíš ptala, protože jsem vlastně o tý věznicí víceméně nic nevěděla. Tak jsem se ho spíš ptala, jsem se mu tam snad i omlouvala, že se tolik ptám, že mě zajímalo, prostě jak vlastně tam vypadá vůbec ten život v tý věznicí. Abych věděla co vlastně jako o čem se s ním můžu bavit, jestli má přístup – přístup třeba

k informačním zdrojům jako k televizi nebo co ho vlastně zajímá, jestli se dívá na filmy, co ho třeba zaujalo nebo jestli – jako jestli ho to ten pobyt tam přivádí prostě k nějakým novým myšlenkám nebo jestli na něco prostě přišel, za tu dobu. Spíš jsem mu dávala hodně otázek, abych trošičku trošičku jako ho poznala a věděla vlastně co by ho zajímalo, no. Abych ho, abych ho nějak nenudila.

No a tomu druhému jsem psala zase jinak, protože tam už jsem jako zhruba věděla, jak ten život teda vypadá, i když v každý věznici je to trošičku jinak. A nepsala jsem mu příliš dlouhý, protože jsem nějak měla potřebu trošičku taky vědět, kdo to je najednou. Takže zase jiné trošku přístup a tam jsem mu psala, myslím si že jsem mu psala, já si pamatuju spíš na ten druhý povzbuzovací dopis, že jsem právě psala jak vlastně, že jsem v tom jihočeském kraji a takže teda je tam ta doba toho výlovu a jestli chodí na ryby, jo prostě něco v tomhleto smyslu. Takovej krátký a že bych právě potřebovala aspoň trošku něco vo něm vědět, abych věděla jakoby s kým jsem v kontaktu, no.

Víte z jaké je věznice?

No, já s tím druhým nevím a já jsem to – já jsem to věděla hlavně. Já jsem to i věděla vlastně z jaký a u toho druhého si nejsem jistá. Vlastně, to jsem stačila zapomenout, určitě mi to nepsal, ale tam u toho prvního jsem to věděla, ten mi napsal i vlastně z jakého důvodu je zavřen a na jak dlouho, to mi vlastně napsal, no.

Píše si pouze s Vámi?

Myslím si, že jako vim nebo takhle předpokládám, jako že si píšou jenom se mnou. Myslím si, že s jiným dobrovolníkem, si taky nepíšou, protože se domnívám, že to by asi nebylo žádoucí. Předpokládám, že by to nebylo asi žádoucí a u toho prvního kluka, myslím, že tam bylo psáno, že tam nepředpokládám, protože mám dojem, že tam bylo psáno, že nikoho jinýho snad nemá. Nejsem si jistá. A tady jako co jsem pochopila tak taky nepředpokládám, že by si s někým psal podle toho co napsal. Nevím, neptala jsem se ho, zatím jsem říkám dostala jeden dopis, tak... A jestli si píšou s někým jako z rodiny, tak to vůbec jako nevím.

Napsal Vám proč je ve vězení?

Napsal mi to ten první a toho druhého jsem se neptala a ani nemám potřebu se ho ptát. Takže to spíš nechám na něm. To je zase úplně jinej člověk. U toho prvního kluka bylo už podle písma vidět, že ten člověk byl takovej jednodušší a teď za toho druhýho jsem ráda v tom smyslu, že cítím, že mu budu jako by lépe rozumět a že ten člověk mi bude mnohem bližší. Jo, že tam cítím, že prostě je ... Já jsem si myslela podle písma, že to je žena, když jsem ho viděla. Vůbec na nic se neptá, je ten dopis takový – úplně takovej normální a zaujal mě na první pohled ten člověk, no.

Uvedl důvod proč si chce psát?

No, ten první mi psal, že, že si chce prostě zkrátit – zkrátit přeci jenom tu ten pobyt a že samozřejmě, že si taky nepamatuju přesně, ale něco v tom smyslu, že má ještě ten já nevím zbytek toho trestu, něco přes rok a že by si to chtěl tímto jako by zkrátit, no. Že vlastně není v komunikaci s nikým. Myslim, že tohleto psal. A ten druhý psal, že sice teď pracuje, a že nemá tolik času, proto se omlouval, že mi vlastně nenapsal, že bejvá jako hodně unavenej z té práce, ale že přesto bude rád, když si občas napíšem.

Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? O čem Vám píše? Jak vypadá jeho rodinné zázemí?

No, tak ten první mi psal, že ten mi to napsal hned v prvním dopise a tam líčil jako hodně – hodně jako špatný takový klasický případy, že zkrátka otec byl alkoholik a bratr zavřen a zkrátka že vycházel z těhle poměrů, to mě napsal jako rovnou. A že byl v dětském domově a tak. A ten druhý ten nepsal – nepsal vůbec vlastně jako žádný osobní informace ani neočekávám, že by se tak stalo v budoucnu. Jako na mě tam ten člověk tam dělá prostě dojem, že tam spíš bude za nějakej lehčí jako by přestupek nebo jak to říct, že to není ten typ, kterej by se ve věznicích objevil víckrát, třeba. No, to je čistě jenom můj pocit z písma, z toho co napsal. Samozřejmě může bejt lichej, ale nějakej pocit vždycky člověk má.

Teď jsem si ještě uvědomila, že mám pocit, že ten první chlapec, on mi totiž psal po té pauze, že to bylo pro to, že mu zemřela maminka a že musel zařizovat pohřeb a tak. A mě to z nějakého důvodu vůbec jako jsem se do toho neangažovala citově až mě napadlo, že si to vymyslel. Což nemám samozřejmě žádnéj důkaz, ale prostě on si chtěl

psát a pak přestal psát úplně. Já jsem na to prostě nereagovala vlastně nebo jsem napsala, že to chápu, že v týdle situaci..., ale víc jsem k tomu prostě, žádná lítost nebo a... psal i v tom samým dopise, že nemá na ty známky, což je prostě takový obligátní, což se často stává samozřejmě. Takže to jsem si ještě uvědomila.

Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? V čem? Necítíte se ohrožena?

To vůbec ne, to vůbec ne. Jako jediný riziko, který bych – který bych mohla vidět je to, že člověk by se třeba mocht, ale to si myslím, že je potřeba právě přijmout předem, že kdyby si s někým psal třeba delší dobu, že by se třeba mocht hůř srovnávat s tím, že se skutečně s tím člověkem nikdy neuvidí. To spíš, než že bych se bála o nějaký svoje soukromí.

Při té korespondenci nepoužívám svoje jméno a nechtěla jsem si ani vymýšlet žádný jiný. Já nechci, aby se člověk v tom vězení fixoval na moje jméno a nespojoval si mě s lidma, kteří se jmenujou stejně. Takže jsem si vybrala jméno zvířete a vůbec není podstatný o jaký zvíře se jedná.

Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil?

Samozřejmě, ano ano. Měli jsme schůzku. Školila nás slečna Lucie a potom tam byl vlastně pan doktor Hála, kterej nám taky k tomu řek svoje zkušenosti. A vlastně jakej je potřeba zvolit přístup při určitých právě jako trikách nebo tricích, který používají zkrátka ty vězni někdy jako, když se snaží z nás něco dostat nebo tak, aby člověk vlastně věděl, čemu se je lepší vyhnout.

Máte možnost účastnit se supervizích setkání?

Ano, zatím jsme to měli dvakrát s panem doktorem Hálou a slečnou Lucií.

Máte možnost s někým konzultovat případné problémy?

Samozřejmě, kdykoli se můžu obrátit prostřednictvím bud' charity na toho pana doktora Hálu a nebo přímo vlastně mám na něj vizitku nebo e-mail, takže určitě by se dalo prokonzultovat s panem doktorem a... , no to by byla taková asi jakoby varianta, která by se nejvíc nabízela. Zatím žádný problém nebyl. Jediný co mě vlastně mrzelo, že přestal psát ten první, ale teď mám jiného, takže už mě to tolik nevadí.

Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?

No, tak to bude na zamyšlenou. Co jsem se naučila, no to už bych se opakovala. To je pro mě hlavní věc, teda ta jako ty informace, že člověk hned chce prostě říct, vždycky a že tam byl já nevím se sestrou a pak už si říká, ale to přece vůbec není důležitý s kým jsem tam byl. Prostě jsem tam byl. Jo? No a potom co ještě, co ještě jsem se naučila? Nó, asi možná možná jsem si uvědomila, že ani není potřeba se na určitý věci ptát, že to není pro mě důležitý.

Já třeba vůbec nepotřebuju vědět, proč ten člověk tam je. Já i kdybych ted' měla možnost a tadydle ležely jeho materiály, tak já nemám důvod, proč bych to dělala? Prostě, spíš bych zbytečně jakoby přistupovala k tomu člověku s nějakou jako s nějakým.. jo? A začlo by tam hlodat třeba co kdyby jo? A už tadle informace tam začne kolovat v tom mozku. Takže spíš tohle, jako že jsem si uvědomila, že prostě je to pro mě zajímavý, no.

Zajímá mě to nebo když jsem mluvili o tom, což jsem netušila co nám vyprávěl pan doktor Hála, že oni se tam různě ty informace jako by nějak třeba jakoby předávají, ty vězni mezi sebou, tak to je věc, která by mě vůbec nenapadla, že tam skutečně může ten dopis viset jako s nějakejma zkrátka sprostějma malůvkama třeba nebo tak. Tadle věc člověka třeba vůbec nenapadne, že se k tomu můžou dostat třeba i jiný lidi. Tohle třeba nad tím bych vůbec nepřemejšlela.

Já jsem se taky ocitla v životě v situacích, který bych nikomu nepřála a snad asi přes tu zkušenost, už dneska si netroufám nikoho soudit. Už se to psalo v moudřejch knihách prostě, že nemůžu soudit jiného člověka, protože nejsem v jeho kůži. Já kdybych byla v jeho kůži, tak bych třeba zabíjela stejně jako on. To je prostě psychické tlak a psychickém tlak je strašnej.

Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?

No určitě, určitě. Je to prostě mi přijde úžasný a překvapilo mě, že to jedno z prvních nebo že jsou snad dvě charity, který se tomu věnujou. To mi přijde překvapivý, že už se to nestalo dřív nebo že se tak neděje ve větší míře.

Cokoli jiného, co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, Vaše postřehy...

Jako mě by asi zajímalo se dostat ještě prostě hloubš jako do toho jako k tomu kořenu proč tady ty situace vznikaj? Jestli to opravdu společnost potřebuje, abysme mezi sebou měli lidi, který zkrátka se dostanou do tý situace, že šáhnou po zbrani nebo prostě šáhnou po nějaký situaci, která je vyvede takzvaně z toho normálu v uvozovkách, to bysme se tady mohli bavit o tom, co je normál. Asi tohleto, no.

Zajímalo by mě do jaký míry jsou tam skutečně lidi, který skutečně to mají v povaze, že se tam teda skutečně vracejí, že nemá v uvozovkách nemá smysl chtít jako chtít se to dozvědět, protože ten člověk je prostě od přírody takovej a zkrátka bude tohleto dělat pořád. Jako že tam určitý procento těch lidí je a jsou tam lidi zkrátka, kteří se tam dostanou jednou a musí to bejt pro ně... Tohle by mě třeba zajímalo. No, jako si popovídat s někým jaká je to třeba hluboká změna v jejich životě, jako co se vlastně tam s nima událo. Co vlastně jako všechno se odehrává uvnitř toho člověka? Vždyť je to takzvaně jakoby normální člověk když se bavíme o tom, kdo by jako jednal v nějaký hodně krizový situaci a je si toho jakoby vědom. Jo, je schopen se na to podívat shůry nebo je to i člověk, kterej sám přijde a řekne nebo zavolá já jsem prostě zabil, zkrátka, protože jsem to nezvlád. Tohle by mě zajímalo.

4.3 Rozhovor s dobrovolnicí „C“

Kolik je Vám let?

21

Jaké máte vzdělání?

Zatím středoškolský. Studuju teďka, já končím bakaláře – Prevence, rehabilitace a sociální patologie na zdravotně sociální.

Jste svobodná?

Jo.

Máte děti?

Ne.

Jak jste se o tomto projektu dozvěděla?

Z letáčku, měli jsme letáček na fakultě jako pověšenej na nástěnce. Zaujali mě na tom ti vězni. Jako že mě ty lidi prostě bavěj a chci s nima pracovat třeba taky jednou. Takže jsem chtěla nějaký zkušenosti nebo tak. Prostě se s nima seznámit.

Proč jste se stala dobrovolníkem?

No, protože pro mě to je jediná možnost jak právě jak se do těch projektů zapojit nebo jak se k tý práci dostat, že jo. Protože to vzdělání nemám, takže jediná možnost.

Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou? Na jakém projektu?

Ne, v tomhle ne. No, jako já když jsem přišla sem, tak nešlo to hned ty vězňové, takže jsem dělala ještě v jiným projektu tady na charitě. Prostě jsem začala až tady jako. Ten projekt před tím, to bylo jako že k starejm lidem chodit.

Co od této činnosti očekáváte?

Že poznám někoho novýho, že se s nim naučím nějak komunikovat, že se třeba dozvim jako nevím, že se nějak asi naučím jak s těma lidma mluvit, no. Co třeba oni ode mě můžou očekávat, co třeba co je zajímavá třeba jinak, protože jsou asi, že jo někde jinde. Oni mě zajímaj jako i neprofesně.

Co Vám to přináší?

Určitě no, tak hlavně mi vyšel hned ten první vězeň, že jako si píšu, že asi jako kdyby mi neodepsal nebo kdyby to nějak nešlo, tak by mě to asi odradilo. Ale tady to jo a spíš mě to překvapilo, jak že to je fakt osobní jako. Že se to prostě hrozně rychle zvirtlo. Normální osobní rozhovor prostě se všim.

Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) o tomto projektu? Ví, že si dopisujete s vězněm?

No tak, táta mi řek, že jsem blbá, že je to blbost jako to dělat, že s tím nesouhlasej. Ale oni nesouhlasej vůbec tady s tím, jako co dělám. Takže tak, ale už se s tím smířili, no jako respektujou to. Spíš se jako bojeje, abych jako abych na sebe něco nepráskla. Aby mě třeba někde nenašel nebo tak. A kamarádi, ty spíš jako jim to přijde, jako že cože? Jako a proč? A že nějak v tom neviděj jako ten smysl nebo neviděj důvod proč to dělat.

Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu uplatňujete?

No, tak nevím. Tak asi že ráda poslouchám lidi jako že mě to furt zajímá, když mi něco říkají. Tak třeba, že se snažím na to tak reagovat, aby si připadal, tak že mě to fakt zajímá a třeba pro něj je to přínos.

Přimělo vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice? Co?

Zatím ne, teda. No, když jsem teda do toho šla, tak půjčili takovou tu knížku. Tak jako jsem to tak prolítla. Jako bylo co číst a bylo to zajímavý. Bylo z toho hlavně vidět, že ten člověk v tom fakt dělá nebo že to nejsou jenom takový ty kecy jenom teoretický, ale že je to jako z praxe. To jako jo, ale jinak hloubš jsem do toho fakt nešla.

Jak dlouho se projektu věnujete?

No, tak začala jsem někdy na jaře, takže skoro rok.

Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete projektu věnovat?

Tak dokad' bude zavřenej, to jako klidně jo. Jako že neumím si představit, třeba že bych mu řekla, hele sorry, končím školu jako měj se, čau! To ne.

Kolik jste dostala dohromady dopisů? Píšete si s jedním nebo s více vězni? Jak často?

Dost, tak nevím. Za ten rok tak 12 možná. Píšu si jenom s jedním. Vychází to tak jednou za měsíc, no tak nějak. Jako dřív to bylo častěj. Ted'ka se i jeden dopis ztratil a přes ty Vánoce jako jsem zase já neměla moc čas, takže to zas trvalo dýl jako z mé strany, ale ted' tak jednou za měsíc, no.

Psala jste mu něco o sobě? Jaká témata jste spolu probírali?

No, já moc nepíšu jako o sobě. On mi psal, že se rozešel se svojí holkou, tak já už jsem jenom jako reagovala a asi nechce ani psát moc o sobě. Že mi to přijde takový, že spíš on se potřebuje spíš vykecat. Že já tady těch lidí kolem sebe mám spoustu a on zase jako ty věci, tak zase nemůže říct tolika lidem, takže spíš se snažím jenom nějak reagovat a jako nemluvit moc o sobě.

On se mě taky ptal proč to právě dělám, tak jsem mu psala, že jsem na vysoký a že mě to zajímá i ty feťáci. Protože on se mezi nima taky pohyboval jednu dobu, tak to bylo taky takový jako téma.

Víte z jaké je věznice?

Hm, psal no. Vim, ale už to nevim, někde Zlín? Ale věděla jsem to, psal mi to kde, ale je to daleko.

Píše si pouze s Vámi?

On se právě s rodinou jako nestýká. Že ta rodina vlastně ho nechala, jako že se od něj odtrhla, po těch všech problémech, takže s nima právě v kontaktu vůbec není.

Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? O čem Vám píše?

No, tak třeba ze začátku psal hodně o tý holce, pak psal o rodině, jak to jako má a pak se to právě zvrtilo. Jako že, to jsme měli i jako problém, že to bylo hrozně osobní. Jako že: A co kdyby jsme se jednou vzali? A napadlo tě, že bysme se někdy potkali? Že to bylo jako takhle, což mi dost teda vadilo a nevěděla jsem jako co s tím. Ale tu už jsme si tak nějak vyřešili a...No, ono spíš to řešila charita se mnou.

Taky už jsem se párkrát ptala jako co jeho spolubydlící, ale na to mi nikdy neodpověděl. Nevim, jestli s někým bydlí nebo je tam sám. Ale o těch lidech tam vůbec nepíše.

Napsal Vám proč je ve vězení?

No, tak jako naznačil, že mi to řekne časem, až to jako přijde nějak. Ale já tak. No napsal mi jako ty trestný činy, jako že jak se to jmenuje v tom trestním zákoně, to jo. Ale co přesně nebo jak dlouho to trvalo, jako co se přesně stalo, to mi ještě neřek. No, psal, že tam má bejt ještě pět let, dost dlouho no. Já už třeba teď mám pocit, jako že je to známej. Že už to jako není nijak oficiální jakože součást projektu, ale je to prostě člověk, kterého já znám, kterej zná mě nebo tak a kterej mi občas napíše, že jako je rád, že si jako píšeme a že mu to něco dává a že si na něj prostě zvykám. Tak se bojím, aby to pak nebylo jako fakt ošidný. Aby mě pak třeba nenapadlo říct, tak až tě pustěj, tak půjdem na kafe. To stejně nesmíme. Asi je to blbost, asi i mám strach z toho se s ním třeba potkat, když vim, jak vypadá právě z tý fotky co mi poslal. Ale on mě nezná.

Uvedl důvod proč si chce psát?

No, že tam je právě sám, že nemá s kým mluvit a že chce mít kontakt s venkem. Že chce mít prostě někoho venku. A právě jak asi nemá tu rodinu, prostě se cejtil sám. A když se mu to naskytlo tadleta možnost, že mu to vlastně nabídl ten kaplan jejich nebo co to je, tak to zkusil. On měl problémy nějak s matkou jako že se nějak jako nemuseli a pak když ho zavřeli, tak ona jako, že už jí nějak nedával peníze. No, tak že jí přestával dávat ty peníze z toho vězení a ona vlastně s ním přerušila kontakt, že už se mu prostě neozývá. Ale má i sourozence a s těma teda nevím. Není v kontaktu.

Jaké o něm máte další informace?

Od toho problému nebo od té doby je to právě takový divný, jako že i ty rozestupy mezi těma dopisama se prodlužujou a je to takový, jako rozpačitý, no. Ale prostě já s tím nic neudělám jako že odpovídat mu na to furt nebudu. Jako že jaký nosim kalhotky prostě, do toho mu nic není, že jo. Takže jako, já jsem to vyřešila myslim, z mé strany nejlíp jako to šlo, ale je to jiný určitě. Jako že třeba fakt mi teďka zas dopis nepřišel od nového roku nebo nějak, před Silvestrem jsem mu to posílala. Uvidíme, třeba to skončí.

On mi vyprávěl třeba co tam dělá a tak. Já jsem mu říkala co se děje tady a co je třeba novýho nebo co se jako stalo. Jako že asi jsem mu taky vyprávěla o sobě nějaký třeba příběhy takový ty neosobní z kterejch se nedá nic moc určit. A třeba i názory jako co si myslí o nějakých věcech nebo co by udělal kdyby. A on i skládal texty, takže mi i posílal básničky třeba. Bylo to vo tom, jak je strašně nešťastnej a takový ty, ale nebyly to nějaký kraviny. Byly to, mělo to docela smysl a bylo to docela dobrý. Jo, a teď mě úplně rosekala, v posledním dopise na každým listě jsem měla růži. Normálně omotanou nějakým hadrem a namalovanou jako na každým listě toho dopisu. Tak to mě jako překvapil a fakt byly jako hrozně hezký.

I fotku mi poslal svojí. Dělá si tam teďka nějaký kurz, zatím nepracuje a asi začne nebo říkal že začne. Ale zatím nic nedělá. Jinak říkal, že tam plno těch kurzů, že tam posiluje, že čte a že právě přemejšlí o té práci, ale že oni tam musí bejt nějakou dobu nebo projít nějakýma testama nebo něco takovýho mi napsal, že to není jen tak.

Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil?

No, hned jak jsem do toho přišla, tak Lucka jakože z té charity mi dala to školení. Nesmím mu hlavně o sobě nic říct, nesmím si ty dopisy vyměňovat mimo charitu, nesmím mu tam nic posílat, no spíš takový ty věci spíš jako z bezpečnostního hlediska důležitý.

Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? V čem? Necítíte se ohrožena?

Zatím ne. Právě že jako nepřijde mi to nebezpečný. Za první, že to chodí přes tu charitu, takže on vlastně neví odkud' já mu to posílám a za druhý tam mám jiný jméno, takže ani neví, jak se jmenuju. To byla taky právě podmínka toho, že tam musím mít nějakou přezdívku.

Máte možnost účastnit se supervizích setkání nebo s někým konzultovat případné problémy?

No, byla jsem. A ta Lucka ta si myslím, že by mi poradila a kdyby nevěděla, takže by mě zas poslala za někým dalším. Že spíš jako je fakt, že prostě když se jí něco nezdálo, tak mi napsala mail, co jí třeba přijde divný a já jsem se na to zaměřila v tom dopise.

Jak často supervize probíhají a kdo je vede?

2x do roka, byla tam Lucka a pan doktor Hála.

Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?

Jo, já myslím, že určitě jako. Nic víc, jsem si od toho neslibovala.

Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?

Hm, asi že víc přemejšlim o tom, co komu říkám. Jako že ze začátku jsem měla hroznej problém dodržovat jako co ještě se hodí abych mu řekla a co už ne. Jako dřív jsem to prostě nějak neřešila a prostě jsem každému všechno na sebe řekla, protože proč ne? Ale jako přemejšlim o tom, tak asi v tom. A taky asi dávat si pozor na to co mu píšu, aby se ho to nějak nedotklo nebo že vlastně nevím co může ublížit nebo tak. Tak opatrně.

Cokoli jiného, co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, Vaše postřehy...

Asi ne, nevím, nic mě teď už asi nenapadne. Ještě mě docela překvapilo třeba že si je vybíráme, že jak oni posílaj ty dopisy, že jich třeba dostanete těch dopisů víc. Ukázala mi tam všechny dopisy co tam maj, od těch vězňů takový ty začáteční, který píšou jakoby

nikomu a já jsem si mohla vybrat s kým si chci psát. Což je asi docela takový fajn, pro mě. Z té druhé strany, tak oni o tom neví, že jo. To jsem nevěděla, že se to takhle dělá.

4.4 Rozhovor s dobrovolnicí „D“

Kolik je Vám let?

45 mi bude.

Jaké máte vzdělání?

Středoškolské.

Čím se momentálně zabýváte?

Pracuji v soukromé firmě, takže ta práce není přímo jako specifikovaná, ale dělám něco mezi – kus účetnictví a kus právníčiny. Je to taková všehochuť různá, není moc lidí ve firmě tak dělám takové věci co běžně dělají třeba i právníci v jiných firmách.

Jste vdaná?

Žiji ve stabilním vztahu už 15 let, takže se to dá tak brát, ale nejsem přímo vdaná. Jsem rozvedená.

Máte děti?

No, 2. Dceři je 18 končí gymnázium teď a syn ten končí MATFYZ na vysoký.

Jak jste se o tomto projektu dozvěděla?

No, já jsem byla v té době, kdy jsem se o to začla zajímat nezaměstnaná, byla jsem tři roky nezaměstnaná a já jsem měla i takové tendence, sklony, že bych chtěla dělat něco co je smysluplného. Tak jsem pořád obcházela tu charitu, tak jsem tak koukala, jestli tam není něco vyvěšené, jestli někoho shánějí a když sháněli, tak to bylo jakože chtěli jazyky a vysokou školu, tak to já nemám bohužel a tak jsem tam viděla právě tohle vyvěšené a řekla jsem si super, tak aspoň něco. Jako vím, že jsou ještě různé programy jako péče o staré lidi, věnování se nebo pak pomoc malým dětem nebo další věci pro lidi z různě sociálně slabších rodin a tak, ale zase tím, že teda jsem měla ty děti, tak zase tolik času jsem nad tím nechtěla trávit a právě tohle mi připadalo docela takové jako vhodné. Já mám potřebu hodně být v kontaktu s lidma všeobecně a já mám takovou vrozenou potřebu pomáhat druhým. Já to tak prožívám za ně a učím se.

Proč jste se stala dobrovolníkem?

Já to vnímám tak, já si nemyslím, že to tahle oblast toho nebo tato část charity toho dobrovolnictví, že by byla taková strašně veliká oběť. Že hodně toho dávám, to zas ne. Dyť já píšu ten dopis říkám jednou za měsíc, takže věnuju tomu dejme tomu hodinu. V téhle dimenzích asi já mám obrovský obdiv k těm lidem, co se věnují těm starým lidem. Co tam docházejí za nima nebo k postiženým nebo těm dětem, že si je vemou, jdou a stráví s nima čas. Tak to je určitě obrovská věc, to je úžasné, ale tohle je taková drobnost. Já jsem takový okraj si myslím, tady se jedná spíš o nějakou takovou pomocnou nebo podanou ruku nějakou, ale mě to zas až tak moc nestojí. Já myslím, že je spousta jiných lidí, kteří na charitě nebo nejen na charitě, dělají úžasné věci pro druhé. Já jsem taková jedna z těch posledních. Jsem ráda, že aspoň něco malého můžu dělat.

Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou?

Ne.

Co jste od toho očekávala?

Nic konkrétního. Jako já nevím. Je to taková věc, že jo, myslím si že je to věc správná. Já do to toho jdu s tím dobrým vědomím a svědomím, dělám to pro to, že to tak cítím, nic od toho nečekám, nic za tím nevidím, nic nesleduji a jestli to té druhé straně pomůže, tak to už tak je věc té druhé strany, co si z toho vezme.

Co Vás na této problematice nejvíce zajímá? (osobnost vězně, denní režim ve vězení, způsob komunikace...)?

Spíš to cítím tak, že pokud se člověk dostane do situace nebo vůbec dostane se do vězení, že je odsouzený, tak k tomu nějakým způsobem došlo. Že on vlastně v téhle situaci existuje, takže já to tak vnitřně vnímám, že ano samozřejmě jsou tam nějaké genetické dispozice a tak dále, ale spoustu věcí jsme si nevybrali. Nevybereme si rodiče, prostředí ve kterém žijeme, co nás všechno ovlivňuje, hodně toho nemůžeme změnit. A často tihle lidé jsou takové oběti - oběti obětí, já říkám a možná neměli to štěstí, že by se setkali s něčím jiným vůbec. Takže já to vnímám, že já nabízím tu možnost setkat se s něčím jiným. Kontaktovat se, dotknout se i něčeho jiného s čím třeba oni nemuseli být

ve styku, já nevím, třeba byli, ale nejsou na to stavění to vnímat. Je to taková nabídka toho kontaktu s jiným světem, s jiným myšlením, s jinýma hodnotama. To je to, co já třeba můžu nabídnout. Proto to asi dělám.

Co Vám to přináší? Dozvěděla jste se o sobě něco nového?

Něco výrazně nového asi ne.

Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) o tomto projektu? Ví, že si dopisujete s věznem?

Jo, určitě jsem jim to řekla, já jim to čtu - rodině. Vždycky když to přečtu a říkám, je to je takový šmudlík, on je totiž ve věku mého syna přibližně, takže i tak jako to vnímám, tak trošku...

On je takový fakt roztomilý bych řekla, on to tak popisuje všechno ty špatnosti, jak to dělá, já se snažim moc netlačit, moc nemoralizovat. Ale to samozřejmě tak jako nenápadně, já mu píšu ty svoje myšlenky, jak já to vnímám, jak já to vidím a pak zase řeknu – ale ono ne vždy... Takže jsem daleko takového nějakého moralizování – ano, vy na té straně vy jste tam ti špatní a my jsme tady ti dobří, ono to tak vždycky není.

Myslím si, že tak jako docela je to zajímavý sledovat, jak se ten člověk jako mění. Ptám se ho na to, co třeba udělal nebo jako to cítí zrovna v tomhle dopise. On je takovej fakt jako roztomilej a myslím si, že pokud to není přetvářka, což já taky nemůžu vědět, že jsou tam všelijací lidé a to už je zase jeho věc. Já do toho jdu s čistým nějakým úmyslem a jak on to bere to nevím, ale předpokládám, že je to taky dobře, že je to z jeho strany teda tak jak to píše. Pokud to tak je, tak si myslím, že má velikou šanci, ten svůj život změnit aspoň do určité míry. Podle toho jak to teda píše...

Jaká byla reakce rodiny?

Dobrá. Protože já jsem takový nenapravitelná... Oni mi říkají. Ty prostě ty lidi přitahuješ neustále se dostáváš do kontaktu s lidma, kteří pomoc potřebují momentálně, takže to tak je. Je to normální a samozřejmě. Syn to vnímá tak, že dělám strašně dobrou věc.

Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu využíváte?

Myslím, že jsem schopna komunikovat s lidma, nemusím každému padnout, takže možná

tohle. Schopnost komunikace.

Přimělo Vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice?

Ne, nikdy. Kromě Motýlka jsem nic nečetla.

Jak dlouho se projektu věnujete?

Myslím, že je to dva roky přibližně. Tipuji, ale možná je to i déle. Co jsem dostala teda jako kontakt, tak to nebude tak, takže je to nějak tak dva a půl roku, tři.

Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete projektu věnovat?

Dopisovat si budu pokavaď bude z té druhé strany zájem, to je jedna věc a pokud bude ta nabídka. Protože ten vězeň, když teda skončí v tom vězení, tak končí i naše dopisování a pokud bude zase zájem, tak samozřejmě klidně budu pokračovat. Nemám to, že tenhle a končím, to ne. Určitě pokud bude zájem, tak budu pokračovat.

Kolik jste už dostala dopisů? Píšete si s jedním nebo více vězni? Jak často?

Schovávám si je a nepočítala jsem je vůbec. Ani se k nim v podstatě nevracím. Píšu si jenom s jedním. Průměrně jednou za měsíc – jako já jeden měsíc a on druhý. Jo, že to není takový, že bysme dvakrát do měsíce každý psal. Nebo dá se říct, já nevím, že za dva měsíce napíšu já – on – já. Ale tak cca je to jeden měsíc jeden, druhý měsíc druhej plus mínus.

Písmo na kluka má velmi pěkné i úpravu. Já jsem mu teda ze začátku psala taky rukou a asi po roce, jsem mu chtěla napsat delší dopis, kde mi asi položil nějaké otázky a ptal se na nějaký názor a já to chtěla rozepsat a nakonec jsem si vzala počítač. A už jsem u toho zůstala. Jednou myslím, že kreslil nějaký obrázek, ale spíš ty básničky mi píše. Už asi 3x mi napsal básničku. Jednou mi to i vybarvíčkoval, ne že by tam kreslil něco, ale bylo to barevné. Psal takový ty vnitřní pocity, jak stromy, ptáci, lesy, takový ty myšlenkový pochody. Nebylo to epické, bylo to lyrické.

Psala jste mu něco o sobě? Jaká témata jste spolu probírali?

Napsala mu, že žiji v jižních Čechách nebo to ani snad ne, já už nevím, napsala jsem mu že mám dvě děti a že syna mám přibližně v jeho věku a kde žiji to ne, ale že pracuji v Budějovicích. Jestli mu nevadí, že nejsem teda mladá adekvátně k němu, ale že jsem spíš ve věku jeho rodičů, jestli mu to nebude vadit a že věřím že ne. A on se pak ptal, to

byla jediná věc na co se ptal, co studuje ten můj syn. Jo jako jaký obor, zřejmě asi tím jak je v jeho věku, možná tak to mě teď napadlo, jinak se mě neptal na nic konkrétního. A ani víc věcí v podstatě mu neříkám.

Říkám mu spíš takový ty svoje pocity z tohoto světa, svoje hodnoty a spíš reakce na něj. O sobě nepíšu jako že abych se o sobě rozepisovala. Spíš jako vezmu si ten jeho dopis, přečtu si ho, zamyslím se nad tím a začnu psát. Ale spíš jako k němu než k sobě. Pokud je to o mně, tak je to vzhledem k tomu jeho problému. Není to jako, že bych já o sobě psala, to ne. Spíš o sobě nepíšu, bych to tak řekla. Nepřemýšlím nějak dlouze o čem budu psát. Ve svém normálním bytí o tom nepřemýšlím nějak. Vždycky když si ten dopis vezmu a řeknu si už musím taky něco napsat, já toho času mám fakt strašně málo. Tak si sednu, přečtu si a popřemejšlim si. Ale že bych v průběhu toho... o tom nepřemejšlim.

Víte z jaké je věznice?

Já myslím, že je z Budějovic. Já jsem se ho už pak neptala, v Krumlově měl soud, ale nevím. Na takovýhle fakta jsem se ho přímo tak nevyptávala.

Píše si pouze s Vámi?

Myslím, že psal párkrát, že psal mamce a že mamka tam byla. Ze začátku, když jsem ten první rok si s nim psala nebo ten začátek tak psal, že si s nikým nepíše, že jako takový... mi připadalo, jak je strašně opuštěnej. Že vlastně všichni se od něj odvrátili a pak v průběhu začal vzpomínat, že napsal mamce a že mamka tam byla a i průběh té návštěvy a že je tak jako rád, že se to vylepšilo a že mamka mu řekla, že no tak ať je jaký je, ale že doma má vždycky domov. Měla jsem z toho pocit, že je takovej jako šťastnej, jestli to tak můžu říct, že se mu to tak vylepšilo.

Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? Víte něco o jeho rodině?

Psal právě o tý mamince, kamarád, že tam taky za nim byl. Psal, že je těžké teda trávit ty Vánoce bez rodiny. A myslím, že o dalších členech...mám takový pocit, že je sám s maminkou. Zřejmě tam za ním občas přijde. Tak jako neptám se ho na faktografické věci. Já spíš na ty jeho myšlenky, názory, pohledy. Než jestli tam byla maminka, jestli si s ní píše, tímhle způsobem si s ním nedopisuju. Ani o svých spolubydlících nic nepsal.

Pak tam píše co třeba dělá o co se zajímá. Třeba že začal cvičit, že hraje na kytaru teda začal hrát. Já se ho třeba ptala, že já vůbec nevím o vězení absolutně nic, že jedinou knížku, kterou jsem četla je Motýlek a pak jsem četla několik knih z období po roce 1948 a padesátá léta a pak jsem přečetla Ruženu Vackovou, což jsem mu tam i psala a vlastně ty její dopisy z vězení, ale zase je to jiná doba. Tak to jsem mu psala, že představu, jak to dneska chodí ve vězení nemám žádnou. Tak jsem se ptala na tu kytaru jako jestli to tam jako má nebo mu jí tam někdo přines nebo se to tam dá vypůjčit? A teď mi napsal, že ji má od vychovatele, že to má půjčené. Celý život toužil se učit na tu kytaru aniž by se do toho pouštěl a teď se tam učí a že i skládá písničky a i básničky skládá. Dokonce mi posílá i básničky. A že složil písničku a že se jim tam líbila, tak že má i takovou radost. Spíš takový věci jako co tam tak dělá, takový ten pohled zpět.

Třeba mi i psal jak to probíhalo ten jeho život, jak chodil do školy, pak do další školy, pak oni něco dostali po té revoluci v restitucích, no teď jako najednou hrozně chudí lidé zřejmě dostali hodně peněz. Mamka mu koupila auto ačkoliv neměl řidičák. Řekla mu, že dokad' ten řidičák nebude mít, nesmí v něm jezdit. Drsný, že jo. Samozřejmě mladý kluk strašně touží... tak jezdil bez řidičáku potom, tak ho chytli a tak dále. Pak vykrádali byty a chaty a nevím co. A teď mi tam právě tohle když mi psal, tak mi tam popisoval situaci, kdy takhle po té loupeži nějaký měl v peněžence nějakých 30 tisíc. A tak šel do Tesca nebo do Terna nebo kam nevím, do nějakého supermarketu nakoupit a teď jako šel z toho supermarketu, nakoupeno měl. A teď tam zřejmě byla nějaká taková akce, jak tam vybírali peníze na nějaký charitativní účely jestli na dětské domovy co já vím na co. A teď on jak je tam viděl, teda oni ho asi oslovili, on jako vytáhl peněženku a že měl tam jenom tisícovky neměl drobný. Tak jim dal tisícovku. A že oni jak strašně mu děkovali, že úplně z toho byli jako úplně hotový, že to se jako dotklo, že na to si pamatuje, na ten pocit, že to byl takový jiný pocit. Já jsem třeba psala, jako že to je takový dotek dvou světů. Že někdo dělá vlastně dobro, on tam ve svém volném čase stojí a vybírá peníze pro někoho jiného a ty jdeš ve svém volném čase a obereš jiného o peníze. V té chvíli jste se prostě dotkli – ty dva světy. Takže takovýmhle způsobem si píšeme než abychom jako co se děje venku, to vůbec. Jako nějaká politika to absolutně ne.

Je to strašně zajímavé, protože si myslím za jedno on má i pěkné písmo docela na kluka. A jsou tam takový jakože mi to úplně přesně nezapadá, že na jednu stranu mi přijde dost inteligentní a na druhou stranu zaostalej. Takovej zřejmě on má přirozenej intelekt, ale není rozvinutej. Takže tak jako v tom možná někdy si říkám jako že je takový zvláštní. Ale že by mě něčím překvapil nebo zaskočil to ne. Jo, vlastně zaskočil. Nekouří a nepije, to mě zaskočilo. A já jsem mu psala, že znám spoustu lidí, ale takhle dokonalých ne. Na to psal, že asi je to divné, ale on opravdu nekouří a nepije. Ale bral drogy, to mi psal. I teď třeba, že tam je bez drog vlastně, že když byl venku, tak hodně bral drogy a že měl v tý hlavě totální chaos a teď jako si to víc může třídit. To jo, to není zas tak úplně dokonalej a asi to hodně střídal – peníze nakradli, holky a tak dále. Ne že by byl svatej to určitě ne, ale s tím kouřením to je hodně legrační. A pak mě hodně zaujalo, jak reagoval na to jak vybírali ty peníze, že tam šel a dal je. Zase pokud je to samozřejmě pravda. Operuju s tím tak, že předpokládám, že je to pravda.

Uvedl důvod proč si chce psát?

Napsal, že měl tu nabídku od toho kaplana, takže to využil, ale jako nepsal přímo proč. To si myslím, že ne.

Jaké o něm máte další informace?

Psal mi, že dělá v kuchyni. A už i snad povýšil. Jako že je to strašně dobrý, že mu lépe utíká čas a tak a že ho to baví a že je zřejmě teda tak dobrý, že ho někam povýšili, protože někoho propustili a jeho tam povýšili v hierarchii. Psal mi také, že mají k dispozici počítač nějak zřejmě a já jsem se nějak divně zeptala: A to tam můžete i na internet? A on se vyděsil a povídá, no to ne. Tak jsem mu právě psala, že si to moc neumím představit, já jsem taková naivní asi trochu.

Taky psal, že začal cvičit a strašně ho to baví v posilovně. Psal, že když teda šel do vězení, že žádněj pořádněj chlap nebyl, že měl 70 kilo a teď má 90 a ve svalové hmotě, tak z toho má strašnou radost. A to je hezký ne, když to takhle napíše? Jako mě se líbí na tom, že on má zájem něco dělat. To je obrovský podle mě plus, to je to, co ho může držet a co mu dává tu naději. Protože takový ty, co tam jenom leží někde nebo prostě marní čas takovým lelkováním a vymýšlí co zase špatného udělaj, tak tam je to hotové. Ale podle toho co píše, tak to vypadá tak jako dobře.

Na jednu stranu mi přijde, že má opravdu přirozený intelekt a na druhou stranu nerozvinutý, jestli neměl kolem sebe lidi, kteří by mu pomohli v tom rozvíjet ho. To je to, jak říkám, že spoustu věcí nemůžeme ovlivnit. Jestli máme rodiče, v jakém kolektivu se zrovna nacházíme jako děti a tak dále, takže nemohu to posoudit, říkám to jen teoreticky. Ale opravdu se mi tam u něho jeví ten intelekt dost vysoký a přitom takhle nerozvinutý. Takže takhle vnímám tu jeho osobnost. A myslím si, že má velkou šanci pokud bude přemýšlet a pokud mu v tom budu moct trošičku pomoci, tak ta fakt bude to, co možná já od toho ne čekám, ale za co bych byla vděčná. Kdyby se to povedlo, ale to já už nevidím a ani to nezjistím. To už je takový, že to nechávám na jiných.

Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil?

Jo, ta Lucka. Ono bylo takové kolektivní školení, ale já jsem z nějakého důvodu nemohla, tak ona sama mi o tom povídala – co jako ano, co ne, co se doporučuje, co se nedoporučuje, čemu se máme vyhýbat – hlavně těm informacím o sobě. Já jsem akorát odmítla mít nějakou přezdívku, vystupovat pod jiným jménem. Vystupuji pod svým jménem – křestním. Já říkám oni mají informaci, že my vystupujeme pod jiným jménem, tak pro něho je tohle jiné jméno. Ale já mám pocit, že ztrácím identitu, když to není moje jméno.

Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? Necítíte se ohrožena?

Ne, necítím.

Řešila jste nějakou problematickou situaci?

Ano. Zrovna teď mě požádal, barvičky chtěl. Tak jsem si říkala, no bůhví, jak to je, že jo. Tak jsem mu řekla, že bych mu ráda pomohla, ale bohužel máme pravidla, která jsou stanovena a já je musím dodržovat a my nemůžeme nic posílat. A stejně že by to k němu zřejmě nedošlo a já bych porušila tahle pravidla.

A teď mi minule mě poprosil, jestli bych mu mohla poslat nějaké informace o charitě o tom co dělá a tak dále a tak jsem vzala internetové stránky, vytiskla jsem mu to barevně, ať se mu to líbí a přišla jsem i za Luckou, říkám, že měl tohle přání a že jsem to udělala takhle a jak to vidí ona. Já si myslím, že já to vidím dobře. A teď třeba, teď se zrovna ptal a děkoval mi. A já mu tam psala, že kdyby ho něco zajímalo, tak ať mi řekne co. A on mi odpověděl, že kdybych byla tak hodná, abych mu napsala příště něco

o Tříkrálové sbírce, dobrovolnickém centru a odkazu sbírky. Tak si myslím, že tohle je taková věc, že to není nic proti ničemu, samozřejmě, že zneužít se dá úplně všechno, ale já bych to neviděla tak špatně. Tak proč ne, když ho to zajímá... Stejně když by vyšel z vězení, tak si sedne na net a zjistí si cokoli a takhle si o tom může třeba popřemýšlet.

Jak často supervize probíhají a kdo je vede?

Měli jsme zatím 2x s Luckou a panem doktorem Hálou.

Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?

Já předpokládám a cítím že ano.

Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?

Možná něco nového jsem se naučila. Mám pocit, nevím, jestli je to zásluhou toho programu nebo prostě jsem starší, že je to opravdu lepší v tom, udělat si takovou tu zábranu nebo tu bariéru mezi tím prožíváním nebo přebíráním to na sebe. Že tady v tomhle případě to jakoby neprožívám za toho člověka. Tak já taky hodně v poslední době studuji, filozofie mě zajímá, takže ono je to jedno s druhým. Ale je to jen příspěvek, sama si čtu a učím se.

Násilím se nedá na druhém nic. My můžeme mít nějaké představy a přání, ale to co ten druhý, jak vnímá to všechno a jak co přijímá, to už je jenom na něm.

Cokoli jiného co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, Vaše postřehy, myšlenky...

Někdy si říkám, ale to není postřeh, že jednou jsem mu nenapsala fakt asi tři týdny nebo měsíc. Pak jsem si říkala, já jsem se na to dala a on chudák mi tam čeká určitě, ale mě přijde, že on vzal tohleto tempo dopisování jakoby ho respektuje, že ani on nepíše hned. A to se mi na něm líbí.

Je to taky, já si myslím možná odraz určité osobnosti. Že mi nedává najevo nějakou závislost: Já to tak potřebuji to dopisování, on to prostě fakt respektuje, je to možné, že je to takhle, ale třeba to je jinak.

4.5 Rozhovor s dobrovolnicí „E“

Kolik je Vám let?

30

Jaké máte vzdělání?

Vysokoškolské.

Čím se momentálně zabýváte?

Vystudovala jsem veterinu, potom psychologii, nyní studuji práva. Nyní pracuji na Ústavu fyzikální biologie, jinak překládám a tlumočím.

Jste svobodná x vdaná?

Svobodná.

Máte děti?

Bohužel ne.

Jak jste se o tomto projektu dozvěděla? Co bylo hlavním důvodem pro zvolení tohoto projektu?

Zpočátku jsem si dopisovala se svým známým a sousedem, který se dostal do vězení. Zamilovala jsem se totiž do jeho psa, kterého mi, než odešel k výkonu trestu dal. Začala jsem mu tedy posílat fotky a psát novinky, týkající se všech mých psů. Po dobu tří let, kdy byl ve vězení jsme si pravidelně psali. Po jeho propuštění jsem si posteskla kamarádce, že mi psaní bude chybět. A ona mi řekla, že někde zahlédla letáček týkající se vězeňské korespondence. Zavolala jsem tedy do Dobrovolnického centra Diecézní charitě a do projektu se zapojila.

Proč jste se stala dobrovolníkem?

I když jsem pracovníčně hodně vytížená, jsem zvyklá pomáhat lidem a zvířatům, pokud je to potřeba. Myslím, že člověk by se neměl omezovat pouze na činnosti, za které dostane nějakou věcnou nebo finanční odměnu.

Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou? Na jakém projektu?

Zajímá mne problematika blízkého východu a cizinecké migrace vůbec, takže cizincům

pomáhám s přípravou podkladů pro různé úřady, doprovázím je na místa, kde je potřeba tlumočnick, atd.

Co jste od této činnosti očekávala?

Miluji lidský úsměv a těší mne, když mohu být někomu prospěšná. Jsem ráda, že se mi mnohdy daří usnadnit někomu už tak těžkou životní situaci.

Co Vás na této problematice nejvíce zajímá? (osobnost vězně, denní režim ve vězení, způsob komunikace...)?

Pominu – li fakt, že psaní dopisů je dnes odsunuto do naprostého pozadí a které bych přesto ráda ve svém životě zachovala, je pro mne zajímavé poznávat osobnost člověka, který se ocitl ve specifické životní situaci a vývoj, který lidská psychika zaznamená během výkonu trestu.

Co Vám to přináší? Dozvěděla jste se o sobě něco nového?

Jsem ráda, že si i při svém nedostatku volného času dokážu najít chvíli na užitečnou činnost. Ráda se dozvídám nové věci a učím se navazovat komunikaci a získávat si důvěru lidí, o nichž předem nic nevím, neznám jejich zájmy ani povahu a charakter.

Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) a tomto projektu? Řekla jste jim, že si dopisujete s vězňem? Jaká byla jejich reakce?

Nemám rodinu. Moji přátelé tuto činnost přijali jako prostý fakt, ostatně jsou ode mne už zvyklí na leccos.

Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu využíváte?

Vystudovala jsem klinickou psychologii a řekla bych, že jsem hodně empatická. V životě jsem zažila několik situací, které mne naučily posuzovat ostatní z více než jednoho úhlu pohledu a nedívat se na věci jen jako na černé nebo bílé.

Přimělo Vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice? Co?

Ano, četla jsem pro zajímavost několik příruček o penologii a časopisy o českém vězeňství.

Jak dlouho se projektu věnujete?

Pokud nepočítám tříletou zkušenost s dopisováním si se svým sousedem, potom dva

roky.

Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete tomuto projektu věnovat?

Tato činnost mne po žádné stránce nevyčerpává, takže nevidím důvod, proč se jí nevěnovat jakkoli dlouhou dobu.

Kolik jste už dostala dopisů? Píšete si s jedním nebo s více vězni? Jak často?

Myslím tak kolem patnácti. Píši s dvěma lidmi. S jedním druhým rokem, druhému jsem právě poslala první dopis. Pokud nedojde k nějaké mimořádné výluce, jako je třeba ztráta dopisu, dostávám dopis jednou za měsíc až dva.

Psala jste mu něco o sobě? Jaké témata jste spolu probírali?

O sobě píši jen v takové míře, abych neporušila pravidla projektu. Zná tedy například můj věk, moje názory na různé věci a také moje největší zájmy. Hodně času strávím psaním si o našich zájmech, které máme, shodou okolností společné. Jsou to psi a auta. Píšeme si názory na různé typy aut, rozebíráme technické parametry, atd. Jinak mi sděluje například své plány po propuštění, rozepisuje se o své vině, seznamuje mne s tím, jak zaplňuje svůj čas. Učí se jako samouk angličtinu, takže se mnou konzultuje i to, co mu není jasné.

Víte z jaké je věznice?

Jeden je z Plzně – Borů a druhý z Českých Budějovic.

Píše si pouze s Vámi?

Ano, oba.

Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? O čem Vám píše? Víte něco o jeho rodině?

O jeho rodině vím, jak reagovala na jeho zatčení, vím, o co se zajímá, jaká má životní standard, kde její členové pracují a jak se chystají na jeho propuštění.

Napsal Vám proč je ve vězení?

Ano. Popsal sebekriticky svoje provinění a svou vinu přiznává. Je mu líto, jak daleko to nechal zajít, ale zkušenosti nelituje, protože mu přinesla velké poučení.

Uvedl důvod proč si chce psát?

Uvedl, že potřeboval nějaké rozptýlení, nějaký další stimul, který by mu pomohl zbavit se rutinního života ve vězení. Dalším důvodem byl také fakt, že často se člověk snadněji

svěří osobě, kterou nezná, než vlastní rodině. Potřeboval také nějaký další kontakt se světem „venku“.

Překvapilo Vás něco o čem psal?

Překvapilo mne, že máme mnoho stejných názorů a stejné záliby. Hodně příjemně mne překvapil jeho sloh a dobrá znalost české gramatiky.

Zaujalo Vás v jeho dopisech něco?

Zaujalo mne, že je to upřímný člověk, velmi se staví za práva dětí a zvířat. Jak se vyjádřil pokud by viděl, jak někdo ubližuje nevinnému člověku, nebo týrá zvíře, byl by schopen dopustit se mnohem horšího činu, než za který byl odsouzen. Jakkoli to zní, tímto názorem u mne velmi stoupl v ceně.

Jak vypadá jeho rodinné zázemí?

Myslím, že je to jeho privátní věc a já bych ráda ctíla jeho soukromí. Mohu však říci, že jeho rodina je velmi funkční a vztahy mezi jednotlivými členy jsou v pořádku.

Můžete charakterizovat jeho písmo? Kreslil Vám nějaké obrázky nebo psal básničky?

Překvapilo mne, že má velmi podobný rukopis, jako jedna moje dobrá kamarádka. Když jsem otevřela jeho první dopis, myslela jsem si, že mi píše ona. Básničky mi nepíše, ale občas si nakreslíme nákres kapoty nějakého vozu, o kterém nevíme, jak vypadá.

Co si myslíte o jeho osobnosti?

Myslím, že to není špatný člověk. Řekla bych, že jeho provinění bylo spíš vinou mládí. Věřím, že po propuštění má reálnou šanci žít spořádaně. Jeho morální kodex není nijak pokřivený. Má jasno v tom, co je dobré a co špatné.

Jaké o něm máte další informace?

Zdrojem informací o něm je pouze on sám.

Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil? Jaká pravidla musíte dodržovat?

Byla jsem proškolená pracovníci Dobrovolnického centra. Mezi pravidla, která je nutno dodržovat patří zvolení si jiného jména, které při psaní dopisů používám. Dopisy posílám a dostávám přes Dobrovolnické centrum. Neuvádím žádné informace, které by

mohly být směrnicí k odhalení mé pravé identity. To ale neznamená, že bych si údaje o sobě vymýšlela.

Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? V čem? Necítíte se ohrožena?

Ohrožena se necítím, protože jsem se ještě nesetkala s ničím, co by mne mohlo ohrožovat. Pokud bych nějaké ohrožení vycítila, okamžitě bych své dopisování s dotyčnou osobou ukončila. Za podmínek a pravidel nastavenými v rámci projektu určitě není třeba něčeho se obávat. Kdo se přesto bojí a předpokládá, že si ho vězeň najde například podle grafologického rozboru písma, ten by měl sledovat americké krimiseriály.

Máte možnost účastnit se supervizích setkání nebo s někým konzultovat případné problémy? Řešila jste nějakou problematickou situaci?

Podmínkou pro setrvání v projektu je pravidelná účast na konaných supervizích. Případné problémy nebo nejasnosti se mimo supervize dají řešit také s pracovníci Dobrovolnického centra. Osobně jsem neřešila žádnou problematickou situaci, pokud nepočítám občasné problémy se ztrátami dopisů během odesílání, zapříčiněné poštou.

Jak často supervize probíhají a kdo je vede?

Pokud se nepletu, supervize se konají každého půl roku a trvají přibližně dvě hodiny. Vede je PhDr. Jaroslav Hála, psycholog vazební věznice v Českých Budějovicích a přednášející na ZSF Jihočeské univerzity.

Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?

Tento program by neměl plnit moje očekávání, ale očekávání lidí, na které je zaměřen. Pokud je z dopisů patrné, že pro pisatele je dopisování si se mnou přínosem, jsem spokojená i já. Pokud by na obou stranách nevládla pohoda a musela bych se přemáhat, zřejmě bych kontakt ukončila.

Myslíte si, že to co děláte je užitečné, důležité?

Dokud o to bude mít zájem byť jen jediný vězeň, pak zcela určitě.

Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?

Neřekla bych, že jsem se naučila něco převratného, ale zcela jistě mne slova a názory člověka, se kterým si opakovaně píšu ovlivňují, obohacují, inspirují a nutí k přemýšlení.

Cokoli jiného, co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, Vaše postřehy, myšlenky...

Je dobře, že existují organizace, které se zabývají pomoci lidem, kteří jsou dočasně poněkud sociálně vyčlenění. Na druhou stranu je potřeba mít na paměti, že tam, kam se dostali se dostali díky činnosti nebo skutku, který spáchali za plného vědomí a s přesnou představou o tom, že po zločinu přijde trest.

4.6 Rozhovor s dobrovolnicí „F“

Kolik je Vám let?

41

Jaké máte vzdělání?

Doplňuji si bakalářské.

Čím se momentálně zabýváte? V případě studia jaký obor?

Speciální pedagogika.

Jste svobodná x vdaná?

Rozvedená.

Máte děti?

Ano, dceři je 14 let.

Jak jste se o tomto projektu dozvěděla?

Na internetu.

Co bylo hlavním důvodem pro zvolení tohoto projektu?

Chtěla jsem pomoci, vzhledem k tomu, že bydlím v malé vsi, jsem tento způsob práce považovala za ideální. Zároveň jsem se domnívala, že bych mohla získat praktické zkušenosti s prací s osobami sociálně vyloučenými.

Proč jste se stala dobrovolníkem?

Chtěla jsem nebýt lhostejná, sama jsem prožila co to je, když se k vám okolí otočí zády.

Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou? Na jakém projektu?

Ne.

Co jste od této činnosti očekávala?

Nahlédnu na druhou stranu, najdu pozitivní stránku mého vězně a tím mu umožním náhled na jeho situaci, nalezne tak své místo ve světě. Praktické zkušenosti pro práci se sociálně znevýhodněnými osobami.

Co Vás na této problematice nejvíce zajímá? (osobnost vězně, denní režim ve vězení, způsob komunikace...)?

Vše, co uvádíte, by mne zajímalo, ale dosud jsem nepřišla na správným způsob komunikace s Davidem. Je to velmi mladý člověk a vypadá to, že jej dopisování příliš nezajímá. Byl ve vazební věznici, poté, co byl odsouzen, již nenapsal.

Co Vám to přináší? Dozvěděla jste se o sobě něco nového?

Pouze si uvědomuji, že mám snahu vnucovat můj způsob myšlení jiným. Zároveň mi asi chybí dostatek trpělivosti.

Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) a tomto projektu? Řekla jste jim, že si dopisujete s vězněm? Jaká byla jejich reakce?

Mé okolí se k tomu staví spíše záporně, mají obavy z jakéhokoli kontaktu s tímto prostředím.

Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu využíváte?

Vzhledem k tomu, že se mi tato práce příliš nedaří, mám trochu pochybnosti o svých schopnostech. Nevím, co nabídnout.

Přimělo Vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice? Co?

Četla jsem publikace od PhDr. J. Hály – Bolest a naděje vězení, Úvod do teorie a praxe vězeňství. Žádnou další literaturu na toto téma neznám.

Jak dlouho se projektu věnujete?

Asi od dubna loňského roku.

Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete tomuto projektu věnovat?

Nijak jsem své působení časově neohraničila.

Kolik jste už dostala dopisů? Píšete si s jedním nebo s více vězni? Jak často?

Píše si s druhým vězněm. Ten první již po úvodním kontaktu neodepsal, tento druhý napsal asi jen 4 dopisy.

Psala jste mu něco o sobě? Jaké témata jste spolu probírali?

O sobě jsem mu psala jen všeobecně, píše o existenciálních otázkách, nutím jej, aby hodně četl. Psala jsem mu pár citátů, úryvky z knih, které mne zaujaly a o nichž si myslím, že by mu mohli být k dobrému. Jeho odpovědi se netýkají mých předchozích dopisů, takže mám dojem, jako bych si psala s imaginární osobou.

Víte z jaké je věznice?

Ano.

Píše si pouze s Vámi?

To nevím.

Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? O čem Vám píše? Víte něco o jeho rodině?

Dosud psal jen o svém odsouzení, popsal pár knih, které četl. O rodině nenapsal nikdy nic.

Napsal Vám proč je ve vězení?

Ano.

Uvedl důvod proč si chce psát?

Ne.

Překvapilo Vás něco o čem psal?

Snaží se brát svůj současný život tak, jak to je. Bud' mu to tak vyhovuje nebo v sobě potlačuje, že by mohl dosáhnout něčeho víc.

Zaujalo Vás v jeho dopisech něco?

Jeho dopisy jsou takové prázdné – nebaví jej to nebo v tom nevidí smysl a nebo má strach – nevím.

Jak vypadá jeho rodinné zázemí?

O rodině se nikdy nezmínil.

Můžete charakterizovat jeho písmo? Kreslil Vám nějaké obrázky nebo psal básničky?

Píše velmi úhledně, ale bez obrázků a básniček.

Co si myslíte o jeho osobnosti?

Je pro mne nečitelný.

Jaké o něm máte další informace?

Nic jiného, než co o sobě napsal.

Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil? Jaká pravidla musíte dodržovat?

Byla jsem seznámena se svými právy i povinnostmi koordinátorkou projektu, dostala jsem písemné zásady a doporučení při dopisování s vězni, mám k dispozici mnou podepsanou „Smlouvu o dobrovolnické činnosti“, v níž jsou veškerá ustanovení uvedena.

Pravidla, která musím dodržovat:

- a) Nikdy nezveřejnit své osobní údaje.*
- b) Dodržovat anonymitu i po propuštění z vězně.*
- c) Při kontaktu používat pouze adresu DCH ČB a svou přezdívku.*
- d) Dodržovat mlčenlivost.*

Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? V čem? Necítíte se ohrožena?

Rizika žádná nevidím, ohrožená se necítím. Píšu pod smyšleným jménem.

Máte možnost účastnit se supervizích setkání nebo s někým konzultovat případné problémy? Řešila jste nějakou problematickou situaci?

Supervize jsem se zúčastnila v počátcích dopisování. Neměla jsem dost praktických zkušeností na řešení konkrétní situace. Případné problémy mohu konzultovat s koordinátorkou projektu.

Jak často supervize probíhají a kdo je vede?

2x ročně, vede je psycholog.

Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?

Nedá se říci, že bych měla nějaké přehnané očekávání, překvapuje mne můj komunikační blok.

Myslíte si, že to co děláte je užitečné, důležité?

Snažím se věřit, že ano.

Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?

Tato práce je o toleranci k sociálně vyloučeným jedincům. Chtěla bych do této problematiky více proniknout.

4.7 Rozhovor s vedoucí projektu Vězeňská korespondence

Co bylo prvním impulsem pro spuštění tohoto projektu?

Tato myšlenka nebo ten nápad začal v Praze u pani doktorky Heleny Brabencové, která to tam založila, vlastně pod názvem Pomoc vězňům a potom vlastně jelikož už měla hodně těch zájemců ze strany vězňů, tak to předala vlastně do těch jednotlivých diecézí, aby si každý obhospodařoval jakoby tu svoji oblast. Takže ten projekt v podstatě vzniknul v Praze, nám byl předanej a tady jsme na něj akorát navázali, začli se tomu věnovat a rozjelo se to.

Jak dlouho projekt běží?

V roce 2007 od ledna byla udělaná akreditace u Ministerstva vnitra a od té doby se tento program musí podržovat nějakým pravidlům, pak to chvíli jakoby leželo ladem a začalo to prakticky na podzim v září 2007, kdy proběhlo první školení. To tehdy bylo pod vedením pana doktora Hála a potom jsem už najela na systém, kdy jsem je proškolovala sama pan doktor Hála nám dělal ty supervize. Tam pak startovali asi 4 dobrovolníci s dopisováním a pak nějak postupně se to nabalilo, pak jednu dobu bylo 9 lidí a teďka je 8 a zítra zrovna mám proškolení s další slečnou.

Jaký je o projekt zájem ze strany věznic?

Menší, než kolik bysme měli dobrovolníků. Dobrovolníci o to mají hodně velkej zájem a vězni – buďto se k nim vůbec ta informace nedostane, tak to je zase tady náš úkol, udělat lepší tu propagaci, oslovit znova třeba kaplany, už jsem to dělali tehdy na začátku a pak několik z nich se nám ozvalo nazpět, že ty informace budou vězňům předávat, tak asi znova to udělat, nějaký nový letáčky. V některých věznicích třeba už

funguje ten projekt pod jinou organizací nebo taky pod charitou, ale zkrátka jinak a někteří ti zájemci ze strany vězňů třeba sdělí zájem, ale pak z toho vyplyne nějaký jiný úmysl, že spíš jim o nějakou přímou třeba materiální pomoc nebo že vlastně to dopisování nebylo účelem. Takže zájem je spíš menší. Byli bysme schopni pokrýt větší zájem.

Jakým způsobem jsou o tomto projektu informováni vězni?

Přes kaplany nebo psychology podle toho, koho máme nakontaktovanýho a nebo asi taky, si myslím, že hodně funguje to, že si to mezi sebou řeknou. Protože my teď máme, když jsem to počítala v Kynšperku 5 vězňů, jinak je to z každé věznice po jednom, takže já si myslím, že třeba v tom Kynšperku to funguje tak, že už trochu ví, že to funguje, vidí, že si někdo tam dopisuje třeba už delší dobu... To je teď můj velký úkol na který se chystám trošinku znova na ty věznice se zaměřit.

Spolupracujete s jinými organizacemi, které tento nebo podobný projekt provádějí?

Spolupracujeme. Já jsem měla jednou kontakt, není to ale žádná pravidelná spolupráce, jednou jsem předávala dobrovolníka do Olomouce, tam dělá Maltéžská pomoc právě taky dopisování s vězni, protože on nějak ten mladý muž tehdy tu byl na jihu a nějak zrovna v tu dobu se stěhoval někam právě na tu Moravu někam blíž k Olomouci, tak jsem to domlouvali tam potom, protože kvůli supervízím a tak je lepší, když je to blíž bydlišti. A teďka na podzim loňského roku proběhla schůzka v Plzni s paní Srbovou, což je koordinátora projektu Vězeňská péče, je to taky při charitě a ještě s panem Frankem a ten je zase z arcidiecézní charity v Praze a mají tam taky program Péče o vězně. Tam jsme měli setkání a hodně to bylo o nějaký výměně zkušeností a to byl asi takovej hlavní účel, protože je to zajímavý si to vyslechnout, jak to dělají jiný. Trochu popřemýšlet nad nějakou revizí metodiky tady jak to děláme.

Podle jakých kritérií jsou dobrovolníci do tohoto programu zařazováni?

Hlavní kritérium teď v současné době je nebo musí mít věk nad 26 let z důvodu toho, že je vyšší pravděpodobnost, že ten člověk bude mít nějakou míru osobností zralosti. Většinou jinde je 18 let jenom a dál s nima proběhne klasicky první pohovor vlastně o

motivaci, pak při tom proškolení, tak to trošinku se o tom člověku něco dozvíte a důležitý je, aby měl do toho chuť, motivaci to je v podstatě asi všechno.

Používáte nějaké testy?

Ne, to ne.

Už jste někoho odmítli?

Odmítli jsem ty lidi, co nesplňovali tu hranici 26 let, protože máme těch zájemců dost. Asi jednou když jsme neměli tolik dobrovolníků, tak jsme to řešili tak, že ten člověk navštívil psychologa a tím se to vlastně vyrovnalo, to že nesplňoval ty podmínky když ho ten psycholog doporučil. Párkrát jsem o tom přemýšlela, ale to bylo spíš v průběhu dopisování, že se mi to nezdálo úplně nejlepší způsob, jak ten člověk píše, ale většinou se to tak nějak samo ukončilo a nebyl třeba další vězeň, takže to dobrovolnictví jakoby skončilo. A musíme odmítat i z toho důvodu, že nemáme klienty. Ale s tím se dá spousta věcí dělat.

Řešíte s dobrovolníky jejich problémy při dopisování?

Určitě to s nimi řešíme, protože ty supervize zatím jsou ve frekvenci dvakrát do roka, což je jakoby když něco potom se děje, tak je dlouhá doba, čekat do té supervize, takže buďto, když je to někdy na začátku, kdy já ty dopisy většinou tak pročítám, jak se to rozvíjí nebo jestli tam nejsou nějaké chyby a tak, tak buďto, když se mi to zdá hodně, tak oslovím toho dobrovolníka já, jestli se mu nezdá něco, že je blbě anebo ten dobrovolník, pak mě kontaktuje sám, že něco se mu nezdá. Pak se většinou sejdem a nějak to společně vymyslíme.

Teď nedávno jsme řešili třeba ukrutnou frekvenci dopisů. Už to byl dlouhodobější kontakt a ten vězeň odepisoval strašně rychle potom co mu ta dobrovolnice napsala a plus ty dopisy byly asi osmilstový, to znamená šestnáct stránek přibližně a popsány takovým hustým rukopisem, takže fakt náročný. A teď naposledy přišly tři za sebou, aniž by je ten člověk čekal, jak mu ten dobrovolník odpoví. Tak to už jsme teda nad tím dávali trošku hlavy dohromady a teď se to začíná dít u druhé dvojice.

Dál se řeší strašně moc, že ti vězni mívají po určitý době co ten kontakt se naváže snahu tak nějak to převést do nějaké jiné formy. Jakoby se zamilujou do té dopisovatelky i třeba jí prosí nebo navádí, aby třeba porušila ty pravidla co tady máme

a o kterých vězni ví, protože jim posílám ty brožurky a ještě jim to vždycky znova v dopise píšu. Aby se s nim sešla nebo poslala fotku a tak dál, tak to je docela velký problém. Teďka u jedné dvojice je to tam hodně vyhocený a asi až, jestli se to nebude muset úplně ukončit, protože už to trvá dlouho a určitě je to nepříjemný.

Další velký problém je, že se přerušil kontakt, že najednou ten vězeň přestane odepisovat a teďka taky je víc možností. Buďto se ten dopis někde ztratil na poště, což se občas taky stane nebo vězeň byl propuštěnej a nenapsal to už nebo byl převelen do jiné věznice a taky nám nenapsal už nazpátek novou adresu a nebo už si dopisovat nechce. Takže se chvíli vždycky čeká nějakou dobu, že třeba vězeň má nějakou náročnou situaci a nebo se mu zrovna nechce. Mám hranici tak asi měsíc, že jakoby čekám podle toho jak kdo má frekvenci, pak zkusím se zeptat toho dobrovolníka, jestli by nechtěl napsat další dopis, co se děje a když nepřijde odpověď, tak potom já zase po tom měsíci, tak potom zkusím uhnat kaplana z věznice a vypátrat co se děje. Buď řekne rovnou, že není ve věznici anebo zas další čas, že si s nim o tom třeba promluví, takže se to dost protahuje a někdy se to podaří zachránit, že je v tom nějaký nedorozumění a někdy ten člověk pak o to už třeba nemá zájem.

Občas se stává, že začnou žádat nějaký věci. Známký nebo pastelky nebo tak. Zatím je v pravidlech to, že nic posílat nesmí, ale nedávno jsme zrovna dělali výjimku se známkama. Dobrovolník poslal věžňovi asi dvě nebo tři známky s obálkou, z různých důvodů byla ta výjimka. To dopisování před tím docela dlouhou dobu fungovalo a mluvila jsem o tom s kaplanem a ten taky říkal, že fakt zrovna v tu dobu neměl ty peníze ten vězeň a takže tohle je taky jedna z těch věcí se kterou je třeba zápasit a to ty žádosti o vlastně nějaký drobný materiální věci.

Museli jste spolupráci s nějakým dobrovolníkem ukončit?

Ukončovali jsme pouze jednou a to bylo z důvodu, že vlastně se nerozvinul kontakt s tím vězněm, co si dopisovali a neměli jsme nového člověka. A do toho se tomu dobrovolníkovi změnila nějak pracovní situace a tak dál, takže i na jeho popud se to ukončilo.

Jakými zásadami se musí dobrovolníci řídit? Jakým způsobem je zajištěna bezpečnost ve vztahu dobrovolník – vězeň? Jak korespondence probíhá?

Hlavní je to, že nesmí sdělit svoje jméno, tak to je první zásada. Můžou používat svoje křestní, ale spíš vždycky je vedem k tomu, ať si vyberou nějaký jiný křestní jméno nebo jakoby přezdívku.

Druhá důležitá věc je, že se ty dopisy preposílají přes nás. My jim to přendáme do čistý obálky vlastně a rozpošleme. Takže vlastně není razítko a mají povinnost dbát na anonymitu – nesdělovat žádný osobní údaje co se týkají jich samotných nebo jejich rodiny nebo čehokoliv co by mohlo vést k nějakýmu pozdějšímu pak třeba setkání. Pak nesmí teda v podstatě je teď v současný době pravidlo, že nesmí posílat žádný balíčky a nic do těch dopisů vkládat. V těch pravidlech je i že cokoliv se jim jako nějak nezdá, tak mají povinnost to konzultovat a tak dál.

Jakou máte zpětnou vazbu o tomto projektu ze strany dobrovolníků a ze strany věznic?

Od dobrovolníků z těch supervizí a z toho kontaktu, který s nima mám. Čas od času od kaplanů a to je spíš tak namátkově, když se nám někdo zatoulá, tak ho kontaktuju a při tý příležitosti nějak shrnu, jakoby jak to probíhá a většinou i ten člověk na to nějak reaguje, ale moc děkuju, za inspiraci, protože to by bylo fajn to nějak pořešit.

Jsou Vaše propagační materiály k dispozici ve vězení?

Když jsem dělala tehdy někdy před rokem tu hlavní vlnu tý propagace ve vězení, tak jsem natiskla jenom takový malý letáčky na jakoby reklamu toho programu – propagaci, teď už tam mám dodaný vzadu nějaký ještě psaní, jakoby co to obnáší a tak dál. Takže tohle já jsem posílala těm kaplanům, jestli by to mohli nějak rozhodit mezi ty vězně. Na základě tohohle, když je to zaujme, tak oni se nám mají ozvat na charitu, že by měli o to dopisování zájem. Na to já jim teda pak posílám dopis, že to teda bereme na vědomí a že ať mají trpělivost, než k němu někoho najdeme. A posílám mu brožurku, kde je tenhle program už víc jako popsanej a jsou tam i ty pravidla, aby i ten vězeň věděl do čeho jde a aby i věděl, že zas na druhou stranu i ten dobrovolník taky je nějak vybraněj jakoby, že to není nějak člověk z ulice úplně, ale že i nějak jakoby za něj ručíme trochu.

Tady v českobudějovické diecézi spadá tady jenom Vazební věznice v Českých Budějovicích jenom jedna. A jelikož ten zájem úplně takovej jako nebyl, tak když už jsme to chtěli nějak rozject, aby to trošku fungovalo, tak jsem oslovovala všechny věznice, jestli by o to měl někdo zájem. Někdo mi napsal, že to u nich už funguje, někdo napsal, že je to super, že bude právě ty informace předávat vězňům a tak se to právě stalo, že my vlastně teďka máme vězně jakoby po republice rozházený. Nejvíc v tom Kynšperku, pak Znojmo, Rýnovice, Nové Sedlo a z Budějovic už dva.

Jak byste zhodnotila význam tohoto projektu?

Mně přijde, že význam určitě má. Většinou zůstávají pak v tom projektu vězni, kteří o to dopisování vážně stojí, protože nemají s kým si psát nebo chtějí prostě probrat nějaký věci, ujasnit si co třeba s rodinou nebo blízkějma lidma nemůžou, protože někdy je to tak, že někdy snáz se svěřít někomu, koho neznají. Občas když prostě tam nakouknu do toho dopisu od vězně, tak jsou tam pozitivní zpětný vazby jako od něj. Většinou jsou všichni – za to strašně děkují a tak tohle mi přijde, že je hodně důležitý, když samotnému tomu člověku to takhle se jeví jako příjemný. Určitě když se to podaří takhle udělat, aby to bylo příjemný pro něj, tak určitě je větší pravděpodobnost, že ten kontakt bude mít nějaký pozitivní dopady, i kdyby už jenom nějakým vnitřním třeba přístupem k tomu co udělal nebo naopak zas třeba k tomu co bude, až vyjde třeba z vězení, tak určitě je větší pravděpodobnost, že to bude pozitivní než kdyby to bylo bez toho dopisování a ten člověk třeba byl v kontaktu s těma spoluvězněma.

Kolik dobrovolníků je v tomto programu v současné době zařazeno? Kolik dobrovolníků se věnovalo programu v uplynulých letech?

Teď jich máme 8. Na konci roku 2008 bylo aktivních 8 dobrovolníků. Za rok 2007 jsme jich měli 6.

Cokoli jiného co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, Vaše postřehy, náměty...

Určitě doufám, že až se teď udělá další vlna jakoby tý propagace, takže se třeba ozve dalších několik lidí, tak to bych byla moc ráda, protože ti dobrovolníci o to fakt mají zájem.

5. Diskuze

Při zkoumání projektu Vězeňská korespondence byly jednotlivé otázky koncipované a zaměřené na získání základních informací o osobnostech dobrovolnic, o vztahu mezi dobrovolnicemi a vězni, o vztahu mezi vězněm a jeho rodinou pohledem dobrovolného pracovníka a bezpečnostních aspektů mezi těmito aktéry. Otázky pro rozhovor byly předem připraveny. Pro lepší orientaci v této problematice byl jeden z rozhovorů uskutečněn s koordinátorkou projektu Vězeňská korespondence na Dobrovolnickém centru při Diecézní charitě v Českých Budějovicích. Vzhledem k tomu, že se touto problematikou žádná odborná literatura příliš nezabývá, je možné diskutovat pouze s informacemi z provedených rozhovorů.

Úvodní otázky byly směřovány na zjištění rodinného stavu účastnic a přítomnost dětí v rodině. Domnívám se, že vdané ženy s dětmi budou v korespondenci opatrnější a obezřetnější nežli studentky a ostatní bezdětné ženy. Z celkového počtu šesti dopisovatelek jsou 4 svobodné a 2 rozvedené. Rozvedené ženy mají obě děti. Jedna má dvě děti ve věku 18 a druhé dítě končí studium na vysoké škole, druhá jedno dítě ve věku 14 let. Ostatní dobrovolnice jsou bezdětné.

Při zjišťování prvního kontaktu s tímto projektem byly od účastnic získány různé informace. Studentky univerzity upoutal letáček, který byl vyvěšený na nástěnce ve škole. Dobrovolnice A uvedla: „*Docela mě to chytlo, bylo to tak pěkně napsané. Prostě dopisu děkovnýho, ve kterým vlastně ten klient, ten vězeň děkuje tomu svému dopisovateli za to, že mu pomáhal nějakým způsobem strávit ten jeho pobyt ve vězení. Tak mě to zaujalo, protože mě nikdy nenapadlo, že tadyten typ lidí, by taky někdy zkrátka potřeboval pomoc, že by se moč cejtít sám, takže z tohohle důvodu.*“ Další tři dobrovolnice cíleně vyhledávají programy Charity ČR. Z toho jedna si informace o tomto programu vyhledala sama aktivně na internetu, zbylé dvě sledují letáčky a vývěsky přímo v budově charity (jedna s projektem začala z důvodu nezaměstnanosti). Zaujala mě také odpověď dopisovatelky F, která již před vstupem do tohoto programu měla zkušenost s vězeňskou korespondencí (dopisovala si se svým sousedem, který byl ve vězení, po dobu tří let). „*Zamilovala jsem se totiž do jeho psa, kterého mi, než odešel*

k výkonu trestu dal. Začala jsem mu tedy posílat fotky a psát novinky, týkající se všech mých psů.“

Zajímavé se také ukázalo vnímání dobrovolnictví. Pohledem dobrovolnic je pomoc jiným lidem vnímána jako přirozená součást lidského života. *„Pořád si tak říkám, že když budu někomu pomáhat, tak se mi to všechno jednou vrátí. Jsem mladá a mám přece sílu něco vytvořit nebo něco předat. Prostě věřím, že když někomu budu pomáhat, tak zase někdo třeba pomůže jednou mně. Teda doufám aspoň. Prostě věřím, že se mi to všechno jednoho krásného dne vrátí.“* (dobrovolnice A). Její pohled na věc se jeví jako silně sociální možná až utopistický, což může být způsobeno jejím mladým věkem.

„No, já to ani jako tak neberu. Spíš mě zaujal ten nápad, mně to prostě přišlo jako bezvadnej nápad. Vlastně ty lidi mají - jsou v hodně jako těžký roli bych řekla. A myslím, si, že je dobrý těm lidem pomáhat. Ten prvotní impuls byl v tom, že jsem si říkala dyť to je výbornej nápad. Je to potřeba, já chci mluvit s tím člověkem. Ale já to stejným procentem dělám i pro sebe. Já se tím učím tady, dyť je to padesát na padesát. Je to stejně obohacující pro mě jako to může bejt pro jiný.“ (dobrovolnice B)

„Já to vnímám tak, já si nemyslím, že tahle oblast toho nebo tato část charity toho dobrovolnictví, že by byla taková strašně veliká oběť. Že hodně toho dávám, to zas ne. Já jsem takový okraj si myslím, tady se jedná spíš o nějakou takovou pomocnou nebo podanou ruku nějakou, ale mě to zas až tak moc nestojí. Já myslím, že je spousta jiných lidí, kteří na charitě nebo nejen na charitě, dělají úžasné věci pro druhé. Já jsem taková jedna z těch posledních. Jsem ráda, že aspoň něco malého můžu dělat.“ (dobrovolnice D)

„Myslím, že člověk by se neměl omezovat pouze na činnosti, za které dostane nějakou věcnou nebo finanční odměnu.“ (dobrovolnice E).

Některé dobrovolnice berou tento projekt jako vhodné seznámení s další cílovou skupinou a získání zkušeností pro budoucí profesní kariéru. *Zaujali mě na tom ti vězni. Jako že mě ty lidi prostě bavěj a chci s nima pracovat třeba taky jednou. Takže jsem chtěla nějaký zkušenosti nebo tak. Prostě se s nima seznámit.“* (dobrovolnice C)

Více než polovina dotázaných (4 z 6) má předchozí zkušenosti s dobrovolnickou činností. Dvě dobrovolnice pomáhají cizincům (příprava podkladů na úřady, doprovod, výuka českého jazyka a tlumočnictví), další se podílela jako dobrovolnice v K-centru, dále se objevila pomoc seniorům nebo lidem s tělesným postižením.

Rozdílný úhel pohledu je patrný v oblasti očekávání od tohoto projektu. Některé dobrovolnice do projektu „vletěly rovnýma nohama“ hlavně ze zájmu, jak budou umět s uvězněným člověkem komunikovat. Jiný názor poskytla dobrovolnice A: *„No někde se to dobro, který já jim dám musí přece projevit. Myslím jako resocializační účinky, změny hodnot, smíření a takovýchle věci. Jinak by to přece nemělo celý smysl?“* Podobný názor měla i dopisovatelka F: *„Nahlédnu na druhou stranu, najdu pozitivní stránku mého vězně a tím mu umožním náhled na jeho situaci, nalezne tak své místo ve světě.“*

Další otázka pátrala po tom, co je pro dopisovatelky na této problematice nejzajímavější. Nejčastěji zazněla odpověď, že nejzajímavější na projektu je způsob komunikace s vězněným člověkem. Dalším důvodem bylo poznání osobnosti vězně. *Určitě mě zajímalo, jaký osobnosti, jaký vlastně charaktery lidí se tam dostávají do vězení a hlavně i jaký typ lidí má o tenhle program zájem, že jo.* (dobrovolnice A). Dobrovolnice E se nad touto otázkou zamýšlela hlouběji: *„Je pro mne zajímavé poznávat osobnost člověka, který se ocitl ve specifické životní situaci a vývoj, který lidská psychika zaznamená během výkonu trestu.“*

„Takže já to vnímám, že já nabízím tu možnost setkat se s něčím jiným. Kontaktovat se, dotknout se i něčeho jiného s čím třeba oni nemuseli být ve styku, já nevím, třeba byli, ale nejsou na to stavění to vnímat. Je to taková nabídka toho kontaktu s jiným světem, s jiným myšlením, s jinýma hodnotama. To je to, co já třeba můžu nabídnout. Proto to asi dělám.“ (dobrovolnice D)

Ze vztahu co přináší dopisovatelkám tento projekt vyšly najevo zajímavé skutečnosti. *„No, mě to přináší velký jako, hodně velké poznatek. Největší poznatek kterej mi to přináší je ten, že si uvědomuju kolik vlastně zbytečnejch informací člověk neustále o sobě udává. A ne proto, že by je ty druhý museli jako nemohli vědět, že by to bylo nějaký tajemství. Ale že vlastně pořád říká spoustu zbytečnejch věcí. Zbytečně osobních věcí. Že tady vlastně díky tý korespondenci vlastně jsem se musela naučit se*

tomu vyhybat, protože zkrátka je to v zájmu teda smlouvy a nějaký osobní ochrany. Zjistila jsem, že to je úplně krásně možný. Že to je, že to je jako zase jinej způsob komunikace. Jako tohle je pro mě hodně zajímavý.“ (dobrovolnice B)

Další dopisovatelka uvedla, že si uvědomuje svou snahu vnucovat jiným její způsob myšlení. Zajímavý je i názor dobrovolnice A, která uvedla, že je pro ní překvapením, že jí i člověk, kterého osobně nezná dokáže svými názory pořádně naštvat.

Překvapující bylo zjištění velmi negativních reakcí okolí dopisovatelek na tento projekt. S negativní reakcí se setkala přesně polovina dobrovolnic.

„No tak, táta mi řek, že jsem blbá, že je to blbost jako to dělat, že s tím nesouhlasej.“ (dobrovolnice C)

„Mé okolí se k tomu staví spíše záporně, mají obavy z jakéhokoli kontaktu s tímto prostředím.“ (dobrovolnice F)

„Tatínek byl teda naštvanej, co jsem za blázna, že zase chci pomáhat někomu, kdo o to vůbec nestojí...Tatínek starej skeptik tomu jako nevěří a říká, no ten si tě najde, to já bych nikdy neudělal. Všichni mi tvrdili, že jsou nenapravitelní, že to s nima nemá smysl.“ (dobrovolnice A)

Ostatní dopisovatelky se s nepochopením od rodiny či přátel nesetkaly, jedna uvedla, že o tom vůbec nikoho neinformovala, protože to nepovažuje za důležité. Předpokládám, že negativní reakce u dvou mladých dobrovolnic (studentek Jihočeské univerzity) jsou způsobené hlavně strachem a obavami jejich rodičů.

S problematikou vězeňství se při vstupu do projektu seznámila polovina dotazovaných (prostřednictvím časopisu České vězeňství a knih Bolest a naděje vězení a Úvod do teorie a praxe vězeňství, jejichž autorem je PhDr. J. Hála a dalšími penologickými tituly), druhá polovina nečetla nic: *„Ne, to pro mě vůbec není důležitý. Pro mě je důležitý, ten člověk prostě jako originál a to je pro mě prostě nejdůležitější“ – dobrovolnice B).*

Doba písemného kontaktu se u jednotlivých respondentek liší. Nejkratší kontakt mezi vězněm a dobrovolnicí trvá přibližně tři čtvrtě roku, nejdelší je dobrovolnicí uveden nepřesně (něco mezi 2,5 až třemi roky). Všechny dopisovatelky se shodně ve svých odpovědích vyjadřují, že pokud bude zájem ze strany vězně a bude dostatečná

nabídka, vidí tento projekt jako velmi dlouhodobou záležitost s časově neohraničeným horizontem. 4 dobrovolnice si dopisovaly se dvěma vězni najednou, ale ve dvou případech přestal druhý vězeň odepisovat. Koordinátorka Prokopová v rozhovoru uvedla, že přerušování kontaktu je jedním z problémů, které při korespondenci může nastat. Důvody jsou: ztráta dopisu na poště, vězeň byl propuštěn a nenapsal nebo byl převelen do jiné věznice nebo si prostě dopisovat už nechce.

Nejvíce mne zajímala otázka, co dobrovolnice píšou lidem, kteří se nacházejí ve vězení, když nemohou psát žádné konkrétní informace o své osobě? K tématu korespondence za mřížemi se vyjadřuje Bajcura (1999, str. 77): „Znám dobrovolníky, kteří se dali na dopisování s vězni na základě různých humanitárních pohnutek, nejčastěji křesťanských. Četl jsem i jejich korespondenci. Kdo ji nezná, myslí si, že je tam samé nudné povídání o víře, nápravě, pokání, spáse... Píší si o všem možném, co je normální v normálním životě, ale ve věznici to prostě není.“

Z vyprávění dobrovolnic vyplynuly různé taktiky při psaní jejich prvních dopisů. „*Já jsem se spíš ptala, protože jsem vlastně o tý věznici víceméně nic nevěděla. Tak jsem se ho spíš ptala, jsem se mu tam snad i omlouvala, že se tolik ptám, že mě zajímalo, prostě jak vlastně tam vypadá vůbec ten život v té věznici. Abych věděla co vlastně jako o čem se s ním můžu bavit, jestli má přístup – přístup třeba k informačním zdrojům jako k televizi nebo co ho vlastně zajímá, jestli se dívá na filmy, co ho třeba zaujalo nebo jestli – jako jestli ho to ten pobyt tam přivádí prostě k nějakým novým myšlenkám nebo jestli na něco prostě přišel, za tu dobu. Spíš jsem mu dávala hodně otázek, abych trošičku trošičku jako ho poznala a věděla vlastně co by ho zajímalo, no. Abych ho, abych ho nějak nenudila.*“ (dobrovolnice B). Stejná dobrovolnice po zkušenostech s prvním vězněm uplatňovala zcela jiný způsob při dopisování s dalším vězněm: „*A nepsala jsem mu příliš dlouhý, protože jsem nějak měla potřebu trošičku taky vědět, kdo to je najednou... že bych právě potřebovala aspoň trošku něco vo něm vědět, abych věděla jakoby s kým jsem v kontaktu, no.*“

„*Vždycky ty první dopisy jsou tak hrozný, já vůbec nevím, co jim tam mám psát. Takže většinou popisuju na půl strany nějaký zážitek, co se mi jako stalo a je to takový zvláštní prostě. Píšu tak dvě stránky na počítači, oni třeba dvanáct.*“ (dobrovolnice A)

Další dobrovolnice volí zase trochu jiný přístup, v jejích dalších odpovědích se často objevují odkazy a zamyšlení se nad filozofickými tématy. *„Říkám mu spíš takový ty svoje pocity z tohoto světa, svoje hodnoty a spíš reakce na něj. O sobě nepíšu jako že abych se o sobě rozepisovala. Spíš jako vezmu si ten jeho dopis, přečtu si ho, zamyslim se nad tím a začnu psát. Já se snažim moc netlačit, moc nemoralizovat. Ale to samozřejmě tak jako nenápadně, já mu píšu ty svoje myšlenky, jak já to vnímám, jak já to vidím a pak zase řeknu – ale ono ne vždy... Takže jsem daleko takového nějakého moralizování“* (dobrovolnice D)

„O sobě jsem mu psala jen všeobecně, píši o existenciálních otázkách, nutím jej, aby hodně četl. Psala jsem mu pár citátů, úryvky z knih, které mne zaujaly a o nichž si myslím, že by mu mohli být k dobrému.“ (dobrovolnice F)

Dobrovolnice E zjistila při kontaktu s vězněm, že mají podobné koníčky: *„Hodně času strávím psaním si o našich zájmech, které máme, shodou okolností společné. Jsou to psi a auta. Píšeme si názory na různé typy aut, rozebíráme technické parametry, ... občas si nakreslíme nákres kapoty nějakého vozu, o kterém nevíme, jak vypadá.“*

Domnívala jsem se, že dobrovolnice budou vědět ve které věznici se „jejich“ dopisovatel nachází. Na tuto otázku jsem nedostala jednoznačnou odpověď. Sice jedna polovina (3 z 6) dobrovolnic uvedla přesný název věznice, druhá polovina si vůbec nebyla jistá. Na základě zjištěných skutečností usuzuji, že tato informace zřejmě pro účastnice projektu není až tak důležitá.

Dále jsem se respondentek dotazovala, zda ony samy jsou jedinými osobami se kterými si jejich svěřenci dopisují. Pouze jedna dobrovolnice uvedla, že se její vězeň občas stýká se svou matkou (dále uvedla, že vězně navštívil jeho kamarád), ostatní dobrovolnice byly názoru, že si vězni pravděpodobně dopisují pouze s nimi a jsou bez kontaktů od rodin nebo předpokládají z projevu vězně, že jiné kontakty vězeň nemá. Odpověď na tuto otázku byla ověřována kontrolním dotazem s cílem vypátrat, jak vypadá rodinné zázemí vězňů.

V tomto případě se výpovědi dobrovolnic od první otázky příliš nelišily. Pouze dopisovatelky E a D potvrdily kontakt vězně s jeho rodinou, v ostatních případech jsou vězni zcela od svých rodin odříznuti nebo se o své rodině vůbec nevyjadřují.

„On se právě s rodinou jako nestýká. Že ta rodina vlastně ho nechala, jako že se od něj odtrhla, po těch všech problémech, takže s nima právě v kontaktu vůbec není.“ (dobrovolnice C)

„Právě ten první neměl žádné kontakt s rodinou, takže si myslím, že mu bylo i dost smutno... a tenhle druhý, taky nemá žádné kontakty. Že jako o rodičích a sourozencích se vůbec nebaví.“ (dobrovolnice A)

„O rodině nenapsal nikdy nic.“ (dobrovolnice F)

Opačný případ nastal u dobrovolnice E: *„Myslím, že je to jeho privátní věc a já bych ráda ctíla jeho soukromí. Mohu však říci, že jeho rodina je velmi funkční a vztahy mezi jednotlivými členy jsou v pořádku.“*

Ke vztahu vězně a jeho rodiny se při rozhovoru vyjádřila i koordinátorka projektu Prokopová: *„Většinou zůstávají pak v tom projektu vězni, kteří o to dopisování vážně stojí, protože nemají s kým si psát...“* Také vězeňský kaplan z věznice Heřmanice ve svém článku v časopise České vězeňství popisuje ve stručnosti svůj všední den: *„Pak si připravuji pozdravy pro vězně rozseté po různých věznicích. Připravenou sváteční úvahu nakopírují po obědě na podatelně a pak připojím pár osobních slov. Pro mnohé jsem jediná osoba, která se o ně zajímá.“* (Kočnar, 2007).

Dále bylo zjišťováno, zda jsou dobrovolnice seznámené s tím, pro jaký trestný čin byli jejich svěřenci uvězněni a zda je to pro ně samotné nějakým způsobem významné. Naprosté většině dopisovatelek se vězni svěřili. *„Popsal sebekriticky svoje provinění a svou vinu přiznává. Je mu líto, jak daleko to nechal zajít, ale zkušenosti nelituje, protože mu přinesla velké poučení.“* (dobrovolnice E)

„No, tak jako naznačil, že mi to řekne časem, až to jako přijde nějak. Ale já tak. No napsal mi jako ty trestný činy, jako že jak se to jmenuje v tom trestním zákoně, to jo. Ale co přesně nebo jak dlouho to trvalo, jako co se přesně stalo, to mi ještě neřek.“ (dobrovolnice C)

„Napsal mi to ten první a toho druhého jsem se neptala a ani nemám potřebu se ho ptát. Takže to spíš nechám na něm. To je zase úplně jinej člověk...“ (dobrovolnice B)

Jednoznačné odpovědi se objevovaly při zjišťování důvodu proč si chce vlastně vězeň dopisovat. Pouze jeden vězeň důvod korespondence neuvedl, další reagoval na

nabídku vězeňského kaplana, ale nepsal se přímo proč. Ostatní vězni se do projektu zapojili z důvodu kontaktu se „světem venku“, krácením si času ve vězení, z pocitu osamění, hledání jiného názoru nebo jsou rádi, že si s někým mohou psát. „*No, ten první mi psal, že, že si chce prostě zkrátit – zkrátit přeci jenom tu ten pobyt a že samozřejmě, že si taky nepamatuju přesně, ale něco v tom smyslu, že má ještě ten já nevím zbytek toho trestu, něco přes rok a že by si to chtěl tímto jako by zkrátit, no. Že vlastně není v komunikaci s nikým.*“ (dobrovolnice B)

„*Uvedl, že potřeboval nějaké rozptýlení, nějaký další stimul, který by mu pomohl zbavit se rutinního života ve vězení. Dalším důvodem byl také fakt, že často se člověk snadněji svěřil osobě, kterou nezná, než vlastní rodině. Potřeboval také nějaký další kontakt se světem „venku.*“ (dobrovolnice E)

„*No, že tam je právě sám, že nemá s kým mluvit a že chce mít kontakt s venkem. Že chce mít prostě někoho venku. A právě jak asi nemá tu rodinu, prostě se cejtíl sám. Že mi to přijde takový, že spíš on se potřebuje spíš vykecat.*“ (dobrovolnice C)

V rozhovorech dobrovolnice častokrát dávaly dohromady osobnost vězně s jeho písemným projevem a používaly jej jako měřítko (hodnocení) osobnosti vězně. „*Ten první se mi zdál spíš takovej jako primitivní. Ten byl nebo měl nějaký učiliště a bylo to znát i na jeho projevu i na jeho písmu a na gramatice. V tom prvním dopise, kterej mi napsal, tak ten byl ještě hodně pěkně napsanej a pak se to zhoršovalo a psal tam hrozně moc chyb. Ale člověk to pak jako přijmul, prostě jako součást jeho...*“ (dobrovolnice A). Podobným způsobem hodnotí i druhého vězně: „*Je teda v porovnání s tím prvním je vzdělanej, hodně. Používá krásný větný konstrukce a snad žádnou jako chybu tam ani nemá. Píše dobře i čárky proboha.*“

„*U toho prvního kluka bylo už podle písma vidět, že ten člověk byl takovej jednodušší a teď za toho druhýho jsem ráda v tom smyslu, že cítím, že mu budu jako by lépe rozumět a že ten člověk mi bude mnohem bližší.*“ (dobrovolnice B)

„*Je to strašně zajímavé, protože si myslím za jedno on má i pěkné písmo docela na kluka. A jsou tam takový jakože mi to úplně přesně nezapadá, že na jednu stranu mi přijde dost inteligentní a na druhou stranu zaostalej. Takovej zřejmě on má přirozenej*

intelekt, ale není rozvinutej.“ (dobrovolnice D). Další dopisovatelka (F) byla příjemně překvapena slohem vězně a dobrou znalostí české gramatiky.

Prokopová (2009) ve své zprávě o projektu popisuje dvě fáze vývoje mezi dopisovateli. Počáteční fází je seznamování, představování a vzájemné oťukávání, v další fázi vězeň stojí o navázání partnerského kontaktu nebo nastává období sdělování si životních příběhů. Tyto fáze dokládají odpovědi respondentek: *„Ten první mi napsal dvanáctistránkový dopis o českém soudnictví. Bylo to ale strašně manipulativní. Psal mi, že mu chybí holka a že by mě chtěl jako svojí holku, prostě chtěl, abych s ním začla sympatizovat. Že by si se mnou určitě rozuměl... Tam byly takový ty záležitosti jako že bych chtěl, abych byla jeho dívka a tak, no. Tak to mě překvapilo, ale jenom asi napoprvé, když jsem to četla, tak jsem byla zhrožená, kam se to vlastně dostalo, ale pak když si to člověk uvědomí, že ten člověk tam je osum let a je to prostě mladej kluk tak je to jasný, no.* (dobrovolnice A)

„Jako že, to jsme měli i jako problém, že to bylo hrozně osobní. Jako že: A co kdyby jsme se jednou vzali? A napadlo tě, že bysme se někdy potkali? Že to bylo jako takhle, což mi dost teda vadilo a nevěděla jsem jako co s tím.“ (dobrovolnice C)

Ostatní účastnice projektu se o tom, že by s nimi chtěl vězeň navázat nějaký bližší kontakt nezmínily. Dobrovolnicím A a C je 21 a 22 let, což je sice v rozporu s obecnými pravidly pro vstup do tohoto projektu (věková hranice pro dopisovatelství činí 26 let), ale v těchto případech „zralost osobnosti“ dobrovolníka posuzuje psycholog. Je možné, že vězni tyto taktiky zkoušeli právě z tohoto důvodu.

Jako nepochopitelný se také může zdát vztah mezi vězněm dopisovatelem a jeho spolubydlíci. *„Taky už jsem se párkrát ptala jako co jeho spolubydlíci, ale na to mi nikdy neodpověděl. Nevím, jestli s někým bydlí nebo je tam sám. Ale o těch lidech tam vůbec nepíše.*“ (dobrovolnice C). Ostatní dobrovolnice uvedly, že jejich vězeň označil své spolubydlíci jako nezajímavé a nemá si s nimi co říct anebo se o nich během celého kontaktu nezmínil.

Z rozhovorů vyplynulo, že všechny dopisovatelky prošly buďto individuálním nebo skupinovým proškolením pracovníci Dobrovolnického centra při Diecézní charitě v Českých Budějovicích. Je s nimi uzavřena smlouva o dobrovolnické činnosti a

mají povinnost účastnit se supervizních setkání, která se konají dvakrát ročně pod vedením vězeňského psychologa PhDr. J. Hály. Pokud mají jakékoli problémy, mohou se kdykoli obrátit na pana doktora Hálu nebo na koordinátorku projektu.

Co se týká bezpečnosti projektu ve vztahu mezi vězněm a dopisovatelkou, dobrovolnice se necítí být žádným způsobem ohroženy. *„Ohrožena se necítím, protože jsem se ještě nesetkala s ničím, co by mne mohlo ohrožovat. Pokud bych nějaké ohrožení vycítila, okamžitě bych své dopisování s dotyčnou osobou ukončila. Za podmínek a pravidel nastavenými v rámci projektu určitě není třeba něčeho se obávat.“* (dobrovolnice E)

„Rizika žádná nevidím, ohrožená se necítím. Píšu pod smyšleným jménem.“ (dobrovolnice F)

„Právě že jako nepřijde mi to nebezpečný. Za první, že to chodí přes tu charitu, takže on vlastně neví odkud' já mu to posílám a za druhý tam mám jiný jméno, takže ani neví, jak se jmenuju.“ (dobrovolnice C)

U ostatních dobrovolnic se objevily naprosto stejné důvody, žádné možné ohrožení si nepřipouštějí. Má domněnka, že ženy s dětmi budou při korespondenci opatrnější, se tedy nepotvrdila.

Některé dobrovolnice poukázaly i na různé literární projevy vězňů: *„Už asi 3x mi napsal básničku. Jednou mi to i vybarvíčkoval, ne že by tam kreslil něco, ale bylo to barevné. Psal takový ty vnitřní pocity, jak stromy, ptáci, lesy, takový ty myšlenkový pochody. Nebylo to epické, bylo to lyrické.“* (dobrovolnice D)

„A on i skládal texty, takže mi i posílal básničky třeba. Bylo to vo tom, jak je strašně nešťastnej a takový ty, ale nebyly to nějaký kraviny. Byly to, mělo to docela smysl a bylo to docela dobrý. Jo, a teď mě úplně rosekal, v posledním dopise na každým listě jsem měla růži. Normálně omotanou nějakým hadrem a namalovanou jako na každým listě toho dopisu. Tak to mě jako překvapil a fakt byly jako hrozně hezký.“ (dobrovolnice C)

S výtvarnou činností vězně se setkaly ještě další dvě dopisovatelky.

Jak vlastně vypadá pohled na vězně očima jejich dopisovatelek? Všechny mají jiné zkušenosti: *„No, řekla jsem si jako jo, je to hodně hrozný, to co udělal, ale proč mu*

nedat tu druhou šanci. Vězni jsou vlastně odsouzený dvakrát. Jednou soudem a pak je odsuzuje pořád společnost.“ (dobrovolnice A)

„Zaujalo mne, že je to upřímný člověk, velmi se staví za práva dětí a zvířat. Jak se vyjádřil pokud by viděl, jak někdo ubližuje nevinnému člověku, nebo týrá zvíře, byl by schopen dopustit se mnohem horšího činu, než za který byl odsouzen. Jakkoli to zní, tímto názorem u mne velmi stoupl v ceně. Řekla bych, že jeho provinění bylo spíš vinou mládí. Věřím, že po propuštění má reálnou šanci žít spořádaně. Jeho morální kodex není nijak pokřivený. Má jasno v tom, co je dobré a co špatné.“ (dobrovolnice E)

„Myslím si, že tak jako docela je to zajímavý sledovat, jak se ten člověk jako mění. On je takovej fakt jako roztomilej a myslím si, že pokud to není přetvářka..., tak si myslím, že má velkou šanci, ten svůj život změnit aspoň do určité míry. Podle toho jak to teda píše...“ (dobrovolnice D)

„Já už třeba teď mám pocit, jako že je to známej. Že už to jako není nijak oficiální jakože součást projektu, ale je to prostě člověk, kterého já znám, kterej zná mě nebo tak a kterej mi občas napíše, že jako je rád, že si jako píšeme a že mu to něco dává a že si na něj prostě zvykám.“ (dobrovolnice C)

Podobným způsobem se vyjádřila i respondentka B: *„Je potřeba právě přijmout předem, že kdyby si člověk s někým psal třeba delší dobu, že by se třeba moč hůř srovnávat s tím, že se skutečně s tím člověkem nikdy neuvidí.“*

Co si tedy účastnice z tohoto projektu odnášejí? *„Že si člověk o sobě uvědomí, že jako snad umí být i tolerantnější, než si kdy myslel. Já si teda myslím o sobě, že jsem hodně tolerantní už tak, ale je to asi jo, asi jsem tolerantnější.“ (dobrovolnice A)*

„Hm, asi že víc přemejšlim o tom, co komu říkám. Jako že ze začátku jsem měla hroznej problém dodržovat jako co ještě se hodí abych mu řekla a co už ne. Jako dřív jsem to prostě nějak neřešila a prostě jsem každému všechno na sebe řekla, protože proč ne? Ale jako přemejšlim o tom, tak asi v tom.“ (dobrovolnice C)

„Nó, asi možná možná jsem si uvědomila, že ani není potřeba se na určitý věci ptát, že to není pro mě důležitý. Já třeba vůbec nepotřebuju vědět, proč ten člověk tam je. Jako mě by asi zajímalo se dostat ještě prostě hloubš jako do toho jako k tomu kořenu proč tady ty situace vznikaj?“ (dobrovolnice B)

„Neřekla bych, že jsem se naučila něco převratného, ale zcela jistě mne slova a názory člověka, se kterým si opakovaně píšu ovlivňují, obohacují, inspirují a nutí k přemýšlení.“ (dobrovolnice E)

Pokud je možné zanalyzovat dovednosti či schopnosti, které dobrovolnice při dopisování uplatňují nebo poskytují, lze je shrnout do základních bodů jako je: otevřenost, naslouchání, schopnost komunikace a empatie.

V rozhovoru koordinátorka projektu přiznala, že ze strany věznice je o dopisování menší zájem než ze strany dobrovolníků a z tohoto důvodu se chystá zahájit další vlnu propagace po českých věznicích. Problematikou projektu Vězeňská korespondence se zabýval na svém jednání také Poradní sbor ředitelky Vazební věznice v Českých Budějovicích dne 30.10.2008.

Závěrem bych dodala ještě několik slov, kterými zakončila náš rozhovor vedoucí projektu Vězeňská korespondence: *„Občas když prostě tam nakouknu do toho dopisu od vězně, tak jsou tam pozitivní zpětné vazby jako od něj. Většinou jsou všichni – za to strašně děkují a tak tohle mi přijde, že je hodně důležitý, když samotnému tomu člověku to takhle se jeví jako příjemný. Určitě když se to podaří takhle udělat, aby to bylo příjemné pro něj, tak určitě je větší pravděpodobnost, že ten kontakt bude mít nějaký pozitivní dopady.“*

Cílem práce bylo tedy zjistit, jak je projekt Vězeňská korespondence rozvíjen v podmínkách českého vězeňství. Na základě odpovědí jednotlivých dobrovolnic a vedoucí tohoto projektu je možné vyslovit, že **vzrůstající zájem o dopisování z obou stran, zvyšující se počet dopisujících si dvojic a spolupráce s několika věznicemi svědčí pro slibný rozvoj projektu s pozitivními odezvami od jeho jednotlivých účastníků.**

Dalším cílem bylo zjistit, jak dobrovolní pracovníci prožívají hrozící rizika spojená s účastí v projektu. **Odpovědi jednotlivých dopisovatelek jednoznačně dokládají, že se dobrovolnice necítí být jakkoli ohroženy žádnými riziky.**

Co se týká rodinného zázemí účastníků, bylo výzkumem zjištěno, že **do projektu vstupují vězni bez funkčního rodinného zázemí.**

Dalším úkolem bylo zjistit, zda jsou v projektu Vězeňská korespondence zapojeni penitenciární psychologové. **Výzkum prokázal aktivní účast psychologa, který je zároveň i supervizorem a kontaktní osobou v případě problémových situací.**

Nedostatečná spolupráce se však objevila na straně vězeňských pracovníků – kaplanů. Ukázalo se, že pracovnícům dobrovolnického centra chybí od těchto pracovníků zpětná vazba.

Po zpracování této práce mohu stanovit tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Do projektu Vězeňská korespondence vstupují vězni bez funkčního rodinného zázemí.

Hypotéza 2: Charita ČR má od vězeňských kaplanů nedostatek informací o průběhu projektu.

Hypotéza 3: Dobrovolnice účastnící se projektu se cítí v rámci nastavených pravidel bezpečně.

Domnívám se, že cíl práce byl splněn.

6. Závěr

Předkládaná studie si kladla za cíl zmapovat projekt Vězeňská korespondence prostřednictvím dobrovolných pracovníků, kteří se tomuto projektu věnují.

Při analyzování tohoto programu metodou individuálních rozhovorů byly sledovány ještě další aspekty. Výzkum směřoval k odhalení možných obav dobrovolných pracovníků z hrozících rizik, dále se zaměřoval na vězně s cílem vypátrat, jak vypadá jejich rodinné zázemí. Během dotazování byla rovněž zmíněna otázka zapojení penitenciárních psychologů do tohoto projektu.

Výzkumu se zúčastnilo 6 dobrovolnic, které jsou zařazené v projektu Vězeňská korespondence při Diecézní charitě v Českých Budějovicích. Pro komplexnější pohled na tuto problematiku byl uskutečněn ještě jeden rozhovor s koordinátorkou tohoto specifického projektu.

Na základě zjištěných skutečností, které dokládají odpovědi jednotlivých respondentek, je možné stanovit následující tvrzení:

Od počátku zahájení projektu se postupně zvyšuje zájem o dopisování na obou zúčastněných stranách, přesto u dobrovolníků je zájem stále převažující. Tuto skutečnost dokládají také počty přeposlaných dopisů, kdy v roce 2008 byl zaznamenán jejich rapidní nárůst oproti roku předchozímu. **Výsledky analýzy tedy přispívají k příznivému rozvoji tohoto dobrovolnického projektu.**

Z výzkumu dále jednoznačně vyplynulo, že se **účastnice projektu Vězeňská korespondence necítí být ohroženy žádnými riziky**. Bezpečnostní pravidla nastavená tímto programem byla pohledem dobrovolných dopisovatelek shledána jako naprosto dostačující.

Při analyzování vztahů mezi vězněm a jeho rodinou je možné konstatovat, že **do projektu vstupují vězni bez funkčního rodinného zázemí**. Vězni účastníci se tohoto projektu jsou většinou od svých rodin zcela odříznuti a nemají žádné jiné sociální kontakty.

Zapojení penitenciárního psychologa a poskytování pravidelných supervízi se v tomto projektu ukazuje být velmi systematicky propracované a funkční. Je

zapotřebí instruovat a pravidelně proškolovat účastnice na možné způsoby taktizování, manipulace a nástrahy ze stran jejich dopisujících si protějšků.

Jediným úskalím, které je možno v tomto projektu vyzorovat, je malý zájem o dopisování ze stran vězňů a chybějící zpětná vazba ze strany vězeňských kaplanů. Proto považuji za důležité vypracování nové kampaně a propagaci tohoto projektu. Oslovení vězeňských kaplanů, seznámení je s výsledky výzkumu a možné rozšíření spolupráce s dalšími věznicemi je cestou k rozvíjení pomoci osobám ve vězení.

Tato práce by měla být přínosem také pro pracovníce Dobrovolnického centra, které realizují tento projekt a doufám, že poslouží jako odrazový můstek pro jeho další propagaci.

Tento program je unikátní formou poskytování pomoci a podpory vězněným osobám při reintegraci do společnosti. Práce by měla oslovit i pracovníky Vězeňské duchovenské péče či další pracovníky v oblasti vězeňství, kteří se podílí na přímé práci s vězni uvnitř vězeňského systému.

Po zpracování této problematiky byly stanoveny hypotézy. Považuji za vhodné, aby jejich platnost byla prověřena následným výzkumem za využití kvantitativních metod a postupů.

7. Seznam použitých zdrojů

1. ASHER, G. B. Jak se mladí lidé vyrovnávají s uvězněním. *České vězeňství*, 2003, roč. 11, č. 2, s. 13 – 26. ISSN 1213-9297.
2. BAJCURA, L. *Práva vězňů (Od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody)*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 160 s. ISBN 80-7169-555-6.
3. BĚLECKÝ, M. Jak se rodil Kodex profesní etiky. *České vězeňství*, 2004, roč. 12, č. 4, s. 23 – 25. ISSN 1213-9297.
4. CASALE, S. Der Strafvollzug im internationalen Vergleich. *Zeitschrift für Strafvollzug und Straffälligenhilfe*, 2005, roč. 54, č. 1, s. 19 – 21. ISSN 0342-3514.
5. COYLE, A. *Řízení věznic v čase změn*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2004. 110 s, příloha časopisu *České vězeňství* č. 1/2004. ISSN 1213-9297.
6. ČERNÁ, D. Mezinárodní konference k implementaci Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení. *Trestně právní revue*, 2004, roč. 3, č. 4, s. 130 – 131. ISSN 1213-5313.
7. ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciární prevenci)*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. 163 s. ISBN 80-7251-207-2.
8. ČERNÍKOVÁ, V. – SEDLÁČEK, V. *Základy penologie pro policisty*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002. 147 s. ISBN 80-7251-104-1.
9. *Diakonie ČCE*. [online].[cit. 2009-02-18]. Dostupné z:<http://www.diakoniecce.cz/index.php?option=com_content&task=category§ionid=4&id=188&Itemid=425>.

10. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 4. dotisk, 3. vyd. Praha, Karolinum, 2007. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.
11. *Dobrovolníci. Obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 24 s.
12. *Dobrovolnická činnost. Pomoc vězňům*. [online]. [cit. 2009-02-17]. Dostupné z:<<http://www.mchp.cz/strediska/dobrovolnici.htm>>.
13. *Dopisování* [online]. [cit. 2009-02-17]. Dostupné z:<<http://www.www.charita-adopce.cz/tisk.php3?id=01473>>.
14. *Dopisování s vězni* [online]. [cit. 2009-01-12]. Dostupné z:<<http://www.maltezska-pomoc.cz/web/dokument.aspx?docId=556&jazId=1&ob1Id=1&katId=88&r>>.
15. *Evropská vězeňská pravidla*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2006. 35 s, příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006. ISSN 1213-9297.
16. FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat*. 1. vyd. Praha: Dauphin, 2000. 430 s. ISBN 80-86019-96-9.
17. GARLAND, D. *Punishment, Social Control and Late Modernity* [online]. [cit. 2008-10-28]. Dostupné z:<<http://www.hmprisonservice.gov.uk/resourcecentre/prisonerservicejournal/index.asp?id=5016,3124,11,3148,0,0>>.
18. HÁLA, J. – SOUDKOVÁ, P. *Jak mluví čeští vězni (místo a úloha vězeňského argotu)*. 1. vyd. Praha: VS Praha – Pankrác, 2002. 58 s, příloha časopisu České vězeňství č. 4/2002. ISBN 80-238-9463-3.

19. HÁLA, J. V Českých Budějovicích mezinárodně o duši vězně. *České vězeňství*, 2004, roč. 12, č. 4, s. 33. ISSN 1213-9297.
20. HÁLA, J. Několik poznámek k pojmu dynamická bezpečnost. *České vězeňství*, 2006a, roč. 14, č. 1, s. 30 – 31. ISSN 1213-9297.
21. HÁLA, J. Risk Assessment. Nový penologický pojem? *České vězeňství*, 2006b, roč. 14, č. 3, s. 22. ISSN 1213-9297.
22. HÁLA, J. Programy narovnání v podmínkách výkonu trestu. *České vězeňství*, 2006c, roč. 14, č. 4, s. 12 – 13. ISSN 1213-9297.
23. HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006d. 185 s. ISBN 80-86708-30-6.
24. HÁLA, J. *Bolest a naděje vězení (penologické eseje)*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 127 s. ISBN 978-80-7387-013-3.
25. HÁLA, J. Bolest vězení. *České vězeňství*, 2008, roč. 16, č. 1, s. 25 – 26. ISSN 1213-9297.
26. HAVLÍČKOVÁ, M. Připravuje se nová koncepce rozvoje českého vězeňství. *České vězeňství*, 2004, roč. 11, č. 1, s. 12 – 13. ISSN 1213-9297.
27. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
28. *Historie projektu*. [online]. [cit. 2009-02-17]. Dostupné z: <<http://www.charita-adopce.cz/tisk.php3?id=01471>>.

29. HOSPODKA, M. K aktuální problematice výkonu vazby a trestu odnětí svobody. *České vězeňství*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 10 – 12. ISSN 1213-9297.
30. *How to Volunteer*. [online]. [cit. 2009-01-13]. Dostupné z: <<http://www.prisons.org/volunteer.htm>>.
31. INDRA, V. Výstupní oddělení věznice – vstupní brána do nového života. *České vězeňství*, 2007, roč. 15, č. 2, s. 22 – 23. ISSN 1213-9297.
32. *Institut pro kriminologii a sociální prevenci* [online]. [cit. 2009-01-13]. Dostupné z: <<http://www.ok.cz/iksp/onas.html>>.
33. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
34. JEHLE, J. M. Stejné problémy, různá řešení? Sociální služby v trestní justici v evropském srovnání. *České vězeňství*, 2002, roč. 10, č. 1, s. 30-33. ISSN 1213-9297.
35. KARABEC, Z. Koncept restorativní justice. In: *Restorativní justice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 5 – 10. ISBN 80-7338-021-8.
36. KOČNAR, J. Jeden den vězeňského kaplana. Všední i nevšední pracovní povinnosti Jana Kočnara. *České vězeňství*, 2007, roč. 15, č. 2, s. 26 – 27. ISSN 1213-9297.
37. Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015 [online]. [cit. 2008-11-4]. Dostupné z: <http://ad.vscr.cz/news_files/Koncepce2015.pdf>.
38. KONRAD, N. Suizid in Haft – Europäische Entwicklungen. *Zeitschrift für Strafvollzug und Straffälligenhilfe*, 2001, roč. 50, č. 2, s. 103 – 109. ISSN 0342-3514.

39. KULA, L. – GRAUBNER, J. – ČERNÝ, P. *Dohoda o duchovní službě* [online]. [cit. 2009-02-17]. Dostupné z: <<http://www.spcp.prf.cuni.cz/dokument/dohoda-duchovni-sluzba.htm>>.
40. KÝR, A. Odkaz Jana Amose Komenského nejen českému školství. *Historická penologie* [online]. 2003, č. 3 [cit. 2008-10-28]. Dostupné z:<http://www.ad.vscr.cz/news_files/HPIII.03.pdf>.
41. KÝR, A. Vymezení pojmu historická penologie. *Historická penologie* [online]. 2003a, č. 1 [cit. 2008-10-28]. Dostupné z:<http://www.ad.vscr.cz/news_files/HPI.03.pdf>.
42. MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. 1. vyd. Tišnov: Sursum, 2003, 132 s. ISBN 80-7323-062-3.
43. *Maltézská pomoc obecně prospěšná společnost* [online]. [cit. 2009-02-18]. Dostupné z: <<http://www.maltezska-pomoc.cz/web/dokument.aspx?docId=543&jazId=1&ob1Id=1&katId=78&menu=Kdo%20jsme%20my?>>>.
44. MAREČKOVÁ, J. Kontrolní mechanismy dodržování práv vězněných osob. *Trestně právní revue*, 2004, roč. 3, č. 9, s. 279 – 280. ISSN 1213-5313.
45. MAREŠOVÁ, A. Důsledky dlouhodobého uvěznění. *Trestní právo*, 2004, roč. 4, č. 4, s. 23 – 24. ISSN 1211-2860.
46. MAŘÁDEK, V. *Výkladový slovník penologie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. 142 s. ISBN 80-7042-256-4.

47. MAŘÁDEK, V. Komunikační bariéry mezi vězňými a personálem vězeňské služby. *České vězeňství*, 2003a, roč. 11, č. 3, s. 20 – 21. ISSN 1213-9297.
48. MATOUŠEK, O. et. al. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2.
49. MATOUŠEK, O. et al. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
50. MATOUŠEK, O. – KOLDINSKÁ, K. – PRŮŠA, L. *Sociální služby. Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
51. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
52. MEAD, E. *The Prison Art Story* [online]. [cit. 2009-01-13]. Dostupné z:<<http://www.prisonart.org>>.
53. MECLOVÁ, K. Rozvoj vězeňského systému v České republice. In: *Evropské vězeňské systémy: minulost – přítomnost – budoucnost*. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2003. s. 29 – 35. ISBN 80-239-0138-9.
54. *Městská charita Plzeň* [online]. [cit. 2009-02-18]. Dostupné z:<<http://www.mchp.cz/>>.
55. NAVRÁTILOVÁ, J. Soukromé věznice ano či ne? *Právní fórum*, 2006, roč. 3, č. 6, s. 204 – 206. ISSN 1214-7966.

56. NEJEDLÝ, J. Dobrovolníci pomáhají vězňům. *České vězeňství*, 2005, roč. 13, č. 6, s. 30 – 31. ISSN 1213-9297.
57. PETRAS, M. Klasifikace odsouzených a jejich zařazování do programů. *České vězeňství*, 2006, roč. 14, č. 5, s. 13. ISSN 1213-9297.
58. *Prison Outreach Program* [online]. [cit. 2009-01-13]. Dostupné z:<<http://www.jewishcare.com/au/assets/pdfs/Prison%20outreach%20brochure%20final.pdf>>.
59. *Prison Pen Pals Seeking Friends, Legal Aid and Employment* [online]. [cit. 2009-01-12]. Dostupné z:<<http://www.writeaprisoner.com/>>.
60. *Prison Project* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupné z:<<http://www.sufiwomen.org/projects/prison.html>>.
61. *Program Vězeňská korespondence*. 1. vyd. České Budějovice: Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice, 2007. 2 s.
62. PROKOPOVÁ, L. *Program Vězeňská korespondence – zhodnocení. Zpráva za rok 2008*. 1. vyd. České Budějovice: Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice, 2009. 4 s.
63. ROBEŠ, B. *Čas likvidace (vzpomínky z vězení 1953 – 1967)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2002. 80 s. ISBN 80-7204-239-4.
64. ŘEHÁČEK, M. Základní informace k VTOS v ČR. In: *Z vězení venku*. Olomouc: Charita Olomouc, 2007. s. 7 – 14. ISBN 978-80-254-1056-1.
65. SONNTAG, F. P. *Tomáš Morus Dopisy z vězení*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2006. 176 s. ISBN 80-7266-232-5.

66. UHLÍK, J. F. J. *Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století*. Příloha časopisu *České vězeňství* č. 2/1997. Praha: Vazební věznice Praha Pankrác, 1997. 150 s. ISSN 1213-9297.

67. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 978-80-7367-414-4.

68. VÁLKOVÁ, H. – ŠÁMAL, P. – SOTOLÁŘ, A. Restorativní justice a česká reforma trestního práva mládeže. In: *Restorativní justice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 21 – 40. ISBN 80-7338-021-8.

69. Vazební věznice České Budějovice. *České vězeňství*, 2003, roč. 11, č. 1, s. 11 – 12. ISSN 1213-9297.

70. Vězení nejsou jen mříže. *České vězeňství*, 2004, roč. 12, č. 4, s. 28 – 29. ISSN 1213-9297.

71. *Vězeňská korespondence* [online]. [cit. 2009-02-17]. Dostupné z: <<http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=32&element=186>>.

72. *Vězeňská péče v SOS centru* [online]. [cit. 2009-01-12]. Dostupné z: <<http://www.soscentrum.cz/vp.htm>>.

73. *Výroční zpráva 2006*. 1. vyd. České Budějovice: Diecézní charita České Budějovice, 2007. 36 s.

74. *Výroční zpráva 2007*. 1. vyd. České Budějovice: Diecézní charita České Budějovice, 2008. 44 s.

75. WIDEMANNOVÁ, M. Reintegrace odsouzených s využitím Evropského sociálního fondu. *České vězeňství*, 2008, roč. 16, č. 1, s. 10 – 11. ISSN 1213 – 9297.

76. *Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů* [online]. [cit. 2009-01-12]. Dostupné z: <<http://www.neziskovky.cz/fakta/legislativa/zakony-pro-nno/zakon/92.html>>.

77. *Zásady a doporučení při vedení vězeňské korespondence*. 1. vyd. České Budějovice: Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice, 2007. 2 s.

8. Klíčová slova

dobrovolník

charita

korespondence

odsouzený

penologie

prizonizace

9. Přílohy

- 9.1 Otázky k rozhovoru pro dobrovolníky účastníci se projektu Vězeňská korespondence
- 9.2 Otázky k rozhovoru pro vedoucí projektu Vězeňská korespondence
- 9.3 Schéma pro komparativní zobrazení textových dat
- 9.4 Přibližný počet obdržených dopisů ke dni 14. 2. 2009
- 9.5 Projekt Vězeňská korespondence
- 9.6 Zásady a doporučení při vedení vězeňské korespondence

**OTÁZKY K ROZHOVORU PRO DOBROVOLNÍKY ÚČASTNÍCÍ SE
PROJEKTU VĚZEŇSKÁ KORESPONDENCE**

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

1. Kolik je Vám let?
2. Jaké máte vzdělání?
3. Čím se momentálně zabýváte? V případě studia jaký obor?
4. Jste svobodná x vdaná?
5. Máte děti?

OSOBNOST DOBROVOLNÍKA

1. Jak jste se o tomto projektu dozvěděla?
2. (Co bylo hlavním důvodem pro zvolení tohoto projektu?)
3. Proč jste se stala dobrovolníkem?
4. Už jste se někdy něčemu podobnému věnovala? Spolupracovala jste dříve s charitou? Na jakém projektu?
5. Co jste od této činnosti očekávala?
6. Co Vás na této problematice nejvíce zajímá? (osobnost vězně, denní režim ve vězení, způsob komunikace...)?
7. Co Vám to přináší? (Dozvěděla jste se o sobě něco nového?)
8. Co si myslí Vaše rodina (okolí, přátelé) o tomto projektu? Ví, že si dopisujete s vězněm? Jaká byla jejich reakce?
9. Myslíte si, že máte nějaké speciální dovednosti nebo schopnosti, které v tomto projektu využíváte?
10. Přimělo Vás dopisování ke studiu odborné literatury v této oblasti? Četla jste něco o této problematice? Co?

O PROJEKTU

1. Jak dlouho se projektu věnujete?
2. Přemýšlela jste o tom, jak dlouho se chcete tomuto projektu věnovat?
3. Kolik jste už dostala dopisů? Píšete si s jedním nebo s více vězni? Jak často?
4. Psala jste mu něco o sobě? Jaká témata jste spolu probírali?

OSOBNOST VĚZNĚ

1. Víte z jaké je věznice?
2. Píše si pouze s Vámi?
3. Jakým tématům se ve svých dopisech věnuje? O čem Vám píše? Víte něco o jeho rodině?
4. Napsal Vám proč je ve vězení?
5. Uvedl důvod proč si chce psát?
6. (Překvapilo Vás něco o čem psal?)
7. (Zaujalo Vás v jeho dopisech něco?)
8. Jak vypadá jeho rodinné zázemí?
9. (Můžete charakterizovat jeho písmo? Kreslil Vám nějaké obrázky nebo psal básničky?)
10. (Co si myslíte o jeho osobnosti?)
11. Jaké o něm máte další informace?

KONTROLA A BEZPEČNOST

1. Byla jste proškolená v souvislosti s tímto programem? Kdo Vás školil? Jaká pravidla musíte dodržovat?
2. Spatřujete nějaká rizika při této činnosti? V čem? Necítíte se ohrožena?
3. Máte možnost účastnit se supervizích setkání nebo s někým konzultovat případné problémy? Řešila jste nějakou problematickou situaci?
4. Jak často supervize probíhají a kdo je vede?

ZÁVĚR

1. Myslíte si, že tento program plní Vaše očekávání?
2. (Myslíte si, že to co děláte je užitečné, důležité?)
3. Uvědomila jste si něco důležitého (posun v postojích, něco nového jste se naučila...)?
4. Cokoli jiného co Vás v souvislosti v tímto programem napadá, Vaše postřehy, myšlenky...

pozn. Otázky uvedené v závorkách jsou rozšířenou verzí k rozhovorům, které z důvodu časové náročnosti pro dvě dobrovolnice nemohly být uskutečněny osobním kontaktem (odpovědi byly získány prostřednictvím e-mailové pošty).

zdroj: vlastní výzkum

OTÁZKY K ROZHOVORU PRO VEDOUcí PROJEKTU VĚZEŇSKÁ
KORESPONDENCE

Co bylo prvním impulsem pro spuštění tohoto projektu?

Jak dlouho projekt běží?

Jaký je o projekt zájem ze strany věznic?

Jakým způsobem jsou o tomto projektu informováni vězni?

Spolupracujete s jinými organizacemi, které tento nebo podobný projekt provádějí?

Máte zpětnou vazbu o tomto projektu (ze strany věznic, ze strany dobrovolníků)?

Jsou Vaše propagační materiály k dispozici ve vězení?

Kolik dobrovolníků je v tomto programu v současné době zařazeno? Kolik dobrovolníků se věnovalo programu v uplynulých letech?

Podle jakých kritérií jsou dobrovolníci do tohoto programu zařazováni? Používáte nějaké testy? Už jste někoho odmítli?

Jakým způsobem je zajištěna bezpečnost ve vztahu dobrovolník – vězeň? Jak korespondence probíhá?

Řešíte s dobrovolníky jejich problémy při dopisování? Jaký je jejich nejčastější problém? Jak často jste s dobrovolníky v kontaktu?

Museli jste spolupráci s nějakým dobrovolníkem ukončit?

Pracují dobrovolníci pod supervizí?

Jakými zásadami se musí dobrovolníci v tomto programu řídit?

Jak byste zhodnotila význam tohoto projektu?

Cokoli jiného co Vás v souvislosti s tímto programem napadá, Vaše postřehy, náměty...

Příloha 9.3

Schéma pro komparativní zobrazení textových dat

	Téma 1	Téma 2	Téma 3	Téma 4	Téma 5	Téma 6	Téma 7	Téma 8
	rodinný stav a počet dětí	první kontakt s projektem	vnímání dobrovolnictví	očekávání od projektu	přitažlivost projektu	přínos projektu	reakce okolí	seznámení s problematikou vězeňství
Dobrovolnice A								
Dobrovolnice B								
Dobrovolnice C								
Dobrovolnice D								
Dobrovolnice E								
Dobrovolnice F								

	Téma 9	Téma 10	Téma 11	Téma 12	Téma 13	Téma 14	Téma 15	Téma 16
	doba písemného kontaktu	důležitá témata při dopisování	taktiky při dopisování	vězeň a jeho rodina	důvody dopisování	osobnost vězně a jeho písemný projev	bezpečnost při dopisování	zhodnocení projektu
Dobrovolnice A								
Dobrovolnice B								
Dobrovolnice C								
Dobrovolnice D								
Dobrovolnice E								
Dobrovolnice F								

zdroj: vlastní výzkum

Příloha 9.4

Přibližný počet obdržených dopisů k datu 14.2. 2009

	1. vězeň	2. vězeň
Dobrovolnice A	neudán počet	5
Dobrovolnice B	2	odeslán první dopis
Dobrovolnice C	12	píše si pouze s jedním vězněm
Dobrovolnice D	neudán počet	píše si pouze s jedním vězněm
Dobrovolnice E	15	odeslán první dopis
Dobrovolnice F	po úvodním kontaktu neodepsal	4

zdroj: vlastní výzkum

Vězeňská korespondence

Dobrovolnické centrum
Při Diecézní charitě Č.Budějovice

PROGRAM VĚZEŇSKÁ KORESPONDENCE

Tento program je jedním z programů Dobrovolnického centra při Diecézní charitě České Budějovice. Nabízí **pomoc a podporu lidem ve vězení**.

SMYSL A CÍL VĚZEŇSKÉ KORESPONDENCE:

Hlavním smyslem písemného kontaktu je **doprovázení** vězně náročným obdobím života ve věznici a průběžné **motivování** k aktivní práci na sobě (tím prevence recidivy trestné činnosti a zvýšení šance znovu se integrovat do společnosti).

HISTORIE A VÝVOJ PROGRAMU:

Kořeny programu Vězeňská korespondence leží už v období porevolučních změn v České republice. Tehdy vznikl **projekt „Pomoc vězňům“**, jehož autorkou je JUDr. Helena Brabencová, která se začala z vlastní iniciativy zabývat odsouzenými hned po amnestii v roce 1990. V roce **1994** se tento program stal součástí **Arcidiecézní charity Praha**. Roku **1998** přišla na **Diecézní charitu České Budějovice** žádost z Prahy o převzetí klientů z věznic v Českých Budějovicích a z ostatních věznic, v nichž se vyskytují klienti náležející do českobudějovické diecéze. Této žádosti bylo vyhověno, program dostal nové jméno „Vězeňská korespondence“ a Diecézní charita ČB se ho ujala. Později byl tento program předán **Městské charitě České Budějovice**. Roku **2005** se „Vězeňská korespondence“ vrátila s veškerou agendou zpět na **Diecézní charitu ČB (do Dobrovolnického centra)**.

Na začátku roku 2007 byl program akreditován u MV ČR. První školení pod vedením PhDr. Jaroslava Hály proběhlo v září 2007 a do konce roku se podařilo zaregistrovat první čtyři dobrovolnice, které si dopisují. V létě 2008 si dopisovalo již 9 dvojic dobrovolník-vězeň.

CÍLOVÁ SKUPINA:

- Lidé ve výkonu **vazby**.
- Lidé ve výkonu **trestu odnětí svobody**.

(Možnost dopisování je nabízena v první řadě těm vězňům, kteří mají sporadickou či žádnou vazbu s vnějším světem.)

SPOLUPRACUJÍCÍ VĚZNICE:

- **Vazební věznice České Budějovice**.
- Vazební věznice Hradec Králové
- Věznice Kynšperk nad Ohří
- Věznice Plzeň - Bory
- Věznice Valdice
- A další

(S VV Č.Budějovice má Dobrovolnické centrum uzavřenu smlouvu o spolupráci, velký dík patří tamějšímu vězeňskému psychologovi a

zároveň mluvčímu věznice panu PhDr. J.Hálovi, který poskytuje odborné vedení a supervize. S ostatními věznicemi je spolupráce zatím v počátcích a rozvoji napomáhají hlavně vězeňští kaplani.)

ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI DOPISOVATELŮ:

Velký důraz je kladen na udržení anonymity dobrovolníka a lidí v jeho okolí. Anonymita je zajištěna takto:

- **Přezdívka** (Dobrovolník se ve smlouvě zavazuje, že si bude dopisovat pod přezdívkou, vězňům je tato možnost také nabízena, ale zpravidla ji odmítají).
- **Přeposílání pošty přes Diecézní charitu** (dopisy jsou rozbaleny a dány do nové obálky).
- Dobrovolníci jsou důrazně vedeni k tomu, aby přísně **střežili své osobní identifikační údaje** a všechny informace, které o sobě sdělují vězni, dobře zvažovali.
- Též je zdůrazněno, že **osobní setkání s vězněm není možné** ani po jeho propuštění.

(V případě nedodržení těchto pravidel je dobrovolník vyřazen z programu, neboť není možné zaručit jeho bezpečnost po propuštění vězně z věznice.)

DOBROVOLNÍK:

- Projde **vstupním pohovorem**. Jsou nastavené určité požadavky, které musí splnit a to hlavně:
- **věk nad 26 let, osobnostní předpoklady, motivace a trestní bezúhonnost.** Ideálním dobrovolníkem je dospělý člověk ve věku nad 30 let, psychicky vyzrálý, schopný písemného projevu, nadhledu, empatie a realistického a rozvážného myšlení.
- zúčastní se **vstupního proškolení** (seznámení s problematikou vězeňství)
- poté podepisuje **smlouvu o dobrovolnické činnosti** a je **pojištěn**
- účastní se pravidelných **supervizí** (kde konzultuje svou činnost s ostatními dopisovateli)(jednou za 6 měsíců)
- zavazuje se k **zachovávaní mlčenlivosti** a určitým **pravidlům** (nesmí posílat žádné cennosti, peníze ani balíčky, nekontaktuje žádné jiné osoby, veškerý kontakt končí propuštěním vězně z věznice).

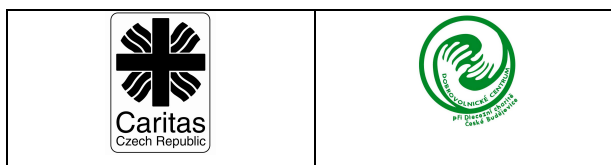
VĚZEŇ:

Vězeň, který se dozví o našem programu (obvykle z letáku či od pracovníků věznice) a má o něj zájem, nám napíše dopis. Jsou mu poslány základní informace o programu a sdělení, že po nalezení vhodného dobrovolníka zprostředkujeme kontakt. Pak už záleží na dobrovolníkovi, jak rychle se mu podaří vytvořit první dopis.

Pokud Vás program „Vězeňská korespondence“ zaujal a máte chuť se do něj zapojit, rádi Vás uvítáme v Dobrovolnickém centru!!!

Kontakt:

DOBROVOLNICKÉ CENTRUM PŘI DIECÉZNÍ CHARITĚ ČB Kanovnická 11, 374 01 České Budějovice
 Mobil: 731 604 163, 731 441 760 E-mail: dobrovolnici@charitacb.cz
 ICQ: 491-641-917 Skype: dobrovolnici-cb Tel: 386 322 611

Převzato z: Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě ČB

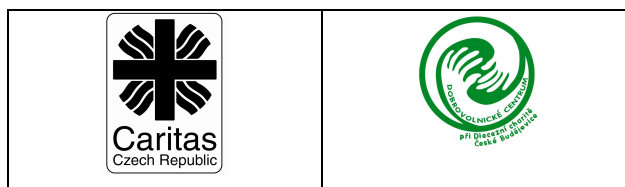
Zásady a doporučení při vedení vězeňské korespondence

Dobrovolnické centrum
při Diecézní charitě Č.Budějovice

- Před zahájením dopisování **SE SEZNÁMIT S PROSTŘEDÍM, DO KTERÉHO SE CHYSTÁTE „VSTOUPIT“**, např.:
 - Hála, J.: *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. VŠ evropských a regionálních studií, Č. Budějovice 2005.
 - www.vscr.cz (zde i časopis *České Vězeňství*)
 - Viz. ostatní doporučená literatura
- Nezapomenout, že si dopisujete s **ČLOVĚKEM, KTERÝ SPÁCHAL TRESTNÝ ČIN** (či je důvodně podezřelý z jeho spáchání). Prostudovat si zvláštnosti myšlení a povahové rysy delikventů.
- V zájmu bezpečnosti vlastní i ostatních lidí důsledně po celou dobu dopisování i po jeho ukončení **DBÁT NA ANONYMITU**, tj. nesdělovat vězni své jméno, příjmení ani adresu ani jiné informace umožňující identifikaci jakékoli soukromé osoby v jeho okolí. Pečlivě zvažovat, do jaké míry se vězni „představit“ a co mu o sobě a o svém okolí sdělit.
- K výměně dopisů **POUŽÍVAT VÝHRADNĚ ADRESU CHARITY (tj. Diecézní charita, Kanovnická 16, 370 01 Č. Budějovice, na obálku nadepsat poznámku „Vězeňská korespondence“)**
- Používat **PSEUDONYM**, na kterém se domluvíte s koordinátorem projektu.
- Jedním z předpokladů písemného kontaktu je **PŘEDSTAVIT SE VĚZNI** (např. věk, pohlaví, rodinný stav, zájmy). Je dobré zajímat se o záliby vězně, jejich denní život, co mají a nemají rádi atd. Na druhou stranu se příliš nedoporučuje hned zpočátku se zajímat o důvod jejich trestu.
- Nenabízet **ŽÁDNÉ FORMY PŘÍMLUVY** za jejich trest, pomoc, trestné činy neomlouváme.
- **DO DOPISŮ NIC NEVKLÁDAT** (dokumenty, bankovky, platební karty, veškeré materiály, které by usnadnily možný výstup z věznice). **VEŠKERÁ SOUKROMÁ KORESPONDENCE** jdoucí do věznice nebo z věznice **PODLÉHÁ KONTROLE** ve smyslu § 17 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Veškeré vložené věci by byly zabaveny na základě této kontroly nebo byste se mohli dopustit protiprávního jednání.
- Neposílat vězni (ani na její výslovnou žádost) **ŽÁDNÉ BALÍČKY** - sociální potřeby odsouzených jsou uspokojovány z prostředků Vězeňské služby ČR, a to prostřednictvím sociálních pracovníků působících ve všech českých věznicích.
- **NEVYŘIZOVAT ŽÁDNÉ VZKAZY** mezi vězněm a kýmkoliv dalším. Nic pro vězně nezařizovat.

- Frekvenci i rozsah dopisování volit individuálně, zpočátku častěji, později po ustálení kontaktu je doporučená **FREKVENCE ASI 1-2 DOPISY ZA MĚSÍC**, a to i v případě, že vězeň píše daleko častěji.
- Pokud se vězeň neozývá **DĚLE NEŽ 3 TÝDNY**, kontaktujte prosím koordinátora, který pomůže vyjasnit problém.
- Mimo okruh dopisovatelské skupiny (účastníci programu „Vězeňská korespondence“) **DODRŽOVAT ZÁSADU MLČENLIVOSTI** o údajích týkajících se vězně i ostatních dobrovolníků.
- Jakékoli **PROBLÉMY**, které by nastaly v průběhu dopisování (nebo i Váš pocit, že cokoliv není v pořádku), je nutné **KONZULTOVAT S KOORDINÁTOREM DOBROVOLNICKÉHO CENTRA**. Nekontaktovat sociální pracovníky, vězeňské psychology či jiné pracovníky věznice bez vědomí koordinátora. Nekontaktovat osoby blízké vězni. Nekontaktovat supervizora či psychologa Dobrovolnického centra bez vědomí koordinátora.
- Pokud koordinátor narazí na nějakou **RIZIKOVOU INFORMACI**, má právo dobrovolníka požádat, aby dopis napsal znovu.
- **SDĚLOVAT JAKÉKOLI ZMĚNY TÝKAJÍCÍ SE KONTAKTNÍ ADRESY** koordinátorovi projektu a to neprodleně do 8 dnů od data změny.
- O změnách nebo **PROPUŠTĚNÍ KLIENTA** z výkonu trestu (tzv. výstup) vždy podáváme zprávu koordinátorovi.
- V případech, kdy se dobrovolník **NEBUDE MOCI JIŽ DÁLE ÚČASTNIT PROJEKTU**, oznámí toto neodkladně koordinátorovi Dobrovolnického centra a dle jeho instrukcí ukončí spolupráci s klientem tak, aby ukončení činnosti nebylo klientovi na újmu.
- Připravovat vězně na to, že po jeho propuštění z věznice **NEBUDE MOŽNÉ OSOBNÍ SETKÁNÍ S DOPISOVATELEM**. Cíl dopisování je zcela naplněn průběžným motivováním vězně k aktivní práci na sobě, aby se zvýšila jeho šance žít po propuštění z vězení v zákonnosti a dobře se reintegrovat do společnosti.

**Dobrovolnické centrum
 při Diecézní charitě ČB**
 Kanovnická 11, 374 01 České Budějovice tel.: **386 322 611**
 mobil: **731 604 163, 731 441 760**
 e-mail: dobrovolnici@charitacb.cz

Převzato z: Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě ČB